

Eesusi Ajawariae Nokitiame

Riosi Riosiwara enamo tuuria

¹ Kúíra Tiiojiroo, weruma iyoriwa tiiame. Kaaweruma kahtiare muuua. Kaaweruma yasisaamua tísia kaawe enemiipua. Neee aamo iyotepuamea, aamo no'o pahcha simiyame iyoterichi iyotepuriaa, Eesusi Riosie Weratiame iintoria iyotepukamenia, masiteria tiame.

² Pu'kaonia, pukeri o'iniachisi ahkasi tewekachi apechunatiachisi Eesusio, yooma iyotekania iintoriao. Ihji Eesusia ke'chu mooenai tewekachio, ahpo ajawariao Riosi Riosiwarie nuurerepua pu'kao, ahpo nayewatumichiopua pu'kao, neipa ahpo tewekachi mooenasoopua.

³ Neipa mukukai oijenasaapua, Eesusia ahpo ajawariao, apoe wa'api ahpo tetewiterepua eenechyo, ahpo masitera mochikachi machejeneka, ahpo ajawariao, pichiwa ahpo oijenario erakomichiopua. Eesusia ahpo ajawariaopua tiameo, ahpo te'ta Noono ye'karichi simiyame nayewerepua, Apoe tisiwa te'pa kahtiam.

⁴ Nape neipa eenechi oijenasaopua tiameo, ahpo ajawaria ahjama koayaio, Eesusia ahpo ajawariao, ki ahka puuyanurerepua Eerusarenioopua pehjio. Wa'a cheesaapua eee chaanerepua:

—Riosi iiptomia puuyemitiapua pehjio, no'oo aamoo ki ehpesi aamo nayewe ka yasitoria.   ⁵ Eemea ehpe taawechiamio,

neeroie paatotiamepua Waani Paatorieo, nape ku'we eemea Riosia ahpo Riosiwarie aamo paatomeripua, ahpo utewarie aamo teetomichio apochi simiyame nayewatukaopua.

Eesusia tewekachi mooenaria

⁶ Piiechi taawechiami neipao, Eesusi ah-jama mochikaio, Eesusi ajawariaa, iinatukere-pua Eesusio:

—¿Paamira, ehpe taawechiami enetarepu aamo yawichitumiaa, yooma i'ka i'isaerichi ikimiaopua?

⁷ Waikao pukachi simiyameo, chaanere Eesusia:

—Pu'kao ki aamo nane'reporipua pehjio, i'ka itapiti Riosi iintomiaopua, apoekamera Riosi nane'riamekapaopua pu'kao. ⁸ Nape ke'chu aamo nane'rioiopua pu'kao, i'ka aamo chaaninia aamoo: Eemea Riosi Riosiwarri amochi enasoopua, Riosi utewarie teetomeri eemea no'o nayewatukao, Eerusareni o'inesaopua ahkasi yomachi Uurea weeechiami ohjomeripua, Saamarria weeechiami tiamé, yomachi mochiwachiami, pu'ka noochi simiyame nayewatuwao; neipami eemechitia noochi paparakamea, noochi simiyame nayewatuka nokisimeripua, ahkasi yomatiamo i'ka wehjoarichi mochiwachiami, noochi paparamichio nayewatukao.

⁹ Neipa i'ka cheesaapa Eesusia, ne'neka ajan-ioipua pehjio Eesusia, tewekachi apeechunare-tupua, ahkasi toomarichi wekaka. ¹⁰ Pu'ka ne'neka ajakoiopua pehjio, senawato Eesusi ajawaria chokichi ajakame tetewiretupua ooka

Eesusi Ajawariae Nokitiame 1:11 iii Eesusi Ajawariae Nokitiame 1:16

ti'tijoe, totosáme wakiraeme. ¹¹ Ihji ooka Riosi ku'iwaria chaachaparepua:

—Arirea ti'tijoérii, ¿achini iika wa'a teeka ne'neka itipina eemea pu'ka tewekachi mooenaka akipariachio? Puuu wa'api Eesusia, ahpo wa'achi teeka tewekachi mooenariachitia, wa'achi teeka eename tetewipuamepua, kii ookapi ti'tijoeri yekka tekiyame tewekachi o'iniao.

Maatia weraniame Uurasi teetoriachi

¹² Waikao wa'a ijikisaapua wa'a kaawichi Ooriwo taakeri echitiachi tewaniachi o'iniao, yoomahka Eerusareni e'enarepua eenechi, sawarachi oiwa keenako reesisewachi.

¹³ Puuu Eesusie ajawatiamea, Eerusareni nonowasaapua, raampakarichi mo'moenarepua wa'a naanapawiwa mochikachi, naatia: Peero, Aakowo, Waani, Anteresi tiame, Eeripe, Toomasi, Waatorome tiame, wa'a ikisa Maateo, Aakowo Arajeo taanara, Siimoni We'muame teewataniame, naati tiame, Uurasi Aakowo poonira. ¹⁴ Wa'ao yooma puuua, wa'a nanapawiame eneriaipua Riosichi iyoriwa nayewamia, Maariaa Eesusi yeeyera, Eesusi poponiraapua tiame, wahjachi ooweru tiame.

¹⁵ Seenepi simikame Eerusareni wa'apiopua napawitioio, Peeroa werisika nayewerepua napawikameo. Wa'a napawikamea, piire siento aampa piire weere wahka napawiriaipua. Pu'ka napawikameo Peeroa, chaanerepua:

¹⁶ —Riosichi poponiwaa pipiniwa tiame, no'o keepumitiaopua ku'witapio. Ehkoriami Raawitaru iyoteriaa Riosi Riosiwarieo, aaata

wahka ihtoriachi na'ara iiintomeriko tuuriaa, ikikache itipirupa puuua. Uurasi wa'a iiintomia nayewaka cheeriamepua, Uurasia pichiwa wa'a iiintokamekopapua, pichiwa muuwaeme yeeka eenakamepua Eesusi chapisa i'topuawichioopua.

¹⁷ Puuu Uurasia, Eesusi ahjama taamo ohjoio, wa'a iiintokamepua Eesusi na'arekao.

¹⁸ Pu'ka na'ara iiintoriao teemekamera tetewikamepua, ahpo Eesusi na'ara iiintoria nateteretiaeopua, weee tarariamekopua Uurasio. Wa'a iiintosaopua neipao, tekoratatipo wichika, yooma ta'pariamepua topachio, ma'chi wichika siiwarao. ¹⁹ Uurasi ikiriao, yooma Eerusareni ohjoeme ti'tijoeria, tisia nane'reka ohjoemepua pu'kao. Pukaepa pu'ka we'e tarariao, Akerama teewaretupua, rieko nayewarichio, puuu weee wa'a teewaraa, Eeraeme Weee cheeka chaniwamepua. ²⁰ Uurasi ikiriaa, te'ta Wiika Iyotaperichi chiiachitia ikirepua, Raawi iyoteriachitiaopua, ehkoriamio. Wiika Iyoterichio eee cheeriame puuua:

Uuruchi toipuapua ohjirao,

ki aaata ohjoepuapua wa'ao.

Puuua cheeriamepua tiameo:

Pu'ka tehkiwa teetoriachio, piirechi werapua-pua.

²¹ 'Pukaepa Uurasi tehki towariachio, piirechi werapuamepua, nape Eesusiche ahjama oikame, iiweta Apoe Paamirao, taamo ahjama oiyoi. ²² Nape puuua Eesusio, Waanie paattoniachisi o'inia, ahkasi tewekachi mooenariachisi tetewikame enemeripua. Te'ta pu'ka

Eesusi Ajawariae Nokitiame 1:23 v Eesusi Ajawariae Nokitiame 1:26

tetewakame nakiwamepua, taamo ahjama pichi-watamichiopua Eesusio, pu'kao, te'ta pichiwa oijenakamekopua.

²³ Waikao wa'a cheesoopa Peeroo wa'a raampa karichi napawitiachio, Eesusi ajawariaa ooka ne'neparepua waikao werapuameo, Uurasi Eesusie weratiamechitia teetomichiopua, aaata pu'ka ooka uutiameo, Riosie uutiamekoopua werapuawichioo. Piiripi puuua, Oose enerepua werapuamea, Warawasi teewataniame, Uheto teewataniameopua tiame. Piirea, Maatia tewaniame enerepua. ²⁴ Waikao Riosichi nayewarepua, chaachapaka:

—Muuu No'no tewekachi kahtiameraa, muuu te'ta machiyamerakapa pu'ka ti'tijoeri iikara te'teriao, taamo ne'netepuapua aatanakamer-akopua taamo weramiao, i'ka ookao. Amoe uupuapua i'ka werapuameo, ²⁵ i'ka Uurasi teetoriachi tehki werapuawichioopua, Uurasio simikamekopua pu'kaopua wa'asio, ahpo te'ta kokosa aiwamiachiopua wa'asio, ahpo ki kaawe iintoriawichioo.

²⁶ Waikao puuu oosa mariki aampa pi-iripi Eesusi ajawariaa, aaata pu'ka ooka pi-iripi werapuame inatariao, itapiti ihpapaka nane'repuamechi iyoterepua teewarao, pu'ka ihpapaniamechio nane'repuawichiopua Riosio, aatanakamera e'rariopua werapuameo. Waikao Riosie nane'repuame ihpapatiaamechio, Maati-achikamera whichirepua werapuamea. Wa'a yooraka nane'retioopua Riosie eratiameo, Maatiakamera weraretupua, Uurasi tehkiwara tee-toriamechioopua. Waika o'inia Maatiaa, Eesusi

ajawaria ahjama oisirepua, Uurasi tehkiwaeria yorasika, pu'ka Eesusi oosa mariki aampa piiripi ajawari ahjámao.

2

Riosi Riosiwari eenari

¹ Iipari pahko asisoopua, yooma puuu oosa mariki aampa ooka Eesusi ajawaria napawiriachiopua, ² senawato te'pa tewekachi o'inia inamuretupua, weruma eeka cheetoamechitia. Puuu cheetochaniamea Eesusi ajawaria mochikachi, pochikame yasiparepua. ³ Waikao weeka yeenika tiiame puuyarepua, na'ika tiame tajenarieme. Puuu na'i yeenia yooma Eesusi ajawariachi moochi chachasoopua yomatiamie wa'a yooremina mochikamechio, pochikame yasipare Riosi Riosiwaria. ⁴ Wa'a iikaopua Eesusi ajawariaa, pochikame ahjachi muipaterepua Riosi Riosiwario, yooma ihtaoi seesenu naeraoi kajuteka, Riosi Riosiwarie kiaretia iiyenawa.

⁵ Pu'ka wa'a ikinioio Eesusi ajawariao, puuua yomachi weeechi Eerusareni e'enakamea, yooma Eerusareni mochikameapua tiameo, pu'ka weruma eeka ahpo inamuriachi, ujumasirepua ne'nemia. ⁶ Waikao Eesusi ajawariaa wa'a e'enakameopua, yooma aaata pipiripi naewarichi, iiyenaka nayewerepua. Waikao wa'a e'enakame seesenu ti'tijoeria, ahpo wa'api naewachi nayewetiaopua Eesusi ajawariaeo, tisia wekamuwa erakorepua. ⁷ Waikao ahpo nayewa nayewachaniopao, tahpitika erakokao, chaachaparepua ahpoo:

—¿Ihtana ijikikame ohjoare naaju ihji ti'tijoea?
Naakona, ¿ki Arirea ohjoemekosapu ihji ti'tijoe?

8 Nape Arirea ohjoeme enesaa, ¿achini iika taamo nayewa nayewachaniamepua, yooma pipiripi taamo seesenu nayewamechi? 9 Ihji ti'tijoeri ahpo seesenu naewachi inamukamea, wekanami weeechi o'inia e'enakamepua: Paratia weeechi e'enakame, Meeria weeechi e'enakame, Eerami e'enakame, Meesopotami e'enakame, Uurea e'enakame tiame, Kaparosia e'enakame wa'achi, Poonto e'enakame, Aasia e'enakame tiame, 10 wa'a ikisa Rijia e'enakame, Paanjiria e'enakame tiame, Eejito e'enakame tiame, Riiwia weeechi e'enakame tiame, Siirene weeechi waapi. I'wa nookapua tiameo, Rooma muuwarichi e'enakame, Iitaria weeechi o'inia; ookapi ihjia i'isaeri naawakame enerepua, epeche ookapi puuua isaeri enepakamepua.

11 I'wachi nookapu tiameo, Kereta e'enakame, Aarawia weeechi e'enakame tiame. Yooma ahka ma'chiame pahteka inamuame teemea pu'ka Eesusi ajawario, ma'chiame taamo nayewa nayewachaniamekoo, Riosio yooma ihta peenia iintoriamekoopua taamowichioo.

12 Yooma ihji ti'tijoeria, ki nu'unti peenia erakorepua, ki teesá peenia tiame ikitiopua wa'ao. Wa'a erakoapaopua, chaachaparepua ahpoo:

—¿Ihtana ikiwame i'wao? ¿Ihtanapua?

13 Nape aaata wahjachia, na'arakao chaacha parepua:

—Aa puuua, nawajikamepua.

Peero naewaria

Eesusi Ajawariae Nokitiame 2:14 viii Eesusi Ajawariae Nokitiame 2:19

14 Wa'a chaachapopa Peeroa, yooma pu'ka Eesusi ajawaria ahjama weripakao, pu'ka ti'tijoeri ahpoo nawajia me teewariao, weeru sisinaka chaanerepua:

—Yooma ti'tijoeri yomachi e'énakamea, yooma i'wa Eerusareni ohjoeme tiaméa, kaawe no'o keepumitiapua pahchuo. **15** Teemea, kiisi nawajika chaachapamepua. ¿Aatana nawajita piarikooiopua pehjio? **16** Ihji taamo ikiyaa, ehkoriami chanitiamepua, Ooeri iyoteriachi, Riosi nayewatura. Ihjia cheeka iyoteriaipua:

17 Neipami taawechiamio, Riosi nayewatura ka-jumiachiopua wa'asio, Riosia cheeriaipua: Yooma weeechi mochikamewichioo, no'o Riosi-wari kiamania pu'kao; yooma noochi paparameo, aamo tatana tehtemario, no'o kaaweruma nayewamichiopua, aamo mamaraopua tiame, wa'achi chaacha-pamichio; aamo tehtemario, ka'karuma yoorari inatatemichiopua pu'kao; o'ochetiamaea yayawatiamea tiame, peenia tiame teemumichiopua kochirewachio, ahpo peenia erakoa tewekachi mochipua.

18 Pu'ka taawechiamio, no'o seekarachitia mochikameo, ti'tijoeo ooweruo tiameo, no'o Riosiwari yahchemania pu'kao, noochi simiyameo peeneka nayewamichiopua, ki se'wi simiyame;

19 Neeeea tewekachio, itapiti tetewitemania neipamio,

itapiti peeniatiwari uurapari tetewitemania
neipami teetomeri wa'asi,
wehchioi itapiti eera uurapari teetotemania
waikamio,
itapiti na'i uurapari tiame, itapiti morowa
tiame.
²⁰ Taaaai tukapamapua, meecharai eeraka tiiame
ikimapua sehtanasipaka,
ke'chu no'o aamo Paamirao Riosi Tijoetukame
enoio pehjio,
yooma wa'a tiiame teetomeripua, nape no'o
Taana eenaiopua Tijoe Tijoetukameopua,
tahpitika teetoka enameripua, pu'ka taawe-
chio.
²¹ Yooma pu'ka Riosi Tijoetukamechi
paparakamea,
newipatepuamepua pukaeo, tatakoriwao.

²² 'Eeme i'isaeri ti'tijoeria, keepusa i'ka naawe-
sari: Nane'rena eemea Eesusi Nasare ohjoemeo,
Riosie weratiamekopua pu'kao, pu'ka weruma
itapiti, peenia tiame ihsiriapa, Eesusia pukae
peenia ihsiaawai ahpo pichiwatarepua, pichiwa
Riosie weratiamekopua ahpoo, pu'ka taamo
nane'reka mochitomichiopua. ²³ Nape ihji Eesu-
sichi ikitiamea, Riosi e'rariachitia teerekamepua,
Apoe Riosi Taanarao, amochi kiatiamekopua
meripuaichio. Eeme wa'api nokakamepua
pu'kao, nanaaramechi ki'yakao. Pukaepa
wa'a noonoi eemea, kurusichi meripuaichioo.
²⁴ Nape Riosia i'ka ahpo Taana Eesusio, eenechi
ahjatere puuua, oijenatekao. Wa'a iintoka Riosia
Eesusio, newitoterepua wahjipaniameo; wahji-
paniameo ka'chi iika newitome tiiamekopua

Eesusio. ²⁵ Taamo yawichi ehkoriami Raawitaru ikipo tuuriai, i'ka Eesusi ikiria cheeka cheekame puuuai, eee cheeka iyotiaiopua:

Neeeaa no'o Noonoo, ki piineri no'o toaka tete-wamepua,
pukaepa no'ache ahjama inisiame tetewamenia,
pukaepa ki majayamenia noochio, apoeo no'o ahjamakopua pu'kao.

²⁶ Pukaepa peenia e'raninia noochio, no'o iika-chio, pukachi ahjachi e'rapa;
pukaepa no'o yeenieoi, ta'iria nayewamenia wa'a e'rapa;
no'o weerewaai ahjachi e'ramepua, ahpo oijenatepuao mukukai, amoepua No'noo.

²⁷ Muuua no'o iikaoi, ki toimapua wahjiparichio,
aamo Taana Te'ta Piipari weerewaraoi, kiisi toimamua pikamichioo.

²⁸ Muuua no'o tetewitekamemua aachin iintoka no'o mukukoio,
eenechi no'o ahjatemio; wa'a ikitiapao neeea,
tisia ta'iria yasitomerikopua, aamo kahtiachi ahjamaao.

²⁹ 'Ihji ehkoriami Raawi wa'a cheeriao, ma'chiame ki ahpo weerewa nayewaka cheerepua, apoeai Raawitaruo, wetemajitiamekopua mukisoo, i'ka Raawitaruo tetewikame teemea wetemajitiachio. ³⁰ Ihji Raawitarua Riosie naewaniamekapa, ma'chiame tiiame enerepua, i'ka Riosi ahpo chaaneretiao, pichiwa ahpo tetejimarisiwachi machenamerikopua piiripi aaata yawichi, ahpo tetejimariwachi yawichitumeri. ³¹ Wa'a tiame pahtekapa

Raawitarua, ke'chu ehpiami simiyame ikiyoioopua pehjio; pukaepa, wa'a cheeka iyoterepua Eesusi oijenatepuao, ka'chi iika pikamerikopua weerewarao, wa'a iikaopua, kiisi itipimerikopua wahjiparichio mukukaio.

³² Ihji Ehkoriami Iyoteri no'o aamo tuuyeriaa, Eesusi naewaka cheetiamepua, i'ka Eesusio, Riosie oijenatetiame. I'ka wa'a ikitiameopua teemea, tetewákame teemea.

³³ Ehpeo Riosie Eesusia, tewekachi i'toretupua, pu'kao ehpeo ahpo chokichi yasitenapua, te'ta ahpo weruma teerewaeka. Riosi ahpo ahjama yachapasaopua Eesusio, tamochi teerepanurarepua ahpo Riosiwari, ahpo utewarie teetopuawichiopua, ihtaoi ahpowichio nokiwao. Puuupua ihjia, ehpe i'wa aamo tetewariaa, ehpe i'wa aamo inamuriaopua tiameo, yooma i'ka itapiti aamo naewachi taamo nayewariaopua.

³⁴ Waikao, ma'chiame pichiwa ki ahpo naewaka cheere Raawitarua, ki apoekamera ki mooenariopua tewekachio. Pukaepa Raawitarua, Eesusi ahpo Paamira naewakaopua, eee cheerepua:

Apoe no'o Noono Paamira Riosia, chaanerepua no'o Paamira weeechi enamerio:
"I'wa yasipamitia no'o ahjamina,

³⁵ ahkasi no'o aamo seepurawao newitoachisi, ahkasi aamo taaratere so'mipaka tesawa te'tereka toapachisi."

³⁶ 'Yooma i'isaeri ti'tijoeria, te'ta weruma nane'rewa iintaka mochitopuapua, i'ka Eesusi aamo me'yariaopua kurusichio, ki nu'uti teerewa kiaretiamē eneriopua pu'kao, pu'kakamera te'ta Noonorao, ki nu'uti Paamiratumichio

uuriamekopua pu'kao, yomatiame wehjoarichi mochikame ti'tijoerichio, yooma ihta yomatiame i'ka weeechi iintuameopua tiame.

³⁷ Waikao i'isaeri ti'tijoea, aapoe me'yario tuuwapa Eesusio, ki teesa iiyana erakore-pua apochio, ahpoo ki kaawe noonowirio tuuwapa. Wa'a erakoapa puuua, iinatukerepua pu'ka Peeroo, yooma wahja Eesusi ajawariaopua tiameo, chaachapaka:

—¿Ihtana noononita teemea ehpeo, taamo ki kaawe nokaria kaawe itipipuawichioo?

³⁸ Peeroa waikao chaanerepua:

—Eemea, Riosichi aamo ma'chitapuapua ohso kaawe, pu'ka aamo ki kaawe noonowiria erakoao, Riosio eemea, aamo cheriwenerupuapua. Pu'ka ki kaawe aamo noonowiria erakoao, Riosichi aamo paatoka tetewitepuapua. Aamoo kaaweruma inatamekopua, Riosi e'rariopua amochi yasipariopua ahpo Riosiwarie. ³⁹ Ihji Riosiwarie paatoniamea, Riosi ehkoriami o'iniao taamo kiamo tuuriaopua, aamowichiopua, aamo tatanawichiopua, seesenuwichiopua tiame, yooma Riosichi paparameopua tiame, Riosichi e'enakame.

⁴⁰ Peeroa tehpe weeka itapiti tuuyerepua pehjio, apoe Riosie Weratiameo, Eesusikopua pu'kao. Wa'a cheesaopua chaanerepua tiameo:

—Yooma ki ka'karuma nokiwameopua ti'tijoeo, poanatupuapua pu'kao.

⁴¹ Waikao, yooma Riosichi simiyame Peero nayewaturia pichikekamea, ahpo paatonurere-pua, yoomahka pipiripi Riosichi ma'chitaka,

ahpo ki ka'karuma yoorariao. Waika taawechio, paika miiri ahka Riosichi eneparepua, te'ta Riosichi paparakao, yooma Eesusi ikiria pichikekameopua, iintoria. ⁴² Wa'a iika paa-totiamaea, yoomahka Riosi chiia na'naritorepua, pu'ka Eesusi ajawariae masiteriao. Puuu papato-tiamaea, waika o'inia ahpo nanapawirepua, wahjachi Eesusichi paparame ahjamao, kaawe er-akoka teetomiaopua, Riosichi nayewamiaopua, Eesusi Aari Ko'karia, yorasimiaopua.

*Pukerio   aachin   te'tereria   Eesusichi
paparakameo*

⁴³ Waika o'inia yomatiame Eesusichi paparakamea, Riosie tisia peeniatiwari tetewiwa mochitorepua, Eesusi ajawaria nokisiwaeopua. ⁴⁴ Yooma Riosichi paparaka mochikamea, yoomahka ahpo kipotiamae eneparepua, ihtaoi ahpo kipoteka mochipuameo. ⁴⁵ Ihjia, a'chitia ahpo nakisiachi, ahpo ku'isiame enerepua, ahpo iinueka itapiti nehjisa. ⁴⁶ Tiopachioi ki toarepua napawikaopua, senepi taawechi. Ahpo ta'pechioi napawisaoi tiame, yooma ahpo kaawe uuka mochitorepua, pu'ka Paamira Aari Koi'wameopua, koayaio. Wahjachi kooameopua tiameo, ahpo kipoteka ko'karepua pu'kao, nape kaawé er-akoka. ⁴⁷ Ihji we'wemera Eesusichi paparamaea, tisia kaawe tetewiniame enerepua aaataeoi wahjachio. Puuu we'wemera Eesusichi paparasiamea, wahjachi paparakame ahjama enepasirepua, Riosie.

3

Chookopakame kokoriame yachapatewa

¹ Piire taawechiamio, Peeroo Waani tiame tiopachi e'noiopua, arikiri Riosi ahjama nayewamia tiopachio. ² Wa'a tiopa muirachio, yasariai aaata chookopakame kokoriame. Wa'a tiopa muirachio, puuu rojomi kokoriamea, wa'a ujuparetiapua senepi taawechio, ihko itamichiopua wa'ao, Peeniatiamē teewaeriachi muirachio. ³ Puuua, Peero Waani tiame tiopachi muiyame tetewapao, ihko itanerepua pu'kao.

⁴ Nape Peeroa Waani tiamea, chaanerepua:

—Ehsoo, taamo ne'nepao.

⁵ Waikao kokoriamea ne'neparepua, itapiti ahpo kiapuame maaeka. ⁶ Nape Peeroa cheerepua:

—Toomio ki iinuenia, napē aamo kokoriao aamo yachapatemia iinuemenia: Eesusi Riosie Weratiameo, utewarie.

Wa'a cheesaopua chaanerepua:

—;Werisisa! ;Kaaweruma oisisa saukame!

⁷ Waikao Peeroa ahjamina sekachi chapikao, werisipurepua. Waikaopu chookopakame sautetiamē, pu'ka wa'apichi werisipuniaio, tonochi utewarepakaopua, oisirepua. ⁸ Wa'a iika oisisaapua chookopakamea, tisia kaawe e'raka niinipakao, Riosichi papararepua; wa'a inisika pakirepua tiopachio. ⁹ Pu'ka chookopakame oisikameo, yooma ti'tijoeri tetewarepua pu'kao, Riosio ahpo iintoria pukachio, tisia cheriwema ki'yaopua pu'kao, tisia kaawéruma naewakaopua Riosichio. ¹⁰ Yooma

machirepua chookopakame sautetiameo, puuukopua chookopakame kokorekameo, tiopa muirachio yayasamekoopua pu'kao, i'isaeri tiopachi, Peeniatiamē muirachi tewaniachi yayasariameo, ihko itaká. Wa'a iikame tetewikame chookopakameo, yooma weruma peenia erakorepua chookopakameo, wa'a ikikame tetewapao.

Peero masiteria tiopachi

¹¹ Peeroo Waani tiame tiopachi ohjoio, pu'kao tiopateriami nokisioiopua Saromoni tewaniachi, puuu yachapakamea, chokichi weritoriaipua tiameo. Waikao yooma ti'tijoeria, wa'a ihtoame tetewapa yachapakameo, wa'a ujumasirepua ne'nemia, tisia peenia erakokaopua yachapariopua. ¹² Peeroa wa'a noonoikopao, cheerepua pu'kao:

—Eeme ti'tijoeri, ¿achini iikai taamokamera weruma erakona eemea, taamoe utewarie yachapaterio erakoka i'ka tijoe? ¹³ Ka'ipua. Ki teemekamera iintokaitepua. Keepusao naaju. Ihji sautetiamē aamo tetewariaa, Riosikamera iintokamepua sautekao, ahpo te'ta utewarie, puuu wa'apia Aurani Riosiwara, Ihsa Riosiwara tiame, Aakowo Riosiwara wa'achi. Puuu Riosiwara iintokamepua, aamo ehkoriami o'inia Riosiwara. Puuu wa'api Riosi ihsikamepua, Eesusi werumatakaoiopua, ahpo Seekaechitia yasimichioopua. Pu'ka eeme i'isaerio, Piiratuchi nehjaria meripuaichio, Piiratoo ki merinarioio aamo utewa yooraria meripuaichioo. ¹⁴ Eemea Piiratoo, Eesusi Te'ta Kaawerumara

puhjenarioiopua, tijoe ko'yakamera itaria, puhjepuawichioo. ¹⁵ Wa'a nokaka me'yakame eemea Eesusio, pu'ka Eesusi te'ta ki wahjiamo ahjari taamo ki'yameopua. Eemea pu'ka me'yarepua me'yao, nepe Riosia eenechi oijenaterepua pu'kao. Yooma i'kao, taamoe wa'api tetewakamepua, teeme Eesusie wa'api ajawátiame. ¹⁶ Ihji tijoe aamo machiyachitia ikiriao, Eesusi utewarira iintokamepua sautekao, tonochi utewatekao oitekao. Ihji wa'a ikitiamea i'ka tijoechyo, Eesusichi paparakapa wa'a ikitiamepua, yoomá aamoo, tetewachi.

¹⁷ 'Eeme no'o tetejimari wa'api, nane'renania aamoo, aamo pa'pamiratuameopua tiameo, ki nane'riamekopua aatanakoo, wa'a noonowiriopua Eesusi me'yakao. ¹⁸ Nape puuu wa'a aamo noonowiriaa, wa'a teeremiapa wa'a noonowirepua, wa'a ikimio tuutiamekapa, ehkoriami Riosi nayewaturaeo, Aapoeo chaachapariaipua, ihji Riosi Uutiamea, tisia aiwameri puuua. ¹⁹ Wa'a teesoo pu'ka aamo noonowiriawichioo, Riosichi e'enamitia eemea, apoe aamo noonowiriawichioo, aamo cheriwemichiopua, pu'ka aamo noonowiria Eesusichio, ki peteremichiopua wa'asio. ²⁰ Wa'a aamo noonoisoopua, eenechi uhjurepuame eemea i'ka Riosie Weraatiameopua, pu'ka aamo puuyetoka mochitoao weeechi yawichitumeriopua, apoe yasipamichiopua waikao, aamo yawichichitiao. Ihji enapuame aamo puuyeka mochitoaa, ihji Eesusi puuua, ehkoriami Riosi nayewatura chaachaparia. ²¹ Nape Eesusia pehjio, tewekachi yasimeripua pehji, ahkasi Riosi yahchariachisiopua ahpo

eenechi enamiachio. Waika enasaapua Eesusia, te'ta kakupachi aamo iintapameripua i'wao, te'ta ehkoriами Riosi nayewatura chaachapariachitia. ²² Moisetaruai, ahpo Ehkoriами Iyoterichio, cheeriaipua: "Apoe taamo Paamiraa Riosi, aamo tetejimarichi ma'chipamapua, piiripi noochitia Riosi naewame. Yoorepuapua pu'kao, yooma ihtaoi aamo nuuriao. ²³ Aaata ki e'wakamea pu'kao, kihta teeremeripua Riosichio, poanachi te'teremeripua Riosi ijinuwarachio, ki seená aampasi."

²⁴ 'Yooma puuu Riosi na'nayewakamea, wa'achi chaachapariamepua, yooma i'ka ikitiameopua, Saamueri taawechi o'inia ahkasi ehpesi. ²⁵ Yooma Riosi aamo kiamo tuuriaa ahpo na'nayewaturachio, kajukame itipimeripua amochi enasoopua, pu'ka Nayewatura Riosi enamo tuuria. Nane'riame eemea tiameo, Aurani ahjama ahpo katewiaiopua Riosio, cheeriopua Auranio: "Amochi machenameripua piiripi tijoe, yoomá weee mochikamewichioo, ki teesá kaawe iintomeri." ²⁶ Pukaepa aamo i'isaeri ti'tijoerio, Riosia Eesusi naawatesao, amochikamera uhjurerepua pahchao, amochi pahcha cheriwepuawichiopua tatakorio, aamo toinaresoopua aamo ki ka'karuma nokayao.

4

*Peeroa Waania tiame, ya'yawichi
iinatukewachi*

¹ Neipa taawechiamio, Peeroo Waanio tiame ti'tijoeri ahjama nayewioio Eerusareni tiopachi masitekao, wa'a e'enarepua ookapi

Eesusi Ajawariae Nokitiame 4:2 xviii Eesusi Ajawariae Nokitiame 4:8

tiopachi neesetori. Puuua piiripi kapitai yeeka e'enarepua, tiopachi inatiame, naati yeeka tiame, saruseo ti'tijoe, puuua Moise nuurarira neesetoame enerepua. ² Puuua nekamucherepua Peeroo Waaniopua tiame, Eesusio meritiae eenechi ahjariae, pichiwa iintapariopua tuuyopua, eenechi ahjaniameo. ³ Puuua wa'a erakoapao, chapisa yeeteparepua pu'kao, nape tisia aarikopua wa'asio, meerewichio toarepua katewepuao. ⁴ Nape muuwaeme ti'tijoe ooweru tiamea, kaawe e'raka inamukamea pu'ka eenechi ahjapuame tuuyewario, pichikerepua. Pu'ka wa'a ikipuame pichikekamea, ahkasi mariki miiri enetorepua, ti'tijoeche ihtetakao.

⁵ Pu'ka meereo i'isaeri ya'yawichia ahpo napawirepua, Peero katewemia Eerusarenopua. Wa'a napawikamea tiameo, tuuyewari pa'pamuratuame enerepua, Moisetaru nuurari neesetoame. ⁶ Wa'a mochirepua tiameo, Aanasi te'ta tiopachi paamiratuamer, wa'a ikisa Kaija, Waani, Arejanto, wahjachi tiame te'ta tiopachi paamiratuameo, tetejimara. ⁷ Waikao wa'a napawisaapua, ahpo napawiriachi upanurarepua Peeroo Waani tiame. Pu'kao upatioopua, naasipa ajawaka iinatukerepua, chaachapaka:

—¿Aatanachi utewaeka peenia nokayame eemea, pu'ka ki maaepori aamo nokayao? ¿Aatana reesisewachi wa'a nokayame eemea?

⁸ Waikao Peeroa, Riosi Riosiwari ku'irae naewakao, cheerepua:

—Yooma eeme te'ta pa'pamiratuameopua ti'tijoeri,⁹ i'ka rojomi taamo cheriweka sauteria katewenariao, pukachi simiyame taamo iinatukiao,¹⁰ ma'chiame chanimania pu'kao, yooma aamoopua, yooma aamo i'wa napawikameopua, yooma aaata i'isaeriopua tiame. Ihji tijoe i'wa weeriame aamo tetewachio, Eesusi ihsikamekaitepua yachapateka ahpo utewarieo, Nasare tijoe enekame, Apoe puuu aamo merinureria, nape Riosio eenechi ahjateria.¹¹ Ihji Eesusia, aamo wa'api ipaka tetewariapua, nape ehpeo tisia nateyame enepakame, yomatiame ihta itapitichiopua. Ihji Eesusia, tehte te'ta nateyamechitia enepakamepua, itapiti tehte te'ta kaari naawarachi yachaniamechitia.¹² Ki'tepua wa'asi i'ka weeechio, aaataai taamo tatakorio, te'ta puhjiamea.

¹³ Waikaopua ya'yawichia, Peeroo Waani tiameopua, kihta seeweka nayewiopua pu'kao oowera ti'tijoekai, tisia pepeniamekopua pu'kao, tahpitika eraparepua. Waikao nane'rerepua pu'kao, Eesusi ihsiriopua masitekao.¹⁴ Waikaopu pa'pamiratuamea, pu'ka yachapatamechi simiyameo, kihta chaachapame e'rarepua, pu'ka saukameo wa'achi weeriopua pu'kao tetewachi, yachapakame wa'asi.¹⁵ Waikao Peeroo Waani tiameo, ma'chi puuyanasaopua ku'itapio, aapoeche ahpo nayeweke itipirepua waikao, ihtana ahpo noonowimiao.¹⁶ Puuua ahpo chaachaparepua:

—¿Achini yoorata teeme i'ka ti'tijoeo,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 4:17 xx Eesusi Ajawariae Nokitiame 4:22

i'ka nokariao i'wa Eerusarenio, yooma nane'reniamepua wa'asio, ihji oika yachap-atetiamea, pichiwakoopua? Pu'kao teemea, ka'chi iika ka'itametepua. ¹⁷ Kihta yorametepua tiiiao, nape a'chitiaoi teewetenia nakiyame puuua, Eesusichi simiyame masitiao, ki weruma mehtamichiopua wa'asi. Mamajochatia kaawepua pu'kao, teewemichiopua wa'asio, pu'ka Eesusichi simiyame masitiao.

¹⁸ Wa'a erapasaapa puuua, Peeroo Waani tiameo, eenechi ahpo mochikachi upanurerepua. Wa'a upasaapa pu'kao, utewaeme chaanerepua pu'kao, kiisi masitemichiopua wa'asi Eesusichi simiyameo. ¹⁹ Nape Peeroa Waani tiame wa'a chaanetiapao, chaacháparepua:

—Eemea, eeme wa'api ne'nepuapua aaatakamera yoorepuameo, Riosioi, aamo chaachapaoi, ²⁰ nape teemea taamoo, kiisi teewemeriko erakoamepua taamo tetewarioa taamo inamuriaopua tiame Eesusichio.

²¹ Waikao isaeri pa'pamiratuamea, oowera majochassa toarepua Peeroo, Waaniopua tiameo. Ki wepisa toarepua pu'kao, muuwaeme ti'tijoe ooweru tiameo, Riosi peenia ihsiya pu'serekatetewiriopua pu'kao. Pukaepa ti'tijoerio, majawekaopua tiame. ²² Ihji pa'pamuratuamea, kihta chaachapame erakorepua aapoeo, pu'ka sautetiamopua, apoe wa'api nayewame tiiopua pu'kao, ooka weerewa paamuamekopua tijoeo wa'asi.

Eesusichi paparamea, ahpo nayewatumia oisa teetowa itaniame

23 Waikaopua toitiapao, Peeroa Waania tiame, wahjachi Eesusichi paparame mochikachi nonowarepua. Pu'kao wa'a e'enasaو, yooma tuuyerepua ahpo ikiriao, pu'ka pa'pamuratuame noonowiriaopua apochi, yooma ihtaopua tiameo, ahpo mamajochatiame. **24** Ihji Eesusichi paparame kaawe keepusaapua, yoomahka pirena kaawe erakoka nayewerepua Riosichi paparakaopua chaachapaka:

—Muuu te'ta yoomachi Paamiraا, Muuu amoe netekameraopua tewekao weeeopua tiameo, yooma ihtaoipua pa'weoi, taamo anachari kiamitiapua utewari, ki seeweka nayewatupuaichiopua aaataoiopua, yooma ihta amochi simiyame naawesariopua. **25** Muuua aamo Riosiwarieo, aamo Raawi seekarewachi naewakao, cheeriaimua:

¿Achini iikai ki no'o nakiyamea no'o puipameriko erakoame eemea,
ka'chi iika no'o newitome tiiai eemea?

26 Yooma ya'yawichi weeichi mochikamea,
pu'kawichio noochi nasiwamia pirenatuamepua,
no'o Uuria

Weerariamechi nasiwamiaopua tiámé.

27 'Puuu aamo Raawichi cheeriao, pichiwa ikikamechepua. Eerore yawichia, Poonsio Piiratoa tiame, seesenu ti'tijoeriopua tiameo, i'wa Eerusareni napawikamepua, aamo Uuriame merimia, Eesusi, pu'kao aamo seekarewachitia yasitoame. **28** Puuua, pichiwa wa'a noonowiretpua, te'ta aamo cheeriachitia. **29** Ehpeomua Apoe taamo te'ta Paamiraا, taamo ku'imitiapua ki majamichiopua taamo

Eesusi Ajawariae Nokitiame 4:30 xxii Eesusi Ajawariae Nokitiame 4:36

mamajochameo, taamoo, anachaka aamo nayewamichiopua. ³⁰ Tamochi teerepuapua aamo seekao, amoe sautepuawichiopua aaataoi ahpo sautejereresoo, aaata aamo Taanachi paparakameo. Tamochioi itapiti aamo peenia ihsiya yorajerassaa, taamo ku'ipapuapua aamo tetewitepuachiopua utewarirao.

³¹ Kajutiopa Riosi nayewekao, wa'a mochikachio noonorepua, Riosio wa'a kahtiopa ahjama. Pu'ka noonosoopua yooremina mochikamea, ahpo iikachio peenia eraparepua, Riosi Riosiwari apochi eenariopa. Pukaepa wa'a puuyasaapa, oisa e'raka nayewasirepua eenechio, Riosi tuuyewario.

Yoomahka ahpo iinuwao, ki ahpochewichio erakowa

³² Eesusichi paparamea muuwaeme enerepua, yoomahka pirena, ahpo tetejimachitia mochikame. Pukaepa yooma ahpo iinuekao, ahpo kipotepuamewichio iinuerepua.

³³ Waikaopu yooma puuu Eesusi ajawariaa, utewaeme te'teretorepua ahpo Paamira Eesusi oijenaria naewatukao. Riosiai epeche teetorepua pukachio, ahpo ku'isika cheriwewaeo.

³⁴ Eesusichi paparamechyo, kitererepua chorowaniamea. Weewaemeai, kariwaemeai ahpo ijinuwa nehjisaapua, ³⁵ Eesusi ajawaria kiasirepua, kehkisa ahpo ku'inariaeopua. Waikaopu Eesusi ajawaria yooma Eesusichi paparakameche, kiasirepua naachutekao, ki cho'chorowamichiopua pu'kao. ³⁶ Weee nehjiwa naewaniachio, wa'achi yasariaipua piiripi tijoe

Oose teewaeme, puuua Wenawe teewataniame eneriaipua Eesusi ajawariaeo. Puuu teewaraa, "Kaawe Erapatiame" chaniwame puuua. Puuu tijoea, tiopachi ku'yame eneriaipua, Chipire tewaniachi o'inia eenakame eneriaipua, pawenasipa weeichi. ³⁷ Ihjia ahpo weewa nejisaopua, Eesusi ajawaria uujujyeparepua toomio, naachutepuaichio kooame nakisiameo.

5

Ananiaa tatakorowa, ahpo uupira Saajiratiame

¹ Nape piirechi tijoea, ki wa'achi iintorepua, Anania tewaniamea ahpo uupimaopua Saajira tewaniame. Puuu ahpo weewa nehjisaa-pua, ² paikapi toomi ahpowichio katewesaopua, ki ahsieme i'yetorepua Eesusi ajawariaopua, pu'ka nehjitiame toomio. Ihji Ananiaa, wa'a eenakaopua yooma Eesusi ajawaria ajakachio, wehchi to'weparepua toomio cheeka:

—I'wa maani weee taamo nehjaria toomia.

³ Waikao Peeroa chaanerepua:

—Anania, ¿achini iika aamo toakamua Satanasie wisikuepuawichioo, Riosi Riosiwarikamera aamo wihkuenaremichioo, ki ahsieme aamo wihkueka upamichiopua toomio? ⁴ Ke'chu nehjiwai weeee, ¿ki aamo weeekosakaipua? ¿Achini iikai wihtumio o'raka nehjaka eemea weeee, ki ahsieme upanariapa toomio ki wihkuamechitia, aamoo te'ta weeka nehjariachitia tetewipuawichioo? Puuu aamo iintoria, ki nu'unti wihkuatiamepua Riosiwichiokamera, ki ti'tijoeriwichiokamera.

5 I'ka inamusache Ananiaa, mukukame wichirepua. I'ka tetewikamea wa'a ikitiopao, ki nu'uti iyoripo eraparepua Riosio. **6** Waikao wa'a e'enaka aaata tehtemaria, wisasorie ikapisapao weerewarao, apecchunasa i'torepua wetemajimia.

7 Paika keenako tepepio, puuu uupiraa wa'a eenarepua. Puuu uupiraa kihta nane'riame eneriaipua pehjio, ahpo kuuna ikiriao. **8** Pu'kao Peeroa chaanerepua:

—¿Eee kehkichi nehjaka eemea weeee?

—Eje'e. Wa'a kehkichi nehjitiapua — cheerepua.

9 Waikao Peeroa chaanerepua:

—¿Achini iikai wa'a noonimo o'raka eemea, aamo tisia kokosapuame tiame Riosie? Ka'chi ikimete muuua ehpeo. Ne'neo wa'a ajakameopa, aamo kuuna i'tokame puuuapa, wetemajimiao; ehpeo aamopechi i'tomia e'enakamepua.

10 Wa'a chaanesoche Peeroo, mukukame wichirepua ikanati, puuuai. Pu'ka tehtemari muioipa, mukukame poirepua wa'asi. Waikao ma'chipasaapua, kuunara wetemajitiachi wetemajirepua tiame. **11** Yooma ti'tiopachio, aaataai i'ka ikitiame inamukameopua tiameo, tisia majaka inamurepua, wa'a ikitiameopua wa'a.

Eesusi uhjurawaa muuwaeme ki maaenari yooraní

12 Yooma puuu Eesusi ajawariaa, ki ookapi Riosi peenia ihsiya tetewiterekua ti'tijoeriopua, Eesusi utewarieo. Eesusichi paparamea, eepi nanapawiriaipua tiopatereo, Saromoni

tewaniachio. ¹³ Wahjachi ti'tijoeria, kaawe tetewiriaipua pu'kao, nape ki nanapawiriaipua ahjama, tísia iyoriniame tetewapa wa'ao. ¹⁴ Nape wa'atioipua, Eesusichi paparamea, epeche epecheche teetorepua muuwesikao, ti'tijoeopua, ooweru tiame. ¹⁵ Muuwaeme ti'tijoeriaio, e'taparachi puyanariaipua ahpo kokoriamewao pooesuve Peero u'matomiachi toamia, Peero ekawiraraa ahjachi u'matosaapua sautemapua, erakokao. ¹⁶ Ahkasi Eerusareni mochiwachiamioi wa'achi noonoirepua, Peero u'matomiachi puuyanekaopua kokoriameo, pooechi. Waikao yooma Eesusi ajawariaa, yooma kokoriame Eesusichi paparaka sautesirepua, wa'ami u'umatokao.

Eesusi ajawaria chapipuame naanaritowa

¹⁷ Wa'a tiame inamukapa napawikarichi pa'pamiratuamea, wahjachi tiame saruseo ti'tijoe pirenaturiai, kiisi kaawe erakore puuua ahpoche tísia erakowae pochikapa, muuwaeme ti'tijoe ooweru tiame Eesusi ajawariakamera na'naritoamekopua. ¹⁸ Waikaopua, pu'ka Eesusi ajawariao chapisaopua, yeeteparepua meeresi. ¹⁹ Nape tewekachi Riosi ku'iwaria, wa'a eenaka tukao, wahjonerepua Eesusi ajawariao, yeetaeka mochikachio. Puuua yeetapuka puuyanasaopua, chaanerepua:

²⁰ —Eemea, simitepuapua tiopachio masitekaopua ti'tijoerio, pu'ka weemera ahjarichi simiyameopua.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 5:21 xxvi Eesusi Ajawariae Nokitiame 5:27

21 Wa'a chaanetiamekapa Eesusi ajawariaa meere piario, simiterepu a masitekao, wa'api tiopachio.

Waikao wa'a nokayoiopua masitekao, puuu te'ta isaeri napawikarichi pa'pamuratuamea, eenechi napawirepu a, ahpo yeetepariachi simiyame katewemiaopua. Wa'a napawisaopua, Eesusi ajawariao, upanurerepu a eenechio, pu'ka noonowiria katewepuawichioopua.

22 Nape wa'a yeetepatiachi e'enasaapua i'noramericia, ki aaata tewarepu a yeetepatiameo. Wa'a ikisaopua, wa'atia nonowarepu a, ahpo pa'pamuratuamechi tuumiaopua. **23** Pukachi e'enakaopua chaachaparepu a:

—Ki'tiapua wa'ao. Yooma yeetaeka weririapua weeriao, inatiameai wa'achi ajariapua ajario, nape taamo yeetapusa ne'nioipua yooreminao, ki'tia wa'ao aaataai.

24 Waikao yoorewa inatiame kapitairaa, tiopachi neesetori pa'pamuratuamea tiame, i'ka inamukapao, wekana erakokao chaachaparepu a: “¿Ihtana ikiniamekosapua naaju i'wao?” **25** Wa'a erakoiopua pehjio, wa'a eenare aaata tijoea chaanesikao:

—Aamo karichi mo'ariaa ti'tijoe, waami nokayamekapua tiopachi masiteka.

26 Waikaopua tiopachi inatiame kapitairaa, piirechi yeeka simirepu a tiame, pu'ka Eesusi ajawaria ahpo yeetepariachi i'noramiaopua. Nape ki e'raka chapisa u'parepu a, majawiapa pu'ka ti'tijoeriopua, ahpo pasipupuawichioo.

27 Waikao pa'pamiratuamea, ahpo mochikachi

Eesusi Ajawariae Nokitiame 5:28 xxvii Eesusi Ajawariae Nokitiame 5:34

u'yepatiaapua pu'kao, naasipa ajawaka iinatuk-erepua pu'kao:

²⁸ —¿Ki utewaeme wa'ineka teeme aamoo, ki masitemichiopua wa'asi Eesusichi simiyame utewario? ¿Ki wa'a noonoir eemea ohso-tia? ¿Ki yomachi Eerusareni pochiware eemea aamo masitiaeo? Eemea pukaeo taamokamera sahtuchamepua, pu'ka Eesusio taamokamera me'yario tuuka.

²⁹ Waikao Peeroa, wahjachi Eesusi ajawariaa tiamea, nehjiarepua:

—Wa'atepua tiao, nape teemea, Riosikamera yooremetepua, ki ti'tijoerikamera. ³⁰ Pu'ka Riosi taamo ehkoriami mochikame Riosiwarao, pu'ka Eesusi eenechi ahjatekame, pu'kao aamoo, kuru-sichi chuhchaka me'yaria. ³¹ Pu'ka wa'api Eesusio Riosia, eenechi ahjaterepua, wa'a iintosaapua, epeche te'ta weruma yasira ki'yarepua pu'kao, ahpo ahjamina yasimichiopua, te'ta ki nu'uti weruma Paamirachitia yasimichiopua. Riosia pu'ka Eesusio ahpo ahjamina yasakao, te'ta ki nu'uti Newipatiamera enepaterepua pu'kao, yooma isaeri ti'tijoe ooweru tiameo, cheriwepuawichiopua tatakoririao, yooma ahpo ki kaawe nokayao pichiwaka toinaresoopua. ³² I'ka Eesusi Riosi eenechi ahjateriao, tamoe wa'api tetewikamepua. Yooma wahjachi Eesusichi paparamea, ki tetewameai Eesusi oijerniao, Riosi Riosiwariae ahpo nane'retia te'ta pichiwatame puuuai.

³³ Waikaopua aapoe noonowirio tuuwapa Eesusi me'yakao, ki teesa nenekarepua, ahkasi ko'inareka Eesusi ajawariaopua. ³⁴ Nape piiripi

Eesusi Ajawariae Nokitiame 5:35 xxviii Eesusi Ajawariae Nokitiame 5:42

parisero tijoea, Amarieri tewaniamea, werisika ma'chi uhjurarepua ku'itapi Eesusi ajawariao. Ihji Amarieria wa'a mochiwachio, tisia nakiwame eneriaipua, Moise nuurari masitiame. ³⁵ Waikao ihmja pa'pamuratuameo, chaanerepua, yooma wa'a napawikameo:

—Eeme isaeri ti'tijoe, aamo chaanemane no'o e'rao. Ki te'ta yorajepo e'raninia i'ka ti'tijoeo, seenekachi ki kaawe teeremaoi eeme. ³⁶ Nane'riame eemea piie taaweuchiamio, Teurasi tewaniameo, muuwaeme ahjama werisiriopua, weruma ahpo maaeka. Pu'kao meriretiopua, yoomahka ahpo ahjama ohjoao, naao sientohka. Wa'a iikapa puuua, yoomahka chi'ripaka kajurio. ³⁷ Neipaoipua tiameo, aaata Uurasi tewaniameai, wa'achi iintoriai puai, muuwaeme pirenatusao. Nape meriretu puai, pu'ka na'naritoameai, yooma chi'ripaka. ³⁸ Pukaepa, ehpe tiiachio, toitia kaawe eneriaipua ohso kaawe. Oowera ti'tijoerichi eename enesaa, wa'atia u'matomapua. ³⁹ Senawato seenekachi Riosichi eename enesoo, ka'chi iika saipatema eemea i'kao, Riosichi nasiwame enemerri eemea, Riosi puipanariame.

⁴⁰ Waikao Amarieri chiia kaawe e'resaapua, uhjurarepua waikao Eesusi ajawariao, upapuaichio. Upasaapua i'kao, ki oosa naewanuresaapua Eesusio, wepisache toarepua pu'kao. ⁴¹ Waikao wa'a weruma napawitiachi puuyaiopua, ka'chi erakorepua Eesusiwichio wepiretia aiwakaio, ohsotia kaawe erakorepua wa'a yoratiaiopua. ⁴² Wa'a yoratiai puuua, kaawe erakoka simiterepua Eesusichi

Eesusi Ajawariae Nokitiame 6:1 xxix Eesusi Ajawariae Nokitiame 6:4

simiyame masitekao, senepi taawechi wa'api isaeri tiopachio, yomachi wa'api mochiwachiami ta'pechiamio pua tiame.

6

Oowisani tijoe naachutari ajawatiame

¹ Pu'ka taawechiamio Eesusichi paparamea, epeche teetorepua muuwaepakao. Wa'a tee-topa i'isaeri ti'tijoeri rieko naeraemea tiame, ki kaawe erakorepua, ahpo wahjachi i'isaeri eureo naewamechio, ahpo tetejima ki kukunaemeo, ki ajasepo tuuka kooameo, senepi taawechi naachutaniameopua. ² Waikao puuu oosa mariki aampa ooka Eesusi ajawariaa, napawinurere puuua, Eesusichi paparameo. Napawisoopua piiripi puuu Eesusie ajawatiamea, cheerepua wa'a napawikameo:

—No'o keepumitia yoomahka. Ki yekimeri teemea naachutakao, ki toime tiiapa teemea masitekao, Riosi kaaweruma tuuyewari tuuyekao. ³ Pukaepa ajawatia kaawepua aaata kooame naachutameri. Aamoe chaachapamitia eemea amochio, aatanakamera ajawapuame amochi uuka oowisani ti'tijoe, nape ka'karuma ijinatamera ti'tijoe, ahsepari ahjachi oowe e'repua te'teriame naachutapuawichioo, apochi yahchaka ohjoamera Riosi Riosiwario, kaawe e'rariwa tiiame. ⁴ Wa'atiaopua teeme Eesusie ajawatiamea, wa'apitia simitemapua masitekao, Riosichi itasikaopua tiame aamo kaawe te'teretopuawichioo.

5 Waikao chaanetiamea, yooma ahka ahpo pirena kaawe iintasaapua pu'kao, apochi i'yasaapua aaatao, Teiwa uurepua piiripio, kaawerumakoopua pu'kao, soparame yahchamekopua apochio, Riosi Riosiwario. Wa'achi te'teriame uuretupua wahjachioi, Eeripeopua, Poorokoroo, Nikanoriopua tiame, Tiimoni tewaniame, Paramena tewaniame tiame, Nikorasi Antiokía ohjoekame tiame. Ihji tijoea pukerio, isaeri tijoe enepakame, ehpeopua Eesusichi paparame. 6 Wa'a ikisaopua i'ka oowisanio Eesusi ajawaria u'yeparepua. Waikaopua Eesusi ajawariaa, ahjachi seekarepaka Riosichi naewakao, pu'kakamera uurepua naachutamichioo.

7 Waikao puuu Eesusi ajawaria nokisiachio, Riosi kaaweruma tuuyewari tuuyekao, epeche mehtasirepua Eerusarenio, wa'ao, yomatiame wa'a weechiamiopua tiame. Wa'a ahkaoio, ahkasi muuwaeme isaeri tiopachi neeseriosiai, Riosichi papararepua.

Teiwa chapisa i'toniame, te'ta weruma kateweri napawirachi

8 Teiwa, piiripi puuu naachutamea, weeka itapiti peenia ihsawa ihsikamepua tiameo Riosi ihsiwaeo, muuwaeme ti'tijoeri tetewachiopua, ti'tijoeria pu'sererepua Teiwa masitiao. 9 Nape Puhku Puhjetiame napawikari tewaniachi te'teriamea Eerusareni o'inia e'enakamea, kiisi pu'sereka tetewarepua Teiwa masitiao. Pukaepa Teiwa masitiao, o'inerepua Teiwa chiiia ka'itakao. Yooma puuua Aasia weechiami

o'inia e'enakame enerepua, Sirene tewaniame mochiwachi, Arejanti mochiwachi tiame, wa'a ikisa Seerisia mochiwachi. ¹⁰ Yooma ihji ti'tijoea Teiwa newitonariaipua, ka'chi iika newitome teererepua, Teiwao Riosi ihsioipa ahjama ku'isikao, ahpo Riosiwarieo. ¹¹ Waikao puuu ti'tijoea, ki newitome tiiapa Teiwao, aaata nateterepua Teiwa wenejimichiopua, Eerusareni ohjoemechiopua. Ihji natetetiamea waikao, ahkaoi oiyachio chaachaparepua wenejikao: "Na'ara chiiame inamukame teemea, Moise masiteriao, wa'a cheekaopua, na'arinapua Riosio." ¹² Wa'a chaachapakaopua, weeru noonowiterepua ti'tijoerio ki kaawe erakoteka, wa'achi chaachapakao ki kaawe erakoterepua tiameo, isaeri pa'pamuratuameoi, ahkasi tiopachi iyoteri ti'tijoeoi nenekaterepua. Wa'a iikapao, Teiwa chapisao, weruma kateweri napawirachi uparetupua. ¹³ Wa'a napawitiachi upasaopua, puuu wihtuka wenejiamea, chaachaparepua:

—Ihji tijoea, kiisi teewenarepu na'ara cheekaopua, i'ka taamo tiopao, Moisetaru nuurai taamo iyoria. ¹⁴ I'ka Teiwao chiiame inamuka teemea, Eesusi Nasare tewaniameo, yooma ru'minamio tuuyamekapua i'ka tiopao, pu'ka Moise nuurari taamo yooriaopua tiameo, yooma taamo toitemio tuuyapua tiameo, taamo ehkoriami o'inia taamo nokisiwaoi.

¹⁵ Nape Teiwaai wa'a chaachapaka wenejiniaiopua, sewina iikaopua nanarirao, Riosi ku'iwarika tiame eneparepua, tewekachi eename.

7

Teiwa ahpo nehpupaka naewa

¹ Te'ta neeseriosia, iinatukerepua Teiwao:

—¿Pichiwapu ihji aamo chaachapawaa?

² Waikaopua nehjiarepua:

—Ka'íí, ki wa'atepua. No'o keepumitiaopua ku'itapiooio, yooma eemea pa'pamuratuamea, yooma eeme keepuamea tiameo. Riosia, Auranitaruo tetewiterepua ahpoo, taamo ehkori-ami Meesopotami weeechi kahtioipua pehji, ke'chu Aarani mochiwachi eenoiopua. ³ Riosia chaaneriaipua pu'kao: “Machenamitia aamo weewachio, aamo tetejimachio, wa'a ikisomua, no'o aamo tuuyemiachi weeechi siimitiapua.” ⁴ Waikao Aurania Riosie siminuretiapao, Kaareo weeechi machenasaopua, Aarani weeechi eenarepua mochiwachi. Neipao wa'ao, ahpo noono mukisoopua, Riosia i'wa u'parepua, ehpe aamo mochikachi. ⁵ Aurania waikamio kihta weewaeka yasariaipua, ahkaoi i'wami ahpo ohjoekachio. Nape Riosia i'wami ki-amo tuuriaipua weeee, ahpo tatana tatanasi-wachiopua tiame. Pu'ka ahpo wa'a chaanetiameo, ke'chu aaata tatanaekoi eneriaipua.

⁶ Nape Riosia Auranio chaanekame eneriaipua tiameo, pu'ka tatanachi puuyakameo, seesenu-chitia mochimerikopua wahka seenu weeechiopua, puhkuchitia, naao siento paamu-parichisi. ⁷ Nape Riosia pu'ka puhkuchitia mochitiameo, cheerepua: “Neeea pu'ka aamo

puhkuekachitia mochitiameo, ki teesa aiwate-mania pu'kao. Nape neipa wa'a no'o puuyana-soopua pu'ka i'isaerio, noochi paparameripua, i'wa no'o upasoopua eenechi." ⁸ Riosia wa'a cheesaapua ahpo kateweka Aurani ahjamao, pu'ka Auraniopua ahpo kateweri naaniatiwachitiao, ahpo siichitepujewerepua, yooma ahpo tatanaopua tiame tehtemari. Neipamio Aurora, pahcha weeriame tatanaesaopua, os-anao taawe i'toi siichitepurepua, Ihsa tewani-ameo. Ihsaai, wa'achi iintorepua ahpo taanachi Aakowooi; puuu Aakowoai tatanatasikaopua, wa'achi inisirepua siichitepuwa inisikaopua tiameo, yooma ahpo oosa mariki aampa ooka tatanasiriao.

⁹ 'Ihji Aakowo tatanaraa, epeche kaawe tetewiniopua ahpo pooni Ooseo, ki kaawe erakorepua papachiraa pu'kao. Wa'a tiiame ki kaawe erakoapa puuuua ahpo poonichio, ti'tijoe tarayamechi nehjarepua, Eejito siimpamechi. Nape Oosea wa'a yooratiaio, tisia kaawe teeremiai teeerepua Riosieo. ¹⁰ Riosia, yooma ihta a'chi ikiyoio, nehpuparepua pu'kao. Neipamio Eejito weeechiox, Riosia Ooseo, ki teesa tiame machiwari ki'yarepua pu'kao. Pukaepa Eejito yawichia, Araoni teewataniameapua tiameo, tisia kaawe tetewapa pu'kao, weruma ye'kamechitia yahcharepua pu'kao, yooma ahpo kariwachi neesetoame, yomatiame weeechiopua tiame, Eejitoo.

¹¹ 'Wa'a weruma teereka kahtioiopua Ooseo, wa'a pu'ka taawechiamio, weruma toorewi eenarepua, yomachi Eejitoo weeechiopua, wa'a

Eesusi Ajawariae Nokitiame 7:12 xxxiv Eesusi Ajawariae Nokitiame 7:20

ikisa Kaanani weeechi tiame. Pukaepa taamo ehkoriами noonoria, ka'chi ikime erakore-pua tooremuri. ¹² Waikaopu taamo noonori Aakowoa, Eejito ki tooremuniame inamukapa tiirikowichioo, wa'a uhjurarepua waikao, taamo ehkoriами noonoriwa papachiopua, tiiriko tarijupamichiopua wa'ao. Ihjia pahcha simiyamechi enerepua pukeri. ¹³ Oosea, oosa simiyachi uhjuratioi ahpo papachio, ahpo ma'chiterepua ahpo papachio. Wa'a iika nane'reretu Eejito yawichieo, Oose tetejimaraa. ¹⁴ Ehjepamio Oosea, upanurarepua ahpo noonoo Aakowo tewaniameo, yooma ahpo ta'pechi tetejimaopua tiame. Puuu ta'pechi tetejimaraa, paika weerewa oosa mariki aampa mariki enerepua. ¹⁵ Waikao Aakowoa, wa'a iika Eejitoo, eenarepua. Wa'a ohjoekai mukurepua, taamo noonori tatanaraapua tiame, yooma wahjiparepua wa'a. ¹⁶ Ihji weerewaraa Kaanani weewarachi i'tosiretupua, Siikeni weeechi toasimia, ehkoriами Aurani tarariachi, wahjipame toapuachio. Puuu weeea, Aamori tewaniamechi tatanara, taritiame.

¹⁷ 'Amori asiyo Riosi Aurani kiamo tuuriachi weeo, ki ookapi muuwekame eneriae i'isaeriapa, Eejitoo. ¹⁸ Waika taaweichiame Eejitoo, piirechi yawichi yasiparepua, Oose ki nakiyame. ¹⁹ Ihji yawichia, taamo ehkoriами noonoriwao, ki nu'uti tesawa yooraka tetewarepua. Puuu taamo yayawaopua tiameo, ki nu'uti na'ara yoorarepua pu'kaoi, ahkasi pu'ka kohjawaraopua yooma ihpapanura, toore wahjipamichiopua pu'kao. ²⁰ Pu'kachi taaweichiame naawariai Moiseai, puuu kohjaatísia

peeniatiamē eneriaipua. Ihji kohjaa, paika meecha inateretupua, ahpo yayawaeopua petechio. ²¹ I'ka kohjao paika meecha i'toiopua, akisuwe neerochi toiretupua apoe yeeyeraeo, aaatae teipuaichiopua pu'kao. Waikao wa'a eenaka, yawichi maaaraa, neerochi po'yame tewakaopua itapitichi pohjachuka, apec hunarepua pu'kao. Wa'a ikisaopua ahpo taanachitia weripaterepua. ²² Waikao Moisea, yooma masiteretupua, Eejito te'ta pepenipari machiwariopua. Ki teesa peeneka nayewame eneparepua, ahpo yooraoi, tisia inatame.

²³ 'Moisea, ooka weerewa paamuaiopua, ahpo tetejima tekipanachi ne'nemia, machenariaipua, i'isaeri ti'tijoeri. ²⁴ Wa'a oyai tekipananiachio, aaata ahpo tejima wepayame tetewapao Eejito tijoeo, me'yarepua pu'kao ahpo tejima nehpupakao. ²⁵ Ihji Moisea, ahpo pahtepo o'rariaipua, apoekopua ahpo tetejimao, Eejito puuyanamerio, nape aapoe, kiisi pahterepua. ²⁶ Pu'ka meere eenechiopua, Moisea, eenechi nateparepua nasiwaniame, nape ooka isaeri wa'api ahpo. Puuua pu'kao, ta'omakao chaaneriaipua: "Ka'te nasiwaa, ¿achinikai nasiwani eemea, eeme wa'apikai?" ²⁷ Waikao Moise tejimariaa, chaanerepua: "¿Achinikai papakinamua tiame taamo nasiwachio? ¿Aatana aamo weerakame aamoo, taamo ta'omamichioo? ²⁸ ¿No'okosa merinaremua tiameo, tapana aamo me'yariachitia, eejito tijoe?" ²⁹ Moisea wa'a tiame inamukapao, simirepua Eejitoo. Mehka u'marepua Mariani weeechi, wa'ao, seenuchi-tia ohjoerepua. Wa'ao neewisaapua, ooka

tatanaerepua.

³⁰ 'Wa'a Mirianio, ooka weerewa paamupari ohjoekaio, wa'a wakiwechi, waapi Sinai kaawichiami oiyioio, wa'a nayewere Riosia, weeru kuhsichi tajenakaopua. ³¹ Moisea waikao, weruma ihtanakaitepu erapakao, ne'nemo oraparepua waapi weripaka. Nape Riosia waapi weritoio, chaanerepua: ³² "Aamo ehkoriami Riosiwara neeea, Aurani Riosiwara, Ihxa Riosiwara tiame." Waikao Moisea tisia majarepua. Oowera chachapia ihsirepua majakao, kiisi ne'neme e'rareoipua wa'a tajenarichio. ³³ Waikao Riosia cheerepua: "Pujisa mo'korio, aamo kaakaopua tiame, no'o tetewachi werika, yooresa. ³⁴ Ma'chiame tetewaninia no'o mochiwario, Eejito mochikameo, tisia aiwaka mochikopua pu'kao, tesawa chaachapaka, pukaepa tekikamenia ku'imia pu'kao. Muuu enemeripua puuua, pu'ka ti'tijoeri ku'imeriopua no'o ku'ika."

³⁵ 'Ihji kuhsichi nayewakamea, i'ka Moise wa'api weerarepua Eejito uhjurapuaichio, ahpo tetejima nehpumichioopua, Riosie paamiratuamechitia, i'ka Eejitoo kahtioio: "¿Aatana aamo weerakame aamoo taamo ta'omamichioo?" chaanetiam. ³⁶ Wa'a ikire Moisea wa'ao. Waikao Riosia pu'kao, ki ookapi peenia ihsiwae yorateka, puuyanarepua Eejitoo, ahpo utewarie ku'ikao Moiseo. Ihji peenia ihsiriaa, Eejito mochikoi enerepua pukerio, neipao Pa'we Sehtanamechi paatenioi, wa'a ikisa wakiwechiami nokisinioi, ooka weerewa paamuparisi. ³⁷ Moise wa'api enerepua,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 7:38 xxxvii Eesusi Ajawariae Nokitiame 7:42

isaeri ti'tijoerio chaanekamea: "Riosi aamochi machenatemapua piiripi, noochitia Riosi nayewatura." ³⁸ Ihji Moise wa'api enerepua tiameo, isaeri ti'tijoeri, wakiwechi nokisioio paamiratuame. Puuua enerepu tiameo, Riosi ku'iwari ahjama nayewakamea, te'pa Sinai kaawichiopua. Puuuchi enerepua tiameo, taamo ehkoriami noonori ahjama yasakamea, pu'ka Riosi nuurari taamo a'chi teeka mochitopuameo, tuuyeka.

³⁹ 'Nape pu'kao, taamo ehkoriami mochiriamea, ki yoorerepua pu'kao, ohsotia ahpo iikachiopua, sewina erakorepua, Eejito nonowanarewa eenechi, Eejito ti'tijoechitia mochitonarewa. ⁴⁰ I'ka Moise sinai kaawichi ihsioiopua, Riosi nuurari kianioiopua, taamo ki'yami mochiriamea, chaachaparepua Aaronio: "Muuua, taamo netekemita itapiti taamo ahjachi paparamia, i'ka Moisea Eejito taamo ku'ika puuyanakameapa, ki naaniajupua puuuapa wa'asi, itapiti ikireoipua." ⁴¹ Waikao Aaronia, wakasi taanara riosirewa netekerepua, yooma ti'tijoeri ku'iwae itapiti netetiamee o'roe, pu'kao pu'ka riosieka mochimichiopua. Wa'a ikisaapua pu'ka ahpo riosi neteriaopua tooroo, wakasi me'resa manawerepua, kohseka. Waikao wa'a noonoisao, ahpo wa'api netetetiachi, ahpo riosiwaka paparawerepua, pahkotekaopua. ⁴² Waikao Riosia towarepua pu'kao, ahpo wa'api riosichi neteria, paparaweka mochimichiopua, itapiti so'soporichiopua tiame, paparawemichiopua tiame. Pu'ka wa'a tiame noonowitiame chaachapare Riosi ehkoriami

nayewatura taamo ehkoriami mochiriamea,
eee chaachapaka iyoteriaopua Riosieo:
¿No'o oowekamena eemea wakiwechi nokisiaio,
no'onawichio kohsekamena eemea,
no'owichio kaaweruma erakokaopua aamo iika-
chio?

⁴³ Eemea no'o iyoriwa karitera mooketoriaipua
mooketoao,
nape ki ka'karuma iikaeka,
ohsotia eemea, aamo neteriakamerachi, inataka
nokisirepuia,
Mooroki tewaniame aamo riosiwatiachi.
Wa'achitia tiameo, Reejani so'porichi paparare
eemea tiame,
wa'achi tiiame so'pori netesa.

Pukaepa Wawironia aamo i'totemania,
seesenuchitia mochimichiopua wa'ao, puhkuchi-
tia.

⁴⁴ 'Puuu iyoriwachi Riosi karitera i'toniamea
wakiwechi nokisinioio, Riosi te'ta cheeriachit-
ia netetiame enerepuia, ehkoriami Moisetaru,
Riosi cheerio tuuyeriachitia, ahpo moochi tete-
witeriachitia tiame. ⁴⁵ Pu'ka Osuwetaru ah-
jama nokisinioio ahpo Riosie kiapuaopua weee,
pu'kao wa'a mochikame u'yerioiopua weeeo,
pu'kachi mookeka nokisiriaipua tiame, pu'kachi
Riosi karitera iyoriwachi. Ihjia Riosi karitera
i'tokao, wa'a nokisiretpua ahkasi Raaw-
itaru taawechiamisi. ⁴⁶ Raawitaru energiaipua
te'ta weranariamea, Riosi kaari tiopao, wa'a
ohjoremichio Aakowo Riosiwarao, wa'a enapaka
paparapuawichiopua Riosichi iyorikao, yoomá
i'isaeri ti'tijoeriopua tiame. ⁴⁷ Nape pu'ka tiopao
Saromonikamera iintorepuia, te'ta weerakao,

48 Riosio ki weeechi karichi ohjoemekoipua, Riosio Ehkoriami Iyoterichio, eee cheeriopa:

49 No'o nuurari yasiraa tewekachi o'iniapua;
no'o ihteka kahtiachio weeepua.

Wa'a kehchuma kahtiame enesoopua weeechi
ihtekao,

¿Kajutare eemea, no'o kariwa netekao, no'o
kehchumawichioo?

50 ¿Ki Neee iintokamepu tiameo, yooma itapiti
netekao?

51 'Eemeai i'wa napawikamea, wa'achitia
tisia peewaeme kuhtaemepua, ki ku'rime
tiiame Riosie ku'richaniaiopua. Eemea
wa'achi te'tiamepua aamo ehkoriami
noonoriwachitia, tisia peewaeme aamo
iikachio, kiisi keepunariame eemea Riosio,
aamo chaaneniamopua Riosiwarieo.

52 ¿Aatana ehkoriami Riosi na'nayewatura,
ki na'ara yoorakamepu, aamo ehkoriami
mochiriamea, aamo noonori? Yooma pu'ka Riosi
na'nayewaturaopua, kiisi kaawe yoorakamepu
pu'kao, pu'kao, Riosi Te'ta Kaawerumara
enameriko tuuyocio, ohsotia ko'yakame puuua
pu'kao. Ahkasi ehpiami taawechioi eemea,
wa'achi noonoiakamepu, ahkasioi pu'ka Te'ta
Kaaweruma Riosi enameri tuutiameopua
tiame, me'yare eemeai. 53 Eemea pu'ka
Te'ta Kaaweruma Eesusi me'yakamekapao,
kiisi iyorikame eemea Moise nuurario, pu'ka
nuurario eee chiiame: "Ka'te aaata merimitia
muuua." Puuu wa'a chiiame nuurari Moise
kiatiamea, Riosi apoe iintokamepu ki'yakao,
ahpo tewekachi nuurewarie ku'iwarie.

Teiwaa meriwame

⁵⁴ Ihji isaeri pa'pamiratuame wa'a napawiriamea, ahpo wa'a chaaneniapao, tisia nekamuparepua Teiwachio, ki'pupaka taameo. ⁵⁵ Nape Teiwaa, kihta seeweka Riosi Riosiwarieopua, te'pa ne'nepaio, Riosi tahpitira ttiari tetewarepua, tewekachi wahjorachio, Riosi ahjama weeriame tetewarepua Eesusio, Riosio ahjamina kahtiachi. ⁵⁶ Waikao chaacharepua:

—¡Nee! ¡Wahjore tewekachio! ¡Wa'a weeri Eesusi Tijoe Tijoetukamea, Riosi ahjamina!

⁵⁷ Nape wa'a napawikame ti'tijoea, kiisi inamunariapa Teiwa chhiao, ahpo nahka to'peka, yooma aampa e'enarepua Teiwao, weeru chaachapaka. ⁵⁸ Waikaopua chapisao, te'ta napawirachi ma'chipasao, ma'chi i'torepua mochiwachio, merimia. Wa'a ikisaopua, yoomahka pasipuka me'yarepua Teiwao. Wahjachi ne'neka ajakamea, ahpo kaawe iintamechitia wa'a nokiwao, ahpo wakira pujisaa, Sauro tewaniametere to'warepua, tarachi. ⁵⁹ Teiwaa ahpo papaniaio, Riosichi nayewerepua, cheeka:

—No'o Paamira Eesusi, no'o iikao, aamo kahtiachi no'o i'tomitiamua.

⁶⁰ Wa'a cheeka chopokorieka weripakao, weeru sisinarepua cheeka:

—¡Eesusi, wa'a nokayoiopua i'kao, cheriwemitiapua!

Wa'a cheesesache, mukukame wichirepua.

8

Aaata Sauro tewaniame Eesusichi paparame na'araria

¹ Pu'ka taawechi Teiwa meritioio, wa'achi ihsiriai Sauro tewaniameai, puuu eneriaipua tiame, Teiwa merinioi kaawe iintameapua meripuawichioo. Ihji Sauroa, parisero eneriaipua isaeri tijoe.

Ihji Sauroa pu'ka taawechi o'inia o'inerepua, Eesusichi paparameopua tesiwa yorasikao, kokosa yorasikao, Eerusareni mochiwachio. Eesusichi paparamea muuwaeme eneriaipua, yooma Uurea weechiamio, chi'rika mochikame, Saamaria weechiami tiame, naatiche ki ujumakame eneriaipua, Eesusi ajawaria.

² Riosichi te'teretoame ti'tijoea, Teiwa apechunasa wetemajirepua. Wa'a ikitiameopua, tisia naaracherepua pu'kao, yuuwesika. ³ Nape Sauroa simiterepua pu'ka Eesusichi paparameo, tesiwa yorasika, yooma ta'pechi pakisika puuyachasika pu'kao, ti'tijoeoipua ooweru tiame chapisaopua, perekarichi toamia.

Riosi kaaweruma tuuyewari, Saamaria mochikame sisinamuwa

⁴ Nape ujumakamea wa'a Eerusarenio, ahkaoi nokisiai, simiterepua Eesusichi simiyame nayewakao, Eesusi iintoriaopua ahpowichioo.

⁵ Eripea piiripi puuu oowisani kunamukukame naachutemichio weratiamea, Saamaria eenariaipua muuwari mochiwachi. Wa'a enasaapa puuua, Riosie Weratiamechi simiyame nayewarepua wa'ao. ⁶ Eripe nayewariao,

yoomahka yooreka keepuretupua wa'ao, Eesusichi itakaopua, tisia peenia ihsioipa pu'kao, sautekao. Waikao ki ookapi puuua, Eesusichi papararepua. ⁷ Ki ookapi yachapaterepua tiame, ki ka'karuma na'arari yahchameopua, puuu na'araria, ki ku'ita siinakoka puuyaparepua puuyachaniaio; muuwaeme tu'ikameoipua yachapaterepua, rojomiwa kokoriame tiame. ⁸ Wa'a inisia Eeripe wa'a muuwarichio, weruma kaawe erakoretupua wa'ao.

⁹ Wa'a ohjoeriaipua piiripi tijoe, Siimoni tewaniame. Ihji tijoea, puusi wihkueka machiyame eneriaipua. Puuua, muuwaeme wihkuekame eneriaipua wa'asio, itapiti yooraka ahpo peenia ihsiwaeopua, yomatiame wa'a weeechi mochivachiamiopua. Ihjia epeche machiyame ahpo tetewipuawichio ihsiamame eneriaipua ki aaatachitia. ¹⁰ Wa'a ihsioipa Siimonio, yooma ti'tijoeria yooreka tetewiriaipua pu'kao, ahkasi ya'yawichiai peenia e'reriaipua pu'kao. Pukaepa chaachapame eneriaipua:

—Ihjiape, pichiwa Riosi utewara iinuemepua.

¹¹ I'ka yooreka tetewakao, ki ku'itapisi wa'a te'tereriaipua wa'ami ohjoemia. ¹² Nape Siimoni na'naritoamea ti'tijoeri, Eeripe nayewa Riosi ye'karichi simiyamera tisia pu'sereka inamukapao, Eesusi Riosie Weratiameo ahpowichio iintoriamekopaopua tiameo, Eeripechikamera eeneparepua, Eeripe chiiakamera pichikiapa. Wa'a iika Eesusichikamera papararepua. Wa'a iikopaopua pu'kao Eeripea, yooma paatorepua pu'kao, ti'tijoeopua ooweruopua tiame.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 8:13 xlivi Eesusi Ajawariae Nokitiame 8:18

13 Waikao ahkasi Siimoniai kaaweruma tiamekopua Eesusichi simiyameo, Eesusichi pararepua tiame. Wa'a iintokoopua pu'kao, paatoretupua tiame. Wa'a o'iniao, Eeripe ahjama oisirepua. Eeripe ahjama oikao, tisia peenia e'rerepua, Eeripe peenia ihsiao.

14 Eesusi ajawaria Eerusareni mochikamea, Saamaria mochikameo, apochi uuka mochiko tuuopa Riosi tuuyewariopua tiameo, Peero uhjurarepua wa'ao Waani tiame. 15 Waikao puuu uhjuratiamea Saamaria e'enasaopua, yooma Eesusichi paparakameo, Riosi Riosiwarichi simiyame kaawe ma'chiame masiterepua. Chaanerepua pu'kao aaata Eesusichi paparanaresoo, Riosia pukachio, ahpo Riosiwari yahchemerikopua, aapoeo pukae ahpo ku'ika mochitomichiopua. 16 Aaataai ki nane'reka mochitoriaipua, Riosi iintoriaopua aapoechio Eesusichi paparariopao, pukachi yahcheriaopua ahpo Riosiwario. Puuua oowera paatotiame mochiriame eneriaipua pehgio, Eesusichi paparakao. 17 Waikao, Saamaria ohjoeme Eesusichi paparakameo pahteriopapua Riosi Riosiwario apochi uuriamekopapua Eesusichi paparaka, Peeroa Waaniapua tiameo, ahjachi seekarepasoopua, pirena cheriwema ki'yarepua Riosio, Riosio ahpo Riosiwari ahjachi enepariopa.

18 Waikao Siimonia, Peeroa Waani tiameo, Saamaria mochikame Eesusichi paparakamechi ahjachi seekarepakoopua Riosi Riosiwari kiaretiawichioo, puuu Siimonia wa'a nokayopao puusi wihkueniame maaerepua. Pukaepa wa'a nokini-

Eesusi Ajawariae Nokitiame 8:19 xliv Eesusi Ajawariae Nokitiame 8:25

ameo, toomie tarinareriaipua, wa'achi ihsinariapa. ¹⁹ Pukaepa eee chaaneriaipua Peeroopua Waaniopua tiame:

—Noochi nehjimitia pu'ka aamo pepenia nokaka, wa'achi ihsimichiopua no'ooi, aaatachi no'o ihchepakoi seekarao, uutemichiopua Riosiwario.

²⁰ Nape Peeroa chaanerepua:

—;Teesana ki inatanimu aamo chiia? ;Aamo toomichi pikapuapua ohso kaawe! Riosie kianamea, ki toomichi kianiamepua; Apoe Riosi ahpo Riosiwari ki'yaa, kihta natekachi ki'yamepua. ²¹ Wa'a cheekamekapa muuua, ehpe waanamio muuua, kihta ihsimeripua Riosi tehkichio, kihta kaawerumakapa muuua aamo iikachio. ²² Yaapiti Riosichi aamo cheriwepua itamitiapua, yooma tuuyeka aamo ki kaaweruma erapariao, nape te'ta pichiwaka Riosichi tuumitiapua naaju. Aamo te'ta pichiwaka cheesoo Riosia, aamo cheriwemapua. ²³ Naaniaju noochio, tisia iinya tiiamechi aamo kahtio. Aamo na'arariaa, aamo chapirepua wa'asi.

²⁴ Waikao Siimonia nehjiarepua:

—No'owichio ka'chi ikimichio nayewamitipa aamo Riosichio, kihta no'o a'chi ikimichio no'o aamoo, ki kaaweruma chaaneriawichioo.

²⁵ Ahpo uhjuratia kajusaapa wa'ao, pu'ka Riosi tuuyewari naewakaopua, ihji Peeroa Waani tiamea, nonowarepua waikao Eerusareni. Waikaopua ahpo uumatosiachiamio, yooma masitesirepua mochiwachiamio, Saamaria weewachiamio.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 8:26 xlv Eesusi Ajawariae Nokitiame 8:31

Eeripe tomikatewiame nayewia, Etiopía ohjoeme

²⁶ Neipatakirio i'ka Eeripeo, Riosi ku'iwari machejenerepua pu'kao. Ihjia Eeripeo chaanerepua:

—Werisika muuua teetu siimitiapua, Eerusareni o'iniao, Kaasa tewaniachi akipame pooechi.

²⁷ Waikao Eeripea werisika simirepua, pu'ka pooechituo. Pooechitu ihtoaiopua, wa'a nateparepua aaata tijoe, wa'achi pooechitu ihtoame, Etiopía weeechi ohjoeme. Puuu tijoea, weruma teerewa iinueme enerepua, Etiopía yawichi tomiwara katewekiame. Eerusareni o'inia no'rakame energiaipua, ahpo Riosiwa iyoririaipua, kaawai kaaretachi yasitoriaipua. Puuu Etiopía yawichia, oowitiame energiaipua waika taawechiamio, Kaantasi tewaniame oowitiame. ²⁸ Ihji tijoea, Isaia tewaniame iyoteria iyonasiriaipua, ehkoriami Riosi nayewatura iyoteria. ²⁹ Waikao Riosi Riosiwaria chaanerepua Eeripeo:

—Kaareta chokichi weritomua.

³⁰ Waikao Eeripea kaareta chokichi weritoaiopua, ehkoriami Isaia iyoteria, iyonasiamie inamurepua. Pu'ka iyonasiamie inamukaopua, iinatukerepua pu'káo:

—¿Pahtiamojoaremua pu'ka aamo iyonasiaó?

³¹ Waikao puuu tijoea, nehjiarepua:

—Ka'i, tehkipua pahteniaa ki aaatae masiteeniaa. No'o ku'isaomua pahchu, pahtiamo enesaa.

Waikao utewa yoorarepua, ahpo ahjama kaaretachi mooenamichioo.

³² Ihji tijoe iyonasiriaa, eee chiiachi iyonasiri-aipua:

Po'wachitia i'toretupua meriwachio,
ihchi itipirepua, po'wa poasikira sikiniamechitia.

³³ Na'ara yooranioipua pu'kao, ki aawata eenare-pua pejana naewameo.

Kiterema puuua tatanaraa, aaata ahpo naewa-puameo, pu'kao,

ke'chu tatanaekoi u'yetiapa i'ka weeechio.

³⁴ Waikao iyonamea Tiopia tijoe, iinatukere-pua Eeripeo:

—¿Aatana naewaka cheekame ihji Riosi naewatura? —Ahpo wa'api naewaka, aaata pi-irechikosao?

³⁵ Eeripea, pu'ka wa'api iyonarichi nayewakao, kaawe tuuyerepua pu'kao, yooma a'chitiame ikitiame Eesuschio. ³⁶ Waikaopua yooma Eeripe cheeria pichikekapao, ahpo paatomo erapare-pua. Neeroi maaniachi ajasitioopua tijoea, chaanerepua Eeripeo:

—Nee, i'wane maani neeroi; ¿ki kaawejoarene i'wa paatotia?

³⁷ Eeripea chaanerepu pu'kao:

—Eje'e. Kaawepua, nape pichiwa aamo pichikesoo.

Tijoea waikao nehjiarepua:

—Aamo pichikena neeee, pu'ka Eesusi Riosie Weratiameo, pichiwa no'owichio mukuriopua, apoekopua tiameo, te'ta Riosi Tijoetukamekoo.

³⁸ Waikao tetekisaapua kaaretachio, neerochi muika paatoretupua Eeripeeo. ³⁹ Neerochi puuyatiaopa, Eeripea ki naania ikirepua wa'ao, Riosi Riosiwarie apecchunatiapa sewinachi i'toka.

Waikaopu puuu tijoea, ki tewakapa Eeripeo u'matorepua, ki oosa tewarepua wa'asi. Nape wa'a ikisaopua, ihjia tisia peenia eratoka u'matorepua. ⁴⁰ Wa'a ikisaopua Eeripea, ikanati pu'ka wa'apichio, Aasoto mochiwachi, ahpo tetewarepua. Wa'a o'iniao, Sesarea mochiwachi akiparepua, yooma mochiwachiami nayewatusika, pu'ka Riosi ka'karuma tuuyewario, Eesusichi simiyameo.

9

Eesusichi paparaparia Sauro (Nokitiame 22:6-16; 26:12-18)

¹ Sauroa, tisia nekamuka Eesusichi paparaka mochitoameo, pukaepa tisia nekamuchekaoopua pu'kao, yooma ko'imo turepua pu'kao, tisia tahpitika cheeka oiriaipua ahkaoi oiyachio. Wa'a e'rapaopua, te'ta isaeri neeseriosi paamiratuamechi eenariaipua, wa'api Eerusarenio, ² pu'kao iyojura reesiseri itanémia, Raamahko ahpo i'tomiaopua. Wa'a Raamahko napawikarichi pa'pamuratuame asinariame eneriaipua, pu'ka reesiseri Eerusareni ahpo itariao, wa'a napawikarichi pa'pamuratuame iyonomichiopua pu'kao, puuuu iyonasaapa, pii'rechi reesisewa ahpo kiamichioopua. Pu'ka pii'rechi reesiseri iyoteria, yooma Raamahko mochikame Eesusichi paparameo, chapisa pe'pereso Eerusareni upameri enerepua. ³ Nape wa'a simika pooechi ihtoio Sauroo, senawato ki nu'uti uutapasiparepua tepoona o'iniao, nape ki teesa tisia utewaeme tajayame, Sauro

Eesusi Ajawariae Nokitiame 9:4 xlviii Eesusi Ajawariae Nokitiame 9:9

norikameo tisiwa uutapasipaka. ⁴ Wa'a iikapa Sauroa tisia majakao, wehchi wichirepua. Sauroo wichikame po'yoipopua tewekachio, ahpo chaaniame inamurepua:

—Sauróo, Sauróo, ¿achini iikai noochi nasiwánimua?

⁵ Waikao Sauroa iinatukerepua:

—¿Aatanamua chiiaa?

Nayewachaniamea nehjiarepua:

—Neeea Eesusipua, aamo ahjachi nasiwa. Aamo wa'api na'atanimua wa'a ihsikao, itapiti animari, icerachi motayamechitia.

⁶ Sauroa waikao chachapia ihsikao, nehjiarepua:

—Paamira, ¿ihtana cheenariamemua no'oo?

Waikao tepoona o'inia Paamiraa, chaanerepua:

—¡Werisíí! Waami siimitiamua Raamahko mochiwachi, wa'a chaanepuamemua, itapiti aamo yoramiao.

⁷ Puuu Sauro ahjama nokisiamea, tajinachukame ajarepua wa'ao, wa'a nayewachaniame inamurepua inamuao, nape ki tetewarepua aaatao. ⁸ Wa'a chaanetiapa Sauroa, werisirepua, nape werisiaipopua tiisi ma'chirerepua. Wa'a iikopa Sauroo, puuu ahjama nokisiamea, sekachi panitoka i'torepua Raamahko mochiwachisi. ⁹ Raamahkoo, paika taawe yasarepua ki ma'chirekao, ki koakaopua tiame, kiisi nerojikaoi.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 9:10 xlix Eesusi Ajawariae Nokitiame 9:15

10 Raamahkoo, wa'a yasariaipua aaata tijoe, Anania tewaniame. Ihji tijoea, Eesusichi parame eneriaipua tiame. I'kao kochirewachio, Eesusi Paamira chaanerepua:

—¡Ananía! —chaanerepua.

Waikao Ananiaa teemurichio, nehjiarepua:

—¿Ihtana Paamíraa?

11 Waikao chaanere Apoe Paamira:

—Werisika siimitiapua, wa'a Pooe Riisame tewaniachi. Wa'a asisaapa, Uurasi kariwara i'yapuapua, pu'ka kaari tewisaapa, aaata Sauro tewaniame iinatukepuapua wa'ao, Taraso o'inia eenakame. Ehpe wa'api wa'a ihsiamepua, noochi paparaka. **12** Puuu Sauro tewaniameai tiameo, ehpe wa'api kochirewachio, aamo tetewanipua tiameo, aamoo, ahpo puichi seekarepaka sautiame.

13 Ananiaa nehjiarepua:

—Nape Paamira Eesusi, ki teesa na'ara ihsiamen inamukamenia pu'ka tijoeo, yooma Eerusareni mochikameopua, amochi paparame. **14** Puuu tijoea tiameo, i'wa wa'apioi reesiseri itamia enamerikaipua, i'wa pa'pamuratuameeo, yooma amochi paparameopua, chapisa i'topuawichiopua Eerusareni katewepuawichioo.

15 Nape Eesusi Apoe Paamira, chaanerepua Ananiao:

—Nape wa'a ihsiamekoipua tuunioi Sauroo, siimitiapua muuua, pu'ka tijoeo nooekamera uukamekopa. Neeea pu'kao, yomachi ki i'isaeri mochikachiamio, uhjuramerinia, wa'ami ya'yawichiopua tiame, aaataoipua

Eesusi Ajawariae Nokitiame 9:16 1 Eesusi Ajawariae Nokitiame 9:20

tiameo, i'isaerichi tijoe. ¹⁶ Neee wa'api ne'netemapua pu'kao, aachin teetomerikopua pu'kao, no'owichio aiwasikaopua.

¹⁷ Waikao Ananiaa, wa'a eenasaapua ahpo tuuyetiachio, wa'a tewarepua Sauroo. Waikao Ananiaa chaanerepua pu'kao:

—No'o Riosichi pooniwa Sauroo, Eesusi Paamiraa, i'wa no'o uhjurakopua aamo po'yachi, i'wa eenaka aamo sautemichiopua puichio, aamoo eenechi ma'chirepatepaka. Eesusieo amochi uhjuratiamenia tiameo, no'oo aamo weramichiopua Eesusio amochi yachamichiopua ahpo Riosiwario, aamo yorasiachi ku'imichiopua ahpo tehkiwachio.

¹⁸ Waikao wa'a chaanesaapua, Sauroo ahjachi seekarepasaopua, Riosichi itarepua sautemichiopua puichio. Wa'a cheeka itasoche Riosichi paparakao, ikanati sinapewaka tiame ruhjikapua puichi o'iniao. Wa'a ikisaopua ma'chiriame itipirepua, eenechi kawiyame tetewaka. Wa'a iintosaapua Sauroo wa'a ikisaopua, Eesusi weeraria enepaterepua. Waikao Sauroa werissaapa, Eesusichi paparakaopua, ahpo paatorepua. ¹⁹ Wa'a ikitiaopua ko'karepua waikao, ute-waparepua eenechio. Wa'a tliaapua, Raamahko itipirepua ookapi taawe, Eesusichi papareme ahjama.

Sauroa Raamahko nayewatuna

²⁰ Wa'a o'inia o'inere Sauroa, pu'ka Eesusi Riosi Taanarao, Riosi wa'apichi eenamekopua, Riosi tiarichi. Wa'a cheeka nayewasire puuua,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 9:21 li Eesusi Ajawariae Nokitiame 9:27

ahkaoi mochiwachiamio, i'isaeri napawikari-chio. ²¹ Yooma i'ka nayewatuame inamukamea, chaachaparepua:

—¡Naakona! ¿Ki ihjipu na'ara iintokame Eesusichi paparamo, Eerusareni kahtiaio? ¿Ki puuupu tiame i'wa eenakamea, Eesusichi parameo chapisa Eerusareni i'tomo o'rakame, te'ta neeseriosi yawichichi katewepuaichio?

²² Sauroa, epeche yekatorepua ti'tijoeri oowe e'retekaopua Eesusichio, pu'kao Riosie Weratiameo, te'ta Riosi tiiarirachi o'inia eenameo. Wa'a chiiopua Sauroo, te'ta masitari isaeri ti'tijoea, ka'chi ijikime erakorepua, kihta tewakapa ahpo chaachapamiao.

Sauro ku'iwa u'mamichio

²³ Neipa muuwaeme taawechiamio, i'isaeri te'ta pa'pamuratuamea, ahpo na'poasaapua Sauro ahpo merimia katewerekao, senepi taawechi tukao tiame puuyeriaipua Raamahkoo, wa'a muirachio, nepe Sauroa nane'rerepua pu'kao. ²⁴ Pukaepa puuua merinarekao, senepi taawechi tukao tiame puuyeriaipua Raamahkoo, wa'a muirachio, nepe Sauroa nane'rerepua pu'kao. ²⁵ Pukaepa Sauro na'naritoamea, weruma waarichi tekipurepua wanaminao, sa'mikore yeewachitipo ma'chipakaopua. Wa'a iiaka newipateretupua ahpo seepurawachio.

Eesusichi paparamo uutiame Sauro

²⁶ Sauroa Raamahko machenasaapa, Eerusareni asisaapa puuua, wahjachi Eesusi ajawaria ahjama enepamia teetoriaipua. Nape Eesusi ajawaria Eerusareni asisoo, majawerekao Sauroo, ki nane'riamekapa Eesusichi paparamekoo. ²⁷ Pukaepa Sauro

Eesusi Ajawariae Nokitiame 9:28 lii Eesusi Ajawariae Nokitiame 9:31

natepasaapa Wenawea, Eesusi ajawariachi u'parepua, tetewipuawichioopua pu'kao. Waikao Wenawea yooma tuuyerepua pu'kao, yooma ihta Sauro ikikame Eesusieo, Raamahko pooechi ihtoaio. Yooma tuuyerepua tiameo, Eesusie Sauro nuureratiaopua, achini teeka utewaeme teetoriopua Eesusichi simiyame nayewatukaopua Sauroo, yomachiami Raamahko mochiwachiamiopua. ²⁸ Wa'a ikisao Sauroa, wa'a Eerusarenichi Eesusi ajawaria ahjama teereparepua. Waikaopua wa'ao, ahkaoi Eesusichi simiyame nayewarepua ti'tijoerio. ²⁹ Nape ri'rieko nayewame nayewioio Eesusichi simiyameo, ki pu'serekia inamuretupua Paoro nayewao, newitoka nayewaniapa Sauroeo. Pukaepa merinaretupua pukaeo. ³⁰ Nape ookapi Eesusichi paparamea, merinareniopao Sauroo, Sesarea i'torepua, pa'wesuve mochiwachi, Sesarea o'iniao puuu i'tokamea, Taraso mochiwachi uhjurarepua waikao, pawekakerachi.

³¹ Waika o'iniao Paoroo, tisiwa te'ta Eesusichi paparame enepariopao, ta'iria mochirepua waikao, yooma Eesusichi paparame Uurea mochikamea, Arirea mochikamea tiame, Saamaria mochikamea wa'achi, Riosichio iyoriwa te'teriapao. Puuu ahjachi erakoaa Eesusi Paamirachio, epeche epecheche peewapasika, epeche ta'iria mochisika Riosi ku'raeo. Wa'a iikao ki ookapi muuwepasirepua, Eesusi Paamirachio.

Eenea tewaniame yachapatetiamē

Eesusi Ajawariae Nokitiame 9:32   liii   Eesusi Ajawariae Nokitiame 9:38

³² Peeroa piiripi Eesusi ajawaria, ahkaoi oyai masiteka Eesusichi simiyameo, piie taaweo Riira mochiwachi asirepuia. ³³ Wa'a mochiwachio, aaata tu'i kokoriame tewarepua, Eenea tewaniame. Ihji tijoe Eenea tewaniamea, osanao paamupari i'toame eneriaipua tu'ikameo. ³⁴ Peeroa, tesiwa tiiame tetewapa Eeneao, sautekao chaanerepua pu'kao:

—Aamo Eeneao, Eesusi Riosie Weratiamea, aamo sautekame itipitenapua wa'asi. Werisisa, apechunasa katewemitiama aamo ipetao.

Waikao Eenea tewaniamea, ikanati werisirepua, yachapatetiame wa'asi. ³⁵ Muuwaeme Riira mochikamea, Saaroni mochiwachia tiame tewarepua saukame itipikameo. Pu'ka kokoriame sautetiame tetewikapao, Eesusichi paparasirepua tiame, Apoe Paamirachi.

Taawita tewaniame oijenatewa

³⁶ Pirenachi mochiwachi Oope tewaniachio, wa'a tewarepua tiame aaata Eesusichi parame, puuua, Taawita tewaniame enerepua oowetiame. Taawita teewaa rieko naewachio, Roroka teewarapua. Puuu oowitiamea, kaaweruma enerepua, yooma kaawe tetewika ku'yame. ³⁷ Pu'ka taawechiami Roroka tewaniamea, kokorepaka mukuriaipua. Pu'ka weerewara papakosaopua, te'pa rampakarichi kateweriaipua yooreko. ³⁸ Riira mochiwachio waapikopa Oope mochiwachio, Peeroa Oope oyame inamuretupua. Waikao ooka Eesusichi paparamea, wa'a uhjureretupua, yaapiti enanuremichio.

39 Waikao Peeroa paaetiaapao, ahpo uhjuraretia ahjama eenarepua. Enasoopa Peeroo, te'pa karijampa i'toretupua mukukame po'yachi. Wa'ao Peeroo, ooweru kunamukukamea, naarakoka ne'neterepua Peeroo, itapiti pu'ka kiterepakame neteria, sipicha, wakira, pu'kao ahjaka kahtiae neteria.
40 Peeroa yooma puuyanasapa pu'kao, Riosichi paparaka nayewarepua. Waikao pu'ka weerewa ne'nepakao, cheerepua:

—;Taawitaa, werisisa!

Waikao mukuriame oowitiamea, ne'neparepua. Wa'a kahtiamate tetewapa Peeroo, yasisirepua. 41 Waikao Peeroa, sekachi chapika werisipurepua. Wa'a ikisaapua, paaesapa Eesusichi paparameo, kukunara wahjipakameopua tiameo, ahjakame ki'yarepua pu'kao. 42 Yooma Oope mochikameai, nane'rerepua i'ka ikitiamemeopua Riira mochiwachio. Pu'ka nane'rekapaopua, muuwaeme papararepua Eesusichio. 43 Peeroa wa'ao, muuwaeme taawe itipirepua, Oope mochiwachio, Siimoni wi'chi yokiyame ta'perachio.

10

Peero Koonerio tiame

1 Sesarea mochiwachio, wa'a ohjoeriaipua aaata tijoe Koonerio tewaniame, soontaro kaptairia eneriaipua, piie siento soontaro pirenaturi, Iitaria tewaniamechi. 2 Ihji tijoea yoomahka Riosi iyoriame eneriaipua ahpo ta'pechio, senepi Riosichi nayewame, ti'tijoerioi tisia ku'yame

Eesusi Ajawariae Nokitiame 10:3 lv Eesusi Ajawariae Nokitiame 10:10

enerepua, kooamechio tesiwa te'tiameopua.
³ Piie taawechi Koonerioo, ahpo ta'pechi kah-tioipua arikiri waanamio, ahpo kahtiachi eename tetewarepua aaata, tepöena eename Riosi ku'iwari. Ihji tewekachi eenakamea Koone-rio kahtiachio, chaanerepua Koonerioo:

—¡Kúíra Koonerio!

⁴ Koonerioa majakame ne'nepakao, nehjiare-pua:

—Kúíra. ¿Ihtana teetoamemua noochio paamira?

Waikao tewekachi eename Riosi ku'iwaria, chaanerepua Koonerio:

—Aamo Riosichi paparariaopa, kaawe e'retiame muuua Riosieo, aamo tísia ku'ika yasitoaoi aaata, peenia e'reka tetewitiamemua tiameo. ⁵ Muuua Oope uhjuramitiapua aaata, wa'a mochiwachio Siimoni Peero teewataniame i'noramichioopua. ⁶ Wa'a ta'pechio, piirechi Siimoni ta'perachi kahtipua, wi'chi iyokame pa'we suuwerachi. Puuu Peero aamo tuuyemapua, apoe enasaa.

⁷ Koonerioa, wa'a cheesa no'rasoopua tewekachi eenakameo, ooka ahpo nuurewa paaerepua, piiripi soontaro tiame Riosichi iyoriame tiame, pukachio Koonerioo oowe e'rewa tiiame enerepua. ⁸ I'kao yooma tuuyesa uhjurarepua Oope mochiwarichio.

⁹ Pu'ka meereeopua i'ka pooechi waapi nokisirioio, Peeroa oowetaweopua wa'asio, karijampa mooenariaipua, Riosichi paparamia.

¹⁰ Wa'a ihsiaiopua Riosi ahjama nayewakao, chorowapariaipua. Chorowapasopua, ahpo

Eesusi Ajawariae Nokitiame 10:11 lvi Eesusi Ajawariae Nokitiame 10:18

kooame yoranurariaipua. Waikaopua
ahpo kooame yorakenioio, kochirewachi
wichikameka ikirepua. ¹¹ Wa'a ahpo
ikiwatereopua, te'pa tewekachio, wahjoame
tetewarepua. Wa'a o'iniao, weruma wisasori
apochi waapi tekiyame tetewarepua, naomina
o'yaeka ta'rame. Ihjia ahpo waapi tekikao,
ta'raka ipeparepua wehchi. ¹² Pu'ka
wisasorichio, kii ookapi chuchutorepua yooma
ihta ahjakame, chuchuka ohjoame, wehchi
petika ohjoame itapiti animari, ma'saeme
eekachi ohjoame tiame. ¹³ Pu'ka tekisoopua,
tewekachi o'inia inamurepua Peeroa, eee
cheechaniame:

—Werisisa Peeroo. Yaapi merisa ko'kosa.

¹⁴ Waikao Peeroa nehjiarepua pu'kao:

—Ka'i, ki ko'komania pu'kao, no'o Noono
Paamira Riosíi. Ka'chitia taawechi koayamenia,
ki no'o aamo reesiseria ko'komichioo, ki aamo
iyoriniameopua kooameo.

¹⁵ Nape Riosia eenechi chaanerepua:

—No'o aamo reesisia ko'kopuame ki'yaa, kiisi
ki iyoriniame tewamete muuua pu'kao.

¹⁶ Paisa simiyame wa'a cheechaneretupua.
Wa'a ikitioopua, eenechi apecchuneretupua
wisasorio, te'pa tewekachio. ¹⁷ Peeroo
weeka inataka itipioipua pehjio, ihtana
cheerio e'rioipua ahpo chaaneretiao. Peeroo
wa'a tiame inataka kahtioipua karijampao,
puuu Koonerio uhjurariaa, Siimoni wi'chi
iyokame ta'perachi, muirachi ajarepua wa'asi,
Peero akana kahtiame iinatukeka. ¹⁸ Puuua
sisinamukao chaachaparepua: “¿I'waju Siimoni

Eesusi Ajawariae Nokitiame 10:19 lvii Eesusi Ajawariae Nokitiame 10:25

Peero ohjirachio?" ¹⁹ Peeroo wa'a kahtioio pehji ahpo chaaneretia inatakao, Riosia eenechi chaanerepua inatarichio:

—Peeroo, ne'nesao muuua. Aamo ta'pe teereo paika tijoea aamo i'yachanipua. ²⁰ Ehpe wa'api werisika tekisaa, kihta seeweka siimpuapua ah-jamao, neee uhjurakamekapu pu'kao.

²¹ Waikao Peeroa tekirepua teepotemiao, pu'ka Koonerio uhjurariao. Pu'kao teepotasaopua chaanerepua:

—Kúira. Neeeju aamo i'yaka te'teretoaa. ¿Ihtana eratoka teetoame eemea noochio?

²² Aapoeo chaachaparepua:

—Kúira. Teemea kapitai Koonerioe uhjuratiamekapua, kaaweruma tijoe Riosi iyoriamee, kaawe tetewiniameopua tiameo, i'isaeri ti'tijoeo. Ihji Koonerioa aamo paaenurekapua, Riosi ku'ira tewekachi eenamee, aamo paaenur-eretiapa, Koonerio ta'perachi enamichioopua aamoo, aamo keepupuawichio wa'a enasoo, Riosichi simiyame aamo nayewa.

²³ Waikao Peeroa muinurarepua yooreko, wa'a che'repamichiopua pu'kao. Pu'ka meereopua piari yasisisaapua, ahjama simirepua waikao, wahjachi yekka tiame, wa'api mochikame Oope, Eesusichi paparame.

²⁴ Pu'ka meere ahpo puuyariachiopua, Sesarea ajasirepua Koonerio ohjirachi. Wa'a ta'pechi ajasioio, Koonerioa wa'a yasarepua, weeka ahpo tetejima paajutesa ahjama, wahjachi tiame ah-jama, kaawe ahpo tetewame tiame, seenu yeeniemeopua ahpo nayewa. ²⁵ Koonerioa Peero

Eesusi Ajawariae Nokitiame 10:26 lviii Eesusi Ajawariae Nokitiame 10:32

asikame tetewapao, weruma yooreka teepotere-pua pu'kao, chopokorieka weripaka. ²⁶ Nape Peeroa sekachi apechunakao, chaanerepua:

—Ka'te wa'a iinto no'ochio, werumachitia tijoe iyorikao. Oowera tijoekaite neeeai amochitia.

²⁷ Pu'ka ahjama nayewasikao, yooremina pakirepua. Wa'a yooreminao, muuwaeme mochikame tewarepua napawikame. ²⁸ Waikao Peeroa cheerepua:

—Eemea nane'riamepua wa'asio taamo isaeri ti'tijoerio, ki reesiseniamekoopua taamoo, seesenu ahjama te'terepuawichioopua. Wa'a te'teriame teemea ki ehpesio. Nape Riosia no'o chaanekamepua pu'kao, aaataoio ki chaanepuameo, kiisi piipariemekoo, seesenu ahjama te'tereniameo, ka'chi ikiwamekoopua taamo Riosichi iyoríwao. ²⁹ Wa'a chaanetiapania Riosieo, ikanati kihta chanika eenakania amoe paaetiapaonia. Ehpeo no'o chaanejeraninia aamoeo, itapiti e'raka aamo no'o paaeriaopua.

³⁰ Koonerioa waikao, yooma tuuyekaopua ahpo ikiriao, o'inerepua cheeka:

—No'o keepumitiao no'o tetewario. Nao taawe i'tonapua ehpesio, i'ka wa'api keenakoio arikiri ahkao, no'o ta'pechi Riosichi naewaka kahtioio, no'o ne'neka kahtiachi eenakapua aaata tijoe, tohsaname wakiraeme, tatapara ihsieme. ³¹ Puuua no'o chaanekapua: “Inamukame Riosia aamo nayeweriao, tetewakamepua tiameo, aamoo tísia ki'yamekopua tiameo, wahjachi tijoeoi. ³² Pukaepa muuu Koonerioa, aaata uhjuramitiapua Siimoni Peero i'noramichioo,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 10:33 lix Eesusi Ajawariae Nokitiame 10:37

Oope mochiwachi kahtiame, piirechi Siimoni tewaniame ta'perachi. Puuu Siimonia, pa'we suuerachi ohjoemepua, wi'chi iyokame tijoe." 33 Wa'a chaanetiapa neeee tewekachi eenameeo, ikanati aamo uhjurekania paaepuawichioo. Kaawechupena eenakame muuua, no'o paaewa tesiwekao. Ehpeo i'wa mochikame teemea Riosi tetewachi aamo keepumia puuyekao, Apoe Paamira cheeria taamo tuuyepuawichioo.

Peero naewaria Koonerio ta'pechi

34 Peeroa waikao Koonerio ta'pechio, o'inerepua cheekao:

—Ehpeo neeee, pahtiamepua, Riosio taamoo napati taamo nakika kahtiamekopua, ki aaatache piiripi, epeche kaawe e'reka tetewame. 35 Aaata tijoeoi Riosi iyoriameo, ka'karuma yoranariameopua tiameo, kaawe uuka tetewamepua Riosia, ki isaeri ti'tijoekoipua. 36 Wa'a tiiamekapa Riosia, tisia nakiyamekapapua yomatiame wehjoarichi ti'tijoerio, Riosia ahpo Taanao, pahchao, isaeri ti'tijoerichi uhjurarepua Eesusi Riosie Weratiameopua, pu'kao, te'ta yomatiame ihta aampa tiiamerao. Pukaepa puuua yomachi oikamepua, te'ta Riosi chiiia kaaweruma tuuyewari nayewatukao, yomachiami ti'tijoeo ooweru tiameo, ahpo tuuyewari chiiiae Riosichi paparamichiopua, ka'karuma erakoame enepamichioopua ahpo iikachio, Riosie cheriwetiaapua yooma ihta ahpo tatakoririao. 37 Inamukame eemeapa, i'ka wa'a tiame naawesario, Arirea o'ineriopua i'kao, wa'a o'inia

Eesusi Ajawariae Nokitiame 10:38 lx Eesusi Ajawariae Nokitiame 10:42

i'ka nayewatuwao, ahkasi yomachi mehtariopua, Uurea weeechio. Ihji wa'a ikitiamea, neipa Waani Paatori nayewaturioi eneriamepua, Riosimina e'enamichio sisinamurioi ti'tijoerio, ahpo tatakorowa toaka paatomichiopua.

³⁸ Nane'renachi eemea Eesusio, Riosie uutiamekopua ahpo Riosiwari yahchekao, ahpo Riosiwarie weerarepua pu'kao, ahpo tehkiwa o'inemichiopua weeechio, pukachi teetomerikapapua ahpo utewarieo. Nane'rena eemea Eesusio, Riosi utewarieo, wa'a teetoriopua, yooma riaorósie na'itutiameopua sauteka. ³⁹ Pu'ka yooma teetoriao, taamowichio ikiriaopua tiame, taamoe tetewikamepua pu'kao, Eesusi ajawatiamea, yooma i'isaeri weeechio iintoriaopua, yooma Eerusareni muuwarichio, ikiriaopua tiame. Ihji Eesusia, tísia na'araka meritiamepua, kurusichi chuhchaka, ⁴⁰ nape Eesusio Riosia, paika taawe i'toi mukukoio, eenechi ahjaterepu. Wa'a ikisaopua, eenechi ahjasaapua, tamochi eenaka tetewitekapua, ⁴¹ nape ki yooma ti'tijoechi, taamochekamera ahpo ahjariachiche, ahpo pichiwatameriche. Puuua pichiwa eenechi ahjakamepua, taamo wa'api ko'kakamepua ahjama, teeme wa'api ahjama ohjokamepua tiame, eenechi ahjakoio.

⁴² Apoe Riosi ihsikamepua taamo uhjurakaopua tiame, yooma ti'tijoeri chaanemichiopua, Riosie weratiamekopua Eesusio, i'ka wehjoarichio yooma weeechi ti'tijoerio apoekopua te'ta katewemerikoopua pu'kao, wahka ihtoriachi i'ka weee kajuyachiopua, yooma wahjipakame ahpo oijenateria, ki wahjipakameoipua tiame.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 10:43 lxi Eesusi Ajawariae Nokitiame 10:46

43 Yooma ehkoriami Riosi na'nayewatura chaachapariaipua, Riosio aaata uhjuramio tuukao, te'ta tatakori choaniamewichio meripuameo. Puuu Riosie uhjurapo tuutiamea, ihjipua Eesusi, taamo tatakori natetewawichio meritiáme. Pukaepa yooma Eesusi iintoriao ahpowichio iintorio erakoamea, cheriwepuamepua, tatakoririao, yooma aaataai wa'a erakokamea.

Riosia ki i'isaeri ti'tijoerioi, ahpo Riosiwarie ki'ya

44 Pu'ka wa'a tiame inamukapa ki isaeri ti'tijoeri Koonerio paajuteriaa, Riosi Riosiwarie noonotetiaopua, tisia peenia eraparepua, Eesusi ahpowichio wa'a iintoriopao. Wa'a iikapa puuua, ahpo seesenu naerachi naewaka tisia kaawe erakoka cheriwema ki'yarepua Riosio.

45 Waikao, puuu i'isaeri ti'tijoeri ookapi Eesusichi paparakamea, Peero ahjama e'enakamea, ke'chu Eesusichi paparai siichitepuwetiameapua, chaachaparepua: “¡Naakonakosa puuuai cheriwetiamepua, ahpo tatakoririaopua tiame, kiisioi siichiteputiamekai puuuai? ¡Wa'a teesoopua, ¿aaataai kaawe Eesusichi paparamecheoi, kihta siichiteputiamekai, ahpo tatakoriwa cheriwepuawichoo? Wa'a teesoo Riosia, aaataoi ahpo Taana Eesusichi paparakame enesoo, kaawe uuyamepua pu'kaoi, pukachi yasitoaopua, ahpo Riosiwarieo.”⁴⁶ Ihji siichitepuwetiame Eesusichi paparakamea, wa'a chaachaparepua, pu'ka ki siichitepuwetiameo, ahpo wa'api seesenu naerachi kaawe

Eesusi Ajawariae Nokitiame 10:47 lxii Eesusi Ajawariae Nokitiame 11:2

erakochaniopapua, Eesusichi paparakao.
⁴⁷ Waikao Peeroa yooma wa'a napawikameo, chaanerepua:

—Waikao Riosia, ma'chiame tiiamepua, pu'kao tamochitia tiameo, ma'chiame ki'yariopua ahpo Riosiwario, oowera Eesusichi paparakopaop-uache. Wa'a iintokame enesoo Apoe Riosio, ¿iht-tana taamo wa'iniame wa'a teesoo, i'ka Eesusichi paparakameo, papatopuawichioo?

⁴⁸ Peeroa wa'a tiame kaawe iintatioopa, paatonurerepua waikao, Eesusi Riosie Weratiamechi paparaka, pu'kao Eesusichi paparame tetewipuawichiopua. Waikao yoomahka wa'a e'enakamea Koonerio ta'perachio, Peeroo, paikapi taaweoitutewa yoorarepua wa'a itipimichioo, Koonerio ta'perachio. Waikao Peeroa, wa'a ikirepua.

11

Peero tuuiwa, Koonerio ta'perachi ikitiame

¹ Pu'ka taawechiamio, pu'ka Koonerio ta'pechi ikitioio, yooma ahkaoi Uurea weechiamio, i'isaeri ti'tijoeri Eesusichi paparakamea, nane'reka mochitiapapua, ki i'isaeri ti'tijoeao, Eesusichi paparamekopa, Riosi kaaweruma tuuyewari pichikekaopua. ² Nape puuua, ki nane'reriaipua pehjio, siichiteputiame apochi nokiwameopua, ki nateyamechitia tetewarioi Riosiopa pu'kao. Pukaepa Peeroo Eerusareni enasoopua, Eesusi ajawaria napawiriachio, teriretupua Eesusi ajawariaeo, wahjachi wa'a mochikameeopua tiame, i'isaeri ti'tijoeri

Eesusi Ajawariae Nokitiame 11:3 lxiii Eesusi Ajawariae Nokitiame 11:10

Eesusichi paparakamee. ³ Puuu te'yaka
chaachaparepua Peeroo:

—¿Achini iikai wa'a no'raka muuua, ki si-
chiteputiame mochikachio, ahjama ko'kakamua
tiameo, kaawe e'riamechitia?

⁴ Waikao Peeroa wa'a chaachapopao,
chaanerepua:

⁵ —No'o Riosichi poponiwaa, no'o keepumitia
pahchuo, neepechi aamo nehjiamakoo, aatia
tiiachipa wa'a no'o oiriao.

'Piie taawechi Oope mochiwachi no'o
kahtioi no'o Riosi ahjama nayewakao, itapiti
tetewitetiamenia Riosieo, itapiti tewekachi
o'inia eename, wisasorika tiiame naomina
o'yaeka. Puuu wisasoria no'o kahtiachisi tekika
ta'rapakapua. ⁶ No'oo kaawe ne'nepasoopua
pu'kao, pukachi yooreminao ki ookapi
chuchukuapua itapiti ahjakame, yooma ihta
animari ki koi'wame, ihjichitia: animari naao
taaraeme, animari sa'pa koayame mawiyachitia,
topae ohjoame animari siinoichitia, te'pa eekachi
ohjoameopua tiame tuchiki. ⁷ Pu'ka tetewaiopua
Oope mochiwachio, no'o chaaneniam
inamukania tewekachi o'inia: "Peeroo, werisisa.
Werisika Merisa ko'kosa." ⁸ Neeea waikao
pu'ka wa'a cheechaniameo, chaanekania:
"Ka'i Paamira. Neeea no'o kutachitipoo, kiisi
u'matotiamenia ki reesiseniamoeopua kooame."
⁹ Waikao tewekachi cheechaniamea, eenechi
no'o chaanechaniapua: "Riosi apoe aamo
ko'konuria, kihta ka'itametemua pu'kao."
¹⁰ Waikaopu wisasoria, paisa simiyachi wa'a
cheesoopao Riosio, yooma apechukapua

Eesusi Ajawariae Nokitiame 11:11 lxiv Eesusi Ajawariae Nokitiame 11:16

eenechio te'pa tewekachi. ¹¹ Waikaopua, pu'ka wa'apichio apechusocheopua pu'kao, wa'a e'enakapua paika ti'tijoe Sesarea ohjoeme, puuua no'o i'yasika e'enakame eneriapua. ¹² Waikaonia Riosi Riosiwarieo, ahjama siinurakapua pu'kao. Waikaonia kihta cheeka siimo erapakania ahjamao, ki i'isaeri ti'tijoekoipua uhjuratiameo. Waikao neeee, i'ka puhsani i'isaeri Eesusichi paparakameo, no'o ahjama siimpamichio uusaopua, pirena e'enaka teemea, Oope mochiwachi o'iniaopua Koonerio ta'perachio. ¹³ Sesarea ajasitioopa, Koonerioa, yooma taamo tuuyekapua ahpo ikiriao, yooma a'chitiame siinkameopua wa'ao. Puuua wa'ao, aaata tetewako tuukapua tewekachi eename, puuua apochi eenakao chaanetiotiapua pukaeo eee cheeka: "Oope tewaniachi uhjuramitia ti'tijoe, Siimoni i'oramichiopua, Peero tewataniame. ¹⁴ Apoe aamo chaanemapua enasaapa, aachin teeka aamo newipamerikopua aamo tatakoririao, yooma aamo ta'pechi ohjoemeopua tiame." ¹⁵ Waikao no'o Sesarea ihsioiopua Koonerio ta'perachi napawikame nayewekao, Riosia ki isaeri ti'tijoeo iikachi noonoteriapua. Tisia pu'serekapa Eesusi iintoriaopua ahpowichioo, Eesusichi papararepua waikao. Ahpo wa'apichi nayewa nayewakao, tisia pu'serekapa nayewarepua ahpo Eesusichi paparao, ahpo tatakoririao cheriwetiame itipikapapua. Wa'a iikopaopua pu'kao, nane'rekania Riosi Riosiwarario pukachi eenarioopua, tamochi eenariachitia, pukeri Eesusichi taamo papararioiopua. ¹⁶ Waikao wa'a

Eesusi Ajawariae Nokitiame 11:17 lxv Eesusi Ajawariae Nokitiame 11:20

iikopua pu'kao, Eesusi cheeria inatepakania waikao, eee cheeria: "Pichiwa chiiame neeee, Waania neeroiye paatoriaipua paatoao, nape eemea Riosi Riosiwarie, paatopuamekaitepua."

¹⁷ Waikao wa'a teeeriopao i'kao ki i'isaerikoi, Riosi Riosiwarie noonotetiamekopaopua pu'ka iikachio, wa'achitia taamo peenia erakoriachitia pukeri Eesusichi taamo paparoio, ¿ihtana ka'itatania, pu'ka Riosie ikitiameo? ¿Ki kaawe iintoriokosa tuutarenia Riosio?

¹⁸ Waikao Eerusareni ohjoeme isaeri ti'tijoeri Eesusichi paparakamea, yuuweeme itipirepua, wa'a chaanetiapa Peeroeo. Tahpitika tiiame peenia erakorepua Riosichio, tisia kaawe iintoriopua ahpowichioo. Waikao chaachaparepua tahpitika peenia tiame e'rakao:

—¡Naakonakosa cheriweretupua tiame Riosieo, kiisi i'isaeri ti'tijoerikaiopua?

Antiokía tiopa

¹⁹ Ehpeo, Eesusichi paparame chi'ripakame nayewamania i'ka no'o iyoterichio. Neipao Teiwa meritioi ujumakamea, Eenisi mochicwachiami e'enarepua, wahjachi Eesusichi paparakamea Chipire tewaniachi e'enarepua, wahjachi puuu ujumakamea tiame, Antiokía tewaniachi e'enarepua, Eesusi Riosie Weratiamechi paparapa chapipuai uujumasaapua. Waikao wa'ami ohjorepua pu'ka taawechiamio, Riosi ka'karuma tuuyewari nayewatukaopua, nape isaeri ti'tijoerichiche. ²⁰ Nape wahjachi isaeri ti'tijoeria, Siirene ohjoemea Chipire ohjoemea tiame, pu'ka ujumakamechi pepenipakamea,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 11:21 lxvi Eesusi Ajawariae Nokitiame 11:25

Antiokíami ohjoparepua Eesusi ka'karuma tuuyewari naewatuka. Nape puuua wa'a ajasisaapua tiameo, rieko ti'tijoeri masiterepua tiame, machimichiopua pu'kaoi, Eesusi Riosie Weratiamechi simiyameo. ²¹ I'kao wa'a ohjoi ri'rieko nayewekao, Riosia i'ka ri'rieko iikarachio, apochi paajutesirepua pu'kao, ahpoo Riosiwarieopua. Pu'ka wa'a inisiniaopua Riosi Riosiwarieo, apochi paajutesikao, muuwaeme Eesusichi papararepua. Wa'a iikaopua, Eesusichikamera paparaka mochitorepua waikao, ahpo ki kaaweruma te'tereriaopua toaka.

²² I'ka inamukapa Eesusi ajawatiamea, Eerusareni tiopachi mochikame pa'pamuratuamea, Wenawe uhjurerepua waikao, Antiokía mochiwachio. ²³ Wenawea Antiokía asisaapa, Riosio tísia kaawe iiintorio tetewikapaopua wa'ao, tísia kaawe erapare Wenawea. Wa'a te'teretoriopua wa'ao Wenawea, kaawe e'raka tuuyerepua wa'ao, yooma pu'kao, ki se'wika mochitomichiopua ahpo Eesusichi papararichio, pewatiame mochitonureka Eesusichio, Apoe te'ta Paamirachiopua. ²⁴ Wenawe wa'a uhjuratiameo, kaawe e'rabe tijoe eneriopaopua pu'kao, Riosi Riosiwarieopua puuua, ta'irepakamekopaopua tiameo, tísia paparamekopua Riosichio, pukaepa Antiokía uhjuratiame enere Wenawea. Puuua yooma wa'a tiiamekapapua, muuwaeme Eesusichi paparaterepua, Eesusichi oowe erapateka.

²⁵ Neipao Wenawea wa'ao, ki ookapi enepariopua Eesusichi paparakameo, Taraso muuwarichi akiparepua waikao, Sauro

i'yasikaopua ahpo ku'imichio. ²⁶ Sauro tewisaopua, Antiokía i'torepua yeeka. Waikaopua Antiokíao, piie paaumpari mochirepua wa'ao masiteka, pu'ka weemera muuwekameopua, Eesusichi paparakameopua. Wa'a Antiokía enere, Eesusichi paparameo, Riosie Weratiamechi paparakame tewatiachio, pahcha pukeri wa'a teewaka o'inetiachiopua.

²⁷ Pu'ka taawechiamio, wa'a Antiokía e'enariaipua ookapi ti'tijoe, Eerusareni o'inia e'enakame, Riosi na'nayewatura eneriapua tiame. ²⁸ Piiripi puuu tijoe Akausi tewaniamea, chaanerepua Antiokía ohjoemeo, tísia torewimio tuuyo tuurepua Riosio, yomachiami i'ka weeechiamio. Puuu cheeriaa, pichiwa wa'a teerekapua, Kaurio tewaniame yawichikoipua, rooma weeechiami mochiwachio. ²⁹ Tísia toremuniopa yomachi Uurea weeechio, Antiokía mochikame Eesusichi paparamea, itapiti ku'iwa uhjurenariapaopua pu'kawichioo, yooma a'chitia ahpo ahsepatia, ku'ipaka na'poarepua, yoomahka pipiripi. ³⁰ Wa'a noonoirepua waikao. Waikao yooma a'chitia ahpo ahsepatia na'poasaopua pu'ka ku'iwao, Wenawe uhjurarepua Sauro ahjama, i'tochekaopua pu'ka ku'iwao, yomachiami pipiripi mochiwachiami pa'pamuratuameopua, yooma toremuame naachutemichiopua pu'kao.

12

Saantiao meriretia; Peeroo karichi yachaniame

Eesusi Ajawariae Nokitiame 12:1 lxviii Eesusi Ajawariae Nokitiame 12:7

¹ Pu'ka taawechiami Eerore yawichiai, paikapi Eesusichi paparame chapinurarepua, tisia na'arenareka. ² Saantiaoo merimachetae merinurarepua pu'kao, Waani pa'chirao. ³ Eeroreea pu'ka isaeri napawikarichi ya'yawichio, kaawe uuka teteopua pu'kao, chapinurarepua Peerooi. Ihji wa'a nokitiamea, paani ki rewaruraeme pahkotanioi nokiretupua. ⁴ I'ka chapisaopua perekarichi yahcharepua, naao na'nao soontaro inatetekaopua. Pu'kao, neipa ma'chipasa pahko u'matosoopa, katewemo o'rariaipua pu'kao, wa'a muuwarichi ohjoeme iinatukekaopua, aatia yorapuamekoopua pu'kao. ⁵ Nape Peeroo wa'a kahtioi perekarichi yeetepatiameo, Eesusichi paparamea, ki toarepua Riosichi itakaopua, utewaeme chaachapakaopua, Peeroo ma'chipuawichiopua Riosieo.

Riosia Peero ma'chipani karichio pereso

⁶ Pu'ka tukao wa'api meereo, Eerore ma'chipamiachi Peero katewemiao, Peero, ooka soontaro inatewachi poiriaipua naasipa, kaarenae o'yaeka kochika. Wahjachi ooka soontaroa, yeetachi ajarepua inateka. ⁷ Wa'a teerenioiopua tukao, senawato wa'a eenare Riosi ku'iwaraa Peero po'yachi yooremina. I'ka wa'a eenakoopua, weeru uutapasiparepua wa'ao. Puuu Riosi ku'iwaria waikao, Peero wachikachi noonoteka pusaterepua. Pusatesaopua chaanerepua:

—Yaapiti Peeroo, werisisa.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 12:8 lxix Eesusi Ajawariae Nokitiame 12:14

Pu'ka wa'a chaanetiochepa na'sore kaarenaa, sekachi o'yaraa tiame. ⁸ Waikao Riosi ku'iwaria chaanerepua:

—Ikanati wakiratasa kaakatasa tiamé.

Wa'a iintosoopua Peeroo, Riosi ku'iwaria chaanerepua:

—Yaapi kematoso no'o na'narito.

⁹ Peeroa machenarepua waikao na'naritoka, oowera na'naritoka ki nane'riai ahpo ikiyao. Oowera teemuameka e'rarepua. ¹⁰ Pirenapi unatiame weeriachi uumatotioopa, pirenachi tiameo, sisioki yeetachi ajasirepua waikao, puuyaniachipua wa'asi wa'a perekarichio. Puuu wa'a yeetaraai apoe wa'api wahjorepua. Puuyatioopua ahpo ma'chiparia Riosichi eename ku'iwari ahjamao, piiripi pooe paonaka uumato-tioopua, puuu Riosi ku'iwaria ki naania ikirepua piineri toaka. ¹¹ Waikao Peeroa pusakameka ikirepua. Wa'a ikisaopua e'rarepua:

—Pichiwa wa'a teesoo no'o ikiyao Riosieo. Ehpeo nane'renane, Apoe ihsirio Riosio no'o karichi ma'chipakao. Ahpo ku'iwari uhjurarepua, no'o Eerorechi nehpupakao, yooma isaeri pa'pamiratuameo, no'o na'ara yoranariaopua tiame.

¹² Yooma pusasaapa Peeroo, Maaria ta'perachi siimo oraparepua, Waani Marako tewaniame yeeyera kahtiachi. Wa'a Peero asimo o'rachio, wa'a mochirepua muuwaeme, Riosichi paraka Peerowichio. ¹³ Peeroo teepotasoopua kaari yeetarachio, puuu Roora tewaniamea nuurewaraa, nehjiarepua. ¹⁴ Nape puuua machikai Peero naewachaniao, ki wahjonesa

Eesusi Ajawariae Nokitiame 12:15 lxx Eesusi Ajawariae Nokitiame 12:19

wa'atia u'masirepua, tísia kaawe e'raka, wa'a werichanio tuumia Peeroo, yeetachi.

¹⁵ —¡Wiíhtuame! —chaachaparepua aapoeo.

Nape nuurewaraa, utewa chaanerepua — Pichiwáá.

Waikao aapoeo chaachaparepua:

—Ki puuukoi chaanipua, iikarachichekoipua chiiaa.

¹⁶ Nape Peeroa simiterepua yeetapunurekao, kaari yeetarachio chonaka. Waikao aapoeo wahjonesaapa, tetewisaapa Peerokopaopua:

—Naakona muuukaite —chaachaparepua waikao, kaawe erakoka. Sewina ijikirepua tetewapao, ki maaeriaiopaopua pu'kao.

¹⁷ Waikao Peeroa pakisaapua, sekae ihchitarepua pu'kao, ahpo keepupuawichiopua ku'itapi. Waikao Peeroa o'inerepua nayewakao, yooma a'chi tiame ahpo ikiria, a'chi teeka ahpo ma'chiparetiaopua perekarichio, ahpo Noono tewekachi kahtiameopua. Saantiao tuuyenurerepua tiame ahpo ikiriao, wahjachi pichikiame tiame poponiwari. Wa'a machenasaapa, pirenachi akiparepua.

¹⁸ Meere ma'chirepasooopa, perekarichi soontaroo, ki teesa wekana erakorepua, Peerochi simiyame aatiatiachi wa'a ikiriopua. ¹⁹ Eeroreea, i'yanurerepua pu'kao, nape neipao, ki tewariopua Peeroo, utewaeme iinatukesache soontaroo, ko'inurerepua pu'ka soontaroo. Neipao Eeroreea, Uurea machenakaopua, Sesarea akiparepua ohjoremia.

Eerore mukuria

Eesusi Ajawariae Nokitiame 12:20 lxxi Eesusi Ajawariae Nokitiame 12:25

20 Eerore nekasoopua Tiyo mochikame ahjamao, Siironi mochikameopua tiame, na'pa ihji ahjama nekatiamea, Rasito itanerepua Eerore itanemichio ahpo ahjama napawipuawichioo. Wa'a napawisaapua, Eerore ahjama ahpo katewepuawichio, wa'a noonoimo o'rarepua, ki ahpo u'yeppuawichiopua, ahpo kooame tariwachi kianiamopua.
21 Eeroreya yahcharepua piie taaweo, pu'ka Tiyo mochikameo Siironi mochikameopua tiame ahpo kahtiachi napawipuachioopua. E'enasoopa Eeroreya, yawichi wakirataniame wakiratasaoopua, yawichi yasirachi yasipaka nayewerepua. 22 Waikao o'inesoopua nayewakao ti'tijoeria, o'inerepua chaachapakao, siinakoka:

—¡Néé, keepusao eemea! ¡Ihji nayewamea, Riosi apoe puuua, ki tijoéé!

23 Waikao tewekachi eename Riosi ku'iwaria, pu'ka wa'apichi ahjachi eenakaopua, tisia koko-repaterepua Eeroreo, Riosichitia iyoriniame ahpo e'rariopa, ti'tijoero wa'a chaachapopa. Wa'a iika mukure Eeroreya ikuchuapakao, kiisi tehpe simiyachi.

24 Wa'a wa'a ikitiameeo yoomachi mochiwachi-ami nane'rereetiopapua, weruma mehtare Riosi ka'karuma tuuyewaria, muuwaeme ti'tijoe Eesusichi papararepua, ooweru tiame.

25 Wenawea Sauroa tiame, Eerusareni ka-jusaopua ahpo tehkiwao, Antiokía nonowarepua eenechi, Waani yeekaopua, pu'ka Waanio Marako teewaemeopua tiame.

13

Wenawea Sauroa tiame, o'inenapua ahpohjoia Riosi naawesari i'towa

¹ Pu'ka taawechiami Riosi na'nayewatuamea Antiokía tiopachi mochiriaipua, masitari ti'tijoea tiame. Riosi chia masitiamea, ihji enerepua: Wenawe, Simeoni (Nijjeri teewataniame), Ruusio tiame (Siirene eename tijoe), Manaeni (Eerore yawichichi weripakame), wa'a ikisa apoe Sauro. ² Piie taawechio Eesusichi paparameo, Riosichi paparaka nayewenioiopua kiisi koakao, Riosi Riosiwaria wa'a eenaka napawikameo, moochi nayewerepua inatarichio chaaneka:

—No'o poanatekemitia Wenaweo Sauroopua tiame, no'o paaeriakamerakopapua pu'kao, no'o tehkiwa teetomichiopua.

³ Waikao Riosichi paparaniame nayewai kajusaapua, kiisi koaka nokarioio, Wenawea Sauroa tiame, Riosi chia nayewatumichio ajawaretupua; aampa seekarepaka ahjachio, Riosi ku'iwari yahcherepua, Riosi Riosiwari. Wa'a yorasaapua uhjuraretupua waikao, Riosi tehkiwa teetomichio.

Chipire weeechi pawenasipa nayewaturia Paoro, Wenawe tiame

⁴ Uhjuratiaapa Riosi Riosiwarieopua, ahkasi Sereusia tewaniachi ajasirepua pa'wesuve, wa'a o'inia pawekakerachi mo'moenasaopua, Chipire tewaniachisi e'enarepua, pawenasipa weeechi.

⁵ Chipire weeechi ajasisaapa pawenasipao, Saramina pawekakera chuchupachi, wa'a o'inerepua Riosi tuuyewari naewatukao,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 13:6 lxxiii Eesusi Ajawariae Nokitiame 13:11

i'isaeri napawikarichiamiopua. Puuu Waani, Eerusareni o'inia yeeka enatiameai, wa'achi ihtoame enerepua tiameo, Paoro Wenawe ahjamaopua tiame, Riosi tehkiwachi ku'isika.

⁶ Wa'a pawenasipa weeechi masitesikao, ahkasi Parajo tewaniachi e'enarepua. Wa'a tewarepua aaata tijoe Warajesu tewaniame, puuua isaeri tijoe enerepua. Ihji tijoea riaorósi tekipanakiame eneriaipua, ahpo masitiao wihtuka Riosichi eenameko tuuka. ⁷ Puuu tijoea Serejio Paoro tewaniame eneriaipua, ki te'ta yawichi ahjama oyame, tisia inatame. Ihji ki te'ta yawichia, apochi upanurarepua Wenaweo Sauroopua tiame, keepunariapua pu'kao, Riosichi simiyame nayewatusiaopua.

⁸ Nape puuu Warajesua, Eerima teewataniamea (riaorósima simiyame, masitiame cheeka chaniwamepua), puuua wa'inerepua Wenaweo Sauroopua tiame, pu'ka ki te'ta yawichio, nayewepuawichioo, ki pichikemichiopua pu'ka chaachapao. ⁹ Nape Sauroa (Paoro teewaemea tiame), ki nu'uti yahchameapa utewari Riosi Riosiwarieo, puichi kaawe ne'nepaka itipisaapua ku'itapi, ¹⁰ te'yarepua cheeka:

—¿Muuu riaorósichi eename, muuu yooma ka'karuma seepurawaa, yooma na'arari wiskuari pochikame yahchame, ¿ahkasi achinitio wa'a teeretamua aamo na'ararie? ¿Kiisi toime e'ranimua pu'kao? Toipuapua muuua pu'kao, wa'asi, ki eerina aamo ihsimichiopua Riosio, Riosi kaaweruma pooe masitewachiopua. ¹¹ Ehpeopua muuua, kokosapuame muuuapa wa'asi Riosieo. Ki

Eesusi Ajawariae Nokitiame 13:12lxxivEesusi Ajawariae Nokitiame 13:16

ma'chiriame itipimeri muuua wa'asi, pu'ka aamo
tisia na'ara ihsiriawichio; wa'a teeremerimua
meeriamesi. Muuwaeme taawechi ki
ma'chiremamua; taaaoi teesa ta'wesameo, ki
tetewimamua.

Ikanati tukapachi wichirepua chaanetiache.
Waikao imasuka i'yarepua, aaata ahpo
ku'imichiopua, panitoka. ¹² Waikao ki
te'ta yawichia, pu'ka Paoro masitia yooma
inamukapaopua, i'ka nokaya tetewikaopua
tiameo, tisia iyoriwamekopua Riosio.
Waikaopua yooreka yasitomo erapakapao
Riosio, Eesusichi papararepua.

*Paoroa Wenawea tiame Antiokía, Piisiria
weeechi*

¹³ Wa'a te'teresapa Parajo mochiwachio,
Paoroa ahpo ahjama nokisiameo tiameo,
pawekakerachi mo'moenasopua, Pereka
mochiwachi uumparepua Paajiria weeechi;
nape Wanimarakoa, wa'asi toisa no'arepua
Eerusareni. ¹⁴ Pereka o'iniao Paoroché
ahjama nokisikao, Antiokía e'enarepua
eenechio, Piisiria weeechi. Wa'aopua
resipuniame taawechio, napawikarichi
e'enarepua keepumia, wa'a mochiparepua
yooreko. ¹⁵ Neipa pa'pamiratuamea Ehkoriami
Iyoteri iyonasaopua, chaachaparepua Paoroo,
itapiti iinuesoo ahpo cheemia, ehpe chanimichio.

¹⁶ Waikao Paoroa werisikao, sekae
nayeweke ihchiwasaopua yooma napawikame
ne'nepakaopua, cheerepua:

—Yooma eeme isaeri ti'tíjoe, wahjachi
tiame Riosichi iyoriameapua ti'tíjoe, no'o

Eesusi Ajawariae Nokitiame 13:17lxxvEesusi Ajawariae Nokitiame 13:21

keepumitiaopua pahchuo. ¹⁷ Ihji taamo Riosiwa, puuu wa'apipua i'ka taamo ehkoriami noonoriwa uuka tetewikamea, ihji wa'api iintokamepua muuwepatekaopua Eejito mochikoiopua. Ihji wa'api Riosi iintokamepua tiameo, taamo ehkoriami puhkuchitia Eejito mochikoiio puuyanakaopua ahpo utewarieo, tisia aiwaka mochikoiopua. ¹⁸ Ihji wa'api Riosi enerepua tiameo, kiisi iyoriniameoipua taamo ehkoriami mochiriameeopua, tisia kaawe neesetokamepua pu'kao, ooka weerewa paamuparisi, nokisinioiopua wakiwechiamio. ¹⁹ Ihji Riosi wa'apichipu tiamea, Kaanani weee u'yesaa, taamo ehkoriami noonoriwa ki'yakamea, wa'a Kaananio oowisani ti'tijoeri mochiwari puipasaopua ki ka'karuma nokayameopua. ²⁰ Wa'a iintosaapa Riosia weewara ki'yakao, naao siento aampa ooka weerewa mariki paaumpari yawichituterepua wa'ao, taamo noonoriwao, te'ta pa'pamuratuame tu'tuyewari ajawesikaopua, pe'pereira, ahkasi Saamueri taawechisi wa'a teererepua. Saamueri o'inia wa'anao, Saamueri wa'api Riosi nayewatura enerepua, pahcha púkeri Riosie nayewatura ajawonioipua. ²¹ Waika taawechiami Riosi na'nayewatura ajawasioio, i'isaeri ti'tijoeria, yawichi itanerepua Riosio, ahpoo yawichitupuawichiopua. Waikao Riosia, Saauri tewaniame weerarepua yawichitumichioo, puuu Saauria, ooka weerewa paamupari yawichiturepua. Ihji Saauria, Kiisí tewaniame tijoe taanara enerepua, Chaamini tetejimarisiwachi naawakame.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 13:22lxxviEesusi Ajawariae Nokitiame 13:27

²² Neipamio Riosia, Saauri u'yesapa yawichiwao, Raawitaru weerarepua waikao, Riosio pukachi tewako tuuria, ahpo kaawe e'rewao, pu'kao, weemuamekopua pu'kao, ahpo yoratiao. ²³ I'ka Raawi tetejimarisiwachi u'pakame Riosia, i'isaeri newipatemeriopua, ihji Eesusi tewaniame enerepua, ehkoriami o'iniao, Riosie enamio tuutiameopua. ²⁴ Waani paatoamerao ke'chu i'ka Eesusi eenioi, ti'tijoeri tuuyeka ihsiriaipua, ahpo tatakoriria toinurekao wa'asi, ahpo paatonurerepua ohso kaaweo, apochi te'ta pichiwa tetewipuawichiopua, ahpo tatakorika yasitoao, toinariamekopua wa'asi. ²⁵ Puuu Waani Paatori wa'apiai cheeriaipua tiameo: "Neeea, oowera paatoamepua neeroiyeo, ki neekapapua pehjio, aamo puuyeka mochitoao, puuu no'o neipa ihtoaitepua, puuu apoe te'ta cheriwemeria, yooma ihta ki kaaweruma nokitiameopua. Neeea, kihta nateyamenia pukachio, pu'ka kaakaraoi no'o na'sonemiao kakajoyarao."

²⁶ 'Poponíi, Riosichi no'o poponíwariii, yooma eeme Aurani tetejimarisiwachi e'ename, wahjachi tiame eeme Riosi iyorika mochitoame, ihji Eesusi ka'karuma tuuyewaria, yooma tamowichio uhjuratiamepua, Apoe Riosio, uhjuraria. ²⁷ Nape Eerusareni i'isaeri pa'pamiratuamea, kiisi machika tetewarepua pu'kao, apoe Eesusikoipua pu'kao, Riosi uhjurariao, senepi resipuniame taawechi ahpo napawikarichio, pu'ka chiia nayewame iyonaiopua. Pukaepa wa'a noonirepua Eesusi me'yakao, puuu wa'a noonowiriaa,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 13:28lxxviiEesusi Ajawariae Nokitiame 13:34

Ehkoriами Iyoterichi chiiachitiao, pichiwa machenakamepua. ²⁸ Pu'ka Eesusio kihta a'chitiame tewakaipua meripuawichio, pa'pamiratuamea Piiratochi u'parepua, kurusichi chuhchaka meripuawichiopua. ²⁹ Neipao yooma Eesusi kurusichi meriwame u'matosoopua Ehkoriami Iyoterichi chiiachitiao, tekipuretupua kurusichio, wa'a ikisaopua, mukukatewechi tekiretupua. ³⁰ Nape Riosia pu'ka mukukoioopua, eenechi ahjaterepua. ³¹ Eenechi oijenasaapa Eesusia, muuwaeme taawechi mamachenarepua, ahpo ahjama e'enakameopua Arirea o'iniao Eerusareni. Ehpeo puuu nokayamepua Eesusi eenechi ahjaria pichiwatakaopua, ti'tijoerio.

³² 'Wa'a tiiachipa teemea, pu'ka wa'api Riosi taamo ehkoriami mochiriame iintomio tuuyeria, pu'ka wa'api simiteka aamo nayewat-uame teemea, ahkasi aamo mochikachiami u'yepasikaopua. ³³ Wa'a tiiachipao taamoo, taamo ehkoriami o'inia tijoetusiwachi e'enameo, Riosia ehpe taawechiamio pichiwa wa'a tiiame iintorepua ahpo cheeriao, Eesusi mukukoio, eenechi ahjatekao. Riosia ehkoriami Wi-ika iyotaperichio, Eesusi naewakao chiiame Riosia: "Ehpeo muuua no'o Taanapua; neeea aamoo, aamo Noono enepakamepua, aamo tijoe-tutekao." ³⁴ I'ka Eesusio Riosia ke'chu ikiyoioopua mukiwao, eenechi ahjatemo tuuriaipua Ehkoriami Iyoterichio, ki pikamichiopua Eesusi weere-warao. Pichiwa iintaparepua ahpo cheeriao, Raawitaru ahpo iintokemo tuuriachitiaopua kisi wehchi wichika itipimerikopua, eee ahpo

ikitemio tuukao: "Neee Riosia yooma no'o cheeriao, te'ta pichiwache iintomerinia, Raawi no'o seekarewa no'o iintokemoche cheeriachitia." ³⁵ Pirenachi iyoterichio Wiika tewaniame Iyoterichio, ihji wa'api Raawiai Riosichi paparaka nayewaiopua, eee cheekamepua ahpo iyoterichioi: "Muuu no'o Riosia aamo Taana Te'ta Tisia Piipariemeopua, mukukoioopua, kisi toimamua pu'ka weerewara pikamichioo." ³⁶ Ihji Raawitarua wa'a cheeka iyoteriaa, ki ahpokamera wa'a teeremia nayewaka cheeriamepua, pu'ka Raawitaruo, yooma ahpo Riosiwa tehkiwa kajusa mukisaopua, pikariamekopua weerewarao, puuua, ahpo ehkoriami noonori wahjipakame toatiachi, wetemajitiame puuua. ³⁷ Wa'a teesoo Raawia, ki ahpo naewaka cheeriamepua ahpo Ehkoriami Iyoterichio, Eesusikamera naewaka cheeriamepua, pu'ka weerewarao Riosia, eenechi ahjateriopua pu'kao, ki pikamichiopua. Wa'a tiiachiopua puuu ehkoriami Raawi iyoteriaa, Eesusi Riosie Weratiamekamera nayewaka cheeriamepua. ³⁸ Puuua taamo tatakoriarichio nateteka mukukamepua, puuua mukiwameo newitokamepua, taamoo weemera ahjarichi iintapapuaichiopua, te'ta kaaweruma ahjari ki wahjiamechi. I'ka Eesusi te'ta aamowichio iintoria mukuka, pu'ka te'ta inataka mochitojerani neeee. ³⁹ Yooma aaata i'ka Eesusi iintoriao, ahpo pejanaka mukurio erakoamea, yooma ihta ahpo ki kaawe noonowiriaopua, yooma te'ta cho'wetiame itipimeripua wa'asi; yooma puuu ehkoriamisi Moise nuurari nokisitiamea, kihtawichio kaawe enekamepua, ki-

Eesusi Ajawariae Nokitiame 13:40lxxixEesusi Ajawariae Nokitiame 13:44

hta te'ta cho'wiame eneriopua puuua tatakorio.
40 Wa'a tiachipa eeme i'isaeri ti'tijoeria, kaawe inataka pahtepuapua, aamo ehkoriami Riosi na'nayewatura Riosie chaachapariaopua. Pu'kao eee chaachapaka iyoteriao:

41 Nee, eeme no'o iintomo tuuya na'ariamea,
    kihta nateyame tetewikameapua pu'kao;
eeme ki no'o pichikeka na'ariamea,
    tahpitika erakosa no'o iintomia te'ta peenia
        iintosoopua,
    ki pu'serekamea oowera ne'nepasa toisa
        nonorapuapua;
nape no'oo, pu'ka taawechi no'o iintomiaa,
    ki teesa peenia tiame enemerि puuua,
    ki aaata ahsepari maaeme tiame,
        aaataeo aachin teererio tuuyetiai.

42 Paoro kajusoopa napawitiameo, ahpo ahjama ohjoame machenoio napawikarichio, ti'tijoeri ki i'isaeria, ki muika keepukamea Paoro cheeriao, eenechi e'enanurarepua pu'kao, eenechi resipuniame taawechiopua, pu'ka wa'apichi simiyame ahpo nayewepuawichiopua.

43 Muuwaeme i'isaeri ti'tijoeria, i'isaeri ti'tijoeri enepakameapua tiame, Paoroa ahjama nokisirepua. Paoroa Wenawea tiame pooechi nokisiaiopua, chaachapasirepua ahpo ahjama nokisiao:

—Simitemitia eemea, pu'ka Riosie aamo nakirewa teetoachio, pewatiame te'teretokapua pukachio.

44 Eenechi sawarachi resipuniame taawechio, kiiya yooma wa'a mochiwari e'enarepua waikao, pu'ka Paoro nayewa keepumiaopua,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 13:45lxxx Eesusi Ajawariae Nokitiame 13:50

Apoe Paamira Eesusichi simiyameo. ⁴⁵ Nape wa'a napawikarichi i'isaeri pa'pamiratuamea, tísia muuwaepariopua wa'ao, nekamucherepua Paoroo. Wa'ina e'rerepua pu'kao, epeche keep-uniopa pu'kao ki ahpochitia. Wa'a erakoapua puuua, na'ara yoorarepua Paoroo, ka'itaka Paoro chhiao. ⁴⁶ Waikao Paoroa Wenawe ahjamao, uwatiame nayewaka nehjiarepua pu'kao, chaaneka:

—Aamo isaeri ti'tijoerio, aamokamera pahcha tuuyepuamekai ihji Riosi tuuyewaria, nape aamoo, ki nakiyopa i'ka Riosi tuuyewari ki wahjiamo ahjaniameo, wahjachi ti'tijoechi nayewatuma teemea ohso kaawe, ki i'isaeri ti'tijoechi. ⁴⁷ I'ka ki i'isaeri naewepuameopua tiameo, Ehkorriami Iyoterichio, cheeriai Riosia:

Aamo i'isaeri ti'tijoerio tahjerichitia ajawakamenia,

yooma pu'ka ki i'isaeri mochiwarichiopua tiame,

eeme nayewemichiopua pu'kao tiame,

ahkasi yomatiame i'ka wehjoarichisi.

⁴⁸ Wa'atiame chaniwame inamukapa ki i'isaeri ti'tijoeria, tísia kaawe erakorepua, Riosi tuuyewario tísia kaawerumako tuuka. Waikao yooma nakikamea pu'ka weemera ahjari ki wahjiamo, apochi uurepua pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewario. ⁴⁹ Wa'a iika Riosi tuuyewaria, yomachi mehtarepua wa'a wehjoarichiamio, Riosichi pichikiamee nayewaturae. ⁵⁰ Nape i'isaeri napawikarichi pa'pamiratuamea, ookapi ooweru nayewarepua tísia kaawe te'tereka mochitoame wa'a

Eesusi Ajawariae Nokitiame 13:51 lxxxi Eesusi Ajawariae Nokitiame 14:2

napawikarichio, ookapi ti'tijoeriopua tiame, tisia kaawe te'tereka mochitoameopua wa'a muuwarichio, weruma te'tewaka mochikameopua, pu'ka Paoroo Wenaweo pua tiame, weeru chaachapaka ujumapumichiopua pu'kao, tisia na'arekao. ⁵¹ Waikao Paoroa Wenawea tiame, ahpo ki kaawe erakoa ahpo pechichisapa kaakao, uumatorepua wa'ao Iikonio mochiwachio. ⁵² Nape nu'uti Antiokia mochikame Eesusichi te'ta paparakamea, kaawe erakore puuua, Paoro masiteriae pepenipakamekapa puuua, Riosi Riosiwario apochi yasipariopa, apochi ahjama oimia.

14

Paoroa Wenawea tiame, Iikonio nokiniame

¹ Iikonio ajasisaapa wa'asi, Paoroa Wenawea tiamea, pirena muirepua i'isaeri napawikarichio ti'tijoeri nayewemia. Wa'aopua, pu'ka nayeweriaopua Eesusichi simiyameo, ki ookapi oowe e'repaterepua i'isaeri ti'tijoeria ki i'isaeri ti'tijoeriopua tiame. Wa'a iikapa puuua, ki ookapi papararepua Eesusichio. ² Nape puuu ki Eesusichi paparakamea i'isaeri pa'pamiratuame, kiisi kaawe erakoapa puuua Paoro masitiao, nekakomichio ki i'isaeri ti'tijoeo noonoterepua pu'kao, ki aaata wa'asi pichikemichio Paoro Wenawea tiame masitiaopua, Eesusichi paparameo, ki epeche muuwepamichiopua. Wa'a noonowirepua, pu'ka Eesusichi paparakameo, ki nakipuawichiopua wa'asi ahpo mochiwachio.

³ Pukaepa Paoroa Wenawea tiame, tehpe eeneparepua wa'ao, utewaeme nayeweakaopua Eesusichi simiyameo, kihta seeweka te'ta pichiwako tuurepua, ahpo masitiao. Apoe te'ta Riosiai ahjama inisirepua ahpo te'ta peenia ihsiwae ku'isikao, ahpo ki maaenari ihsiwaeopua tiame, pukae peenia ihsiwae pichiwatasikaopua, Paoro Wenawe tiame masitesiao. ⁴ Wa'a te'terepakaopua wa'a Iikonio mochiwachio, ooka poanaturi eneparepua: pirenaminao isaeri pa'pamiratuame ahjama, pirenaminao Paoro ahjama Wenawe tiame. ⁵ Wa'a ikisaapua i'isaeri pa'pamiratuamerachi enepakamea, te'ta i'isaeri ti'tijoeria, te'ta ki i'isaeri ti'tijoeria tiame, Iikonio ya'yawichichi ahpo katewerekopua, Paoro Wenaweo tiame pasaka ko'ipuawichiopua. ⁶ Nape Paoroa Wenawe tiamea, wa'a noonoimia nane'rekapao, Rikaonia weeechiami uumparepua, Risitira mochiwachi Erewe mochiwachi tiame e'enaka, wa'a iika newiparepua ahpo pasipupuao. ⁷ Wa'a ikisaopua tiameo, wahjachi weeechi ohjorepua tiame, yooma wahja weeechiami tiame masitesika, pu'ka Riosi ka'karuma tuuyewario.

Risitira tewaniachi pasipunia Paoroa

⁸ Nape Risitira e'enakaiopua, wa'a tewarepua aaata, tu'irewa kokoriame, wa'a tiiame naawakame eneriaipua kiisi oyame. ⁹ I'ka tijoeo keepuka kahtioiopua Paoroa, kaawe ne'nepakaopua puichio, tisia Riosichi paparame tetewarepua pu'kao, ahsepari tiiame ahpo

Eesusi Ajawariae Nokitiame 14:10lxxxiiiEesusi Ajawariae Nokitiame 14:15

yachapatepuachaichoo. ¹⁰ Waikao Paoroa, ute-waeme naewakao, chaanerepua:

—¡Werisika weripa, utewarieme muuuapa aamo tonochio!

Waikao tu'ikamea, niika werisirepua. Oisire-pua waikao. ¹¹ Waikao wa'a iintokame tete-wakapa Paoroo, weeru chaachaparepua, ahpo wa'api nayewachi naewaka, Riikoni nayewani-amé:

—¡Nee, tamochi tetekire ri'riósii, tijoeka te'tiame enepakame!

¹² Wenaweo, Seeusi riosi teewarepua, Paoroo Eremesi riosi teewarepua, te'ta nayewamekopapua pu'kao. ¹³ Puuu Seeusi tioparachi neesetoamea, wa'achi muuwari ma'chi muirachi, iinueriaipua ahpo tiopawao; puuua Paorochi eenakaopua Wenawechi tiame, tooro u'yepariaipua, Paoroo Wenaweopua tiameo ko'yeka oowewemia. Pukaepa sewateriaipua Paoro ihsiacchio Wenawé tiameo, ri'riosichitia paparawemiaopa pu'kao, ahpo muuwari ohjoeme ahjama. ¹⁴ Nape Wenawea Paoroa tiame, nane'rekapa pu'ka noonowinariao, ahpo si'panarepua wakirao, tisia iiyana erapakaopua ahpo yorakepuao. Waikao wa'a erapakaopua Paoroa, muuwarichi naasipa weripaka, utewaeme sisinamurepua pu'kao, cheeka:

¹⁵ —¡Ka'téee, ka'te wa'a nooka taamóó! ¡Teemea aamóka te'tériamekaitepua tiaméé, oowera ti'tijoe! Ki aaata ri'riosikaite teemea. Teemea aaata Riosi naewamia e'enakamepua, nape te'ta pichiwarikamera Riosíi, Apoe te'ta

teweka netekamerachi nayewaniame, Apoe te'ta i'ka weee yahchakame, pa'weoipua Apoe netekamerachi simiyameopua tiame, yooma ihta i'ka paika Riosi neteriachi ahjakame iintuameopua tiame. Pu'ka te'ta Riosichi simiyame aamo nayewemia e'enakame teemea, pu'ka aamo ri'riosiwa ti'tijoe eñeteriameo, toaka mochitomichiopua pu'kao, kihta kaawewichiokekameopua pu'kao, aamoo ohso kaaweo te'ta Riosi pichiwarikamerachi, paparaka mochitomichio. ¹⁶ Apoe Riosia, taamo ehkoriami mochiriameo, a'chikoi erakoka ki ka'karuma yooraka mochirioipua, ki ahpo nakiyoipua pu'kao, ¹⁷ Riosia ki toaka tetewarepua pu'kao tísia kaawe yoorakao. Puumaa tísia taamo nakiyapaopua, taamo yukitekerepua, yooma ihta taamo echariao tísia taamo taaketemichiopua, taamo ta'iria mochitomichiopua pu'ka koaká.

¹⁸ Nape yooma i'ka nayewetiaipua, tesiwatia ewaterepua pu'kao, ki ahpo oowewemichiopua pu'ka tooro me'yenekao.

¹⁹ Nape pukeri oowe erapatetioi wa'ao, wa'a e'enaka ookapi i'isaeri ti'tijoea Antiokía e'ename, wahjachi Iikonio e'enakamea tiame, puuua ikanati eenechi sewina erapateriamepua Risitira mochikameo. Wa'a iikaopua, Paorochi aampa e'enariamepua pasipusíkao. Ihjia pasipukepasaopua, ma'chi ipariamepua mochiwachio, panisutoka i'toka, mukukame maaeka. ²⁰ Waikao Eesusichi paparakamea, wa'a e'enariaipua mukukame apechunamiao, nape norikame ne'neka ajakoipua pehjio,

Paoroa noonoka werisirepua, tísia pasiputiaio; wa'a ikisaopua, eenechi wa'api mochiwachi pakirepua. Wa'a ikisaopua pu'ka meereo, Ereve mochiwachi akiparepua Wenawe ahjama.

²¹ Neipao Ereve mochiwachi mochinioiopua Riosi ka'karuma tuuyewari nayewatukao, muuwaeme Eesusichi paparasoopua wa'a ti'tijoeo ooweruopua tiameo, Paoroa Wenawea tiameo, Risitira mochiwachi e'enarepua pe'kuu Ereve o'iniao, wa'a ikisao Iikonio tewaniachiami uumatokao, Antiokía nu'utirachi ajasirepua pe'kuo. ²² Yooma i'ka pipiripi mochiwachiamio, muuwaeme weemupaterepua pu'kao Riosi naawesarichio. Pu'ka wa'a ahpo te'teriao, ki se'wika nokisinurerepua pu'kao, ahpo Eesusichi paparaopua. Anachanurerepua pu'kaopua pehjio, aiwaiopua Eesusiwichioo. ²³ Yooma pipiripi ti'tiopachi ahpo inisiachiopua tiame, pa'pamiratuame ajawasirepua tiameo, ti'tiopachi neesetomeriopua. Ahkaoi ti'tiopachi pu'ka ajawasiaiopua, wa'atia kiasi koaka pu'ka ajawaiopua Riosichi itaka aatanakamera ajawapuamekopuao, yooma ahkaoi pipiripi ti'tiopachiopua, neesetomerio. Wa'a te'teretorepua ahkasi ahpo kuuwepachisio.

*Paoroa Wenawea tiameo, eenechi e'enanipua
Antiokía Siiria weeechi*

²⁴ Risitira tewaniachi puuyaasaapa, Piisiria weeechiami nokisikao, Paajiria weeechi e'enarepua. ²⁵ Wa'a Paajiria weeechiami nokisiaio, Pereje mochiwachi ajasirepua. Wa'a nayewaturepua pu'ka Riosi kaaweruma

Eesusi Ajawariae Nokitiame 14:26lxxxviEesusi Ajawariae Nokitiame 15:2

tuuyewariopua waikao, Pereje o'iniao, Aataria weeechi e'enarepua. ²⁶ Wa'a Aataria weeechio, pawekakerachi mo'moenasaopua, weruma Antiokía nonowarepua eenechi pe'ku, ahpo ajawasa uhjuratiachiopua, Riosi tehki yoramichioopua. Pu'ka yooma tehki yorapuame kajusaapua, eenechi e'enakame enerepua. ²⁷ Wa'a weruma Antiokía ajasisaapa ahpo puuyariachio o'iniao, yooma napawinurerepua wa'ao Riosichi paparakameo. Wa'a tiopachi napawisoopua, yooma tuuyerepa napawikameo, aachin teeerio Riosio ahpo ohjoriachio, yooma ihta teetoria Riosio, apochi paparapuawichiopua. ²⁸ Waikao Paoroa Wenawea tiame, ki ku'witapisi itipirepua wa'ao, Eesusichi paparame ahjamaopua.

15

Eerusareni napawiwa

¹ Waika taawechiami weruma Antiokía kahtioipua Paoroo, wa'a e'enariaipua ookapi i'isaeri ti'tijoe Eerusareni o'inia e'enaka, Eesusichi paparakameaipua, iiweta siichitepuwa yooraka mochitoame. Puuua wa'a e'enasaapua, tiopachi o'ineriaipua masitekao, wa'a mochikame Eesusichi paparakame. Ihjia ahpo masitewachio chaachapariaipua pu'kao:

—Eemea Eesusichi paparamepua paparao, nape ki siichiteputiame enesaa eemea, Moisetaru nuurari chiiachitiao, ki newipatepuame eemea Riosieo, aamo tatakoririao. ² Pu'kao wa'a chaachapaka masitioopa, ki nu'uti ki kaawe erakoa simikapua wa'ao,

Paoroeo Wenaweeopua tiameo, kiisi kaawe tiiame tetewiriopa siichitepuwa masitewa teetoniamameopua. Pukaepa wa'api Antiokía tiopachi pa'pamiratuamea, Paoro Wenaweeopua tiame Eerusareni uhjurarepua, Eesusi ajawaria Eerusareni mochikamechiopua, aachin teeremio chaachapamichiopua siichitepuwachi simiyameopua, wahjachi wa'a tiopachi pa'pamiratuameopua tiameo, ihtana chaachapamerikoopua pu'kao. ³ Waikao Paoroa Wenawea tiame Eerusareni siimpaio, Eenisia weewachiami umatoao Saamaria weeechiami tiame, wa'ami tuuyesirepua ti'tiopachiamio, achini teeka ki i'isaeri ti'tijoeai, ka'karuma enepariopua Eesusichi paparakao, ahpo ehkoriami o'inia ki kaawe nokaka mochitoriao, toaka. I'ka wa'a tiiame inamukapa tuuyetiamaea, tisia kaawe erakoka itipirepua.

⁴ Eerusareni ajasisoopua Paoro Wenaweeopua tiame, wa'a tiopachio Eesusie ajawatiameea, wa'a pa'pamiratuameeopua tiameo, kaawe e'raka uuretupua. Pu'kao, yooma tuuyerepua Riosi iintoriaopua, ahpo ohjoriachiamio.

⁵ Nape ookapi pa'parisero Eesusichi pararakamea, ajasika chaachaparepua:

—Puuu ki isaeri ti'tijoe Eesusichi paparakamea, siichitepuwa yachatometepua apochio, Moisetaru nuurari chiiachitia.

⁶ Waikao puuu Eesusi ajawaria, wa'a pa'pamiratuamea tiopachiopua tiame, ahpo na'poasa nayewarepua, i'ka pa'parisero chaachapariachi simiyameopua. ⁷ Tehpe nokioi pu'ka pa'parisero chaachapariachi simiyame

Eesusi Ajawariae Nokitiame 15:8lxxxviiiEesusi Ajawariae Nokitiame 15:10

ahpo katewekao, ahpo katewesaapa puuua, eenechi napawitiachi e'enasoopua, Peeroa werisika chaanerepua yooma napawikameo:

—Eemea noochitia Riosichi poponiwa, no'oo nane'riame eemeapa, ki ehpesi o'inia no'o weratiamekopua Riosieo, ki isaeri ti'tijoerichi no'o nayewatumichiokoopua, i'ka Eesusichi simiyame kaaweruma tuuyewario, pu'ka ti'tijoerio, Eesusichi paparamichiopua tiameo. ⁸ Riosia, nane'riamekapa taamo iikachi e'rao, nane'rere puuua i'ka ki i'isaeri ti'tijoeri ooweruopua tiameo, apochi paparanariamekopua pu'kaoio, ahpo kaaweruma tuuyewari keepusao. Riosia apochi paparakopa pu'kao, pukachi yasiparepua ahpo Riosiwarieo, tamochitia yasiparichitia, pukeri Eesusichi taamo papararioopua. Riosia wa'a iintorepua pukachio, kiisi i'isaeri ti'tijoekoiopua pu'kao, kiisioi siichitepuwa yoratiamekoipua pu'kao. ⁹ Wa'a teesoo Riosia wa'a iintoriopao pukachio, ki seesenuchitia tetewakamepua pu'kao, tamochio. Riosia pu'kao, oowera apochi paparariocheoi, tamochitia te'ta piipaterepua tiameo, pu'ka tatakiririao. Wa'asa iintokamekapu Riosi, kiisi ihta Moise nuurari ahsepari nokarioiopua pu'kao. ¹⁰ Riosi apoe wa'a tiame inatakame enesoo, ¿aatia ki kaawe iintorio erakota teemea Riosio, ki siichitepuwa yahchetiamekoi piipatetiamekoopua Riosieo? ¿Aatia utewa yorata teemea pu'ka siichitepuniaameo, tamochi wa'apioi, tisia pehtiamekoopua, pu'ka wa'a tiiame nokiwao? ¿Aatia utewa yorata

teemea pu'kao, itapiti taamo ehkoriami mochiriameai, kiisi ahsepari nokariaopua Moise nuurari iyorikao? ¹¹ Riosia, ki i'isaeri ti'tijo piipatiaiopua tatakoririao, kihta nateyame tetewarepua siichitepuwa nokiwameo, naatikamera te'ta nateyame tetewarepua tatakor i piipatiameo, Eesusichikamera te'ta paparaniamera. Wa'a tiiachipao teemeai, kihta nateyame tetewimetepua tiameo, siichitepuwa nokiniameo.

¹² Wa'a cheesoopua Peeroo, yooma wa'a napawikamea, yuuweeme itipirepua, pu'ka cheeria erakoka. Waikao Paoroa Wenawea tiame, o'inerepua tuukao, yooma Riosi iiatoriaopua ahpo ohjoriachiamio, aachin teetoriopua Riosio, ahpo ki maaenari peenia ihsiwaeopua apochio, ki i'isaeri ti'tijoeri mochikachiami inisioiopua, Eesusichi paparatekao. ¹³ Paoro kajusoopa ahpo ohjoria tuukao, Saantiaopechi werisirepua naewamiao; puuua chaanerepua yooma wa'a napawikameo:

—Poponiraa, no'o keepumitia pahchuo. ¹⁴ Ihji Paoro taamo chaaneriaapua, achini iintoka Riosio ki i'isaeri ti'tijoerio taamo ahjama Riosichi pirenatariaa, Siimoni Peero taamo tuuyeriachitia ikitiamepua tapanaramio, Koonerio petechiopua ki i'isaeri ti'tijoerichio, aachin teeka Riosio pu'ka iikarachio ahpo Riosiwarie noonoteriopua. ¹⁵ Ihji taamo wa'a ikitiamea ki i'isaeri ti'tijoeri ahjama taamo Riosichi pirenatutiamea, ehkoriami Riosi nayewatura chaachapariachitia, ikitiamepua, Riosi nayewatura ehkoriami ikipuameko chaachaparia, Riosia eee cheeka

Eesusi Ajawariae Nokitiame 15:16 xc Eesusi Ajawariae Nokitiame 15:21

iyoteteriaipua:

16 Wahka ihtoriachi enasaapa neeee,
eenechi apecchunaka weramania no'o mochi-
wariopua no'o Raawi kaario;

eenechi ajasipumania ru'mikameka te'teriameo,

17 yooma pu'kao chi'ripariameo, noochi napaw-
inamania eenechio,
pu'kao noochi mochitomichiopua yoomahka
pirena,

yomatiamē ti'tijoeturiopua noochi paparami-
chiopua tiameo,
aaataoi ihta ti'tijoeturioipua,
ihta yeeniewa nayewameoiopua.

18 Wa'a cheekame Riosia, Apoe Paamiraa,
tisia ehkoriamisi o'iniao.

19 'Pukaepa wa'a tiiopao, toitia kaawepua
wa'asio, kihta utewa yorania kaawepua wa'asio
siichitepuwao, Eesusichi paparakame ki i'isaeri
ti'tijoeopua. **20** Wa'a tiiachipao, oowera iy-
otesa uhjuratiae soparamē kaawepua wa'asi,
pukachi iyoterichio chaanecheoipua, ahpo ute-
waeme neesetonurekaopua ahpo suwepori nok-
wameopua, kihta ko'konureka itapiti ri'riosi
oozewatiameo, itapiti sa'paoi topepateka meriti-
ameopua, ihtaoi animari eerara ki ko'korureka.

21 Ihji iyorewa uhjurariaa, Moise nuurari chia-
chitiae nokiniamepua, ehkoriami o'inia wa'a tee-
tojeretiame, ehpe taawechiamioi senepi resipu-
niame taawechioi, wa'a tiiame iyoneniamepua
iyoriwao, ahkaoi i'isaeri napawikarichiamio.

*Antiokia   Eesusichi   paparakamewichio
iyotepari*

Eesusi Ajawariae Nokitiame 15:22 xci Eesusi Ajawariae Nokitiame 15:26

22 Waikao Eesusi ajawariaa, Eerusareni tiopachi pa'pamiratuame ahjamaopua tiameo, pu'ka siichitepuwachi simiyame katewesaapua, iyoteri uhjuramo oraparepua, weruma Antiokía tiopachio pa'pamiratuamewichioo. Wa'a erakosaapua ke'chu neteyaiopua iyoteri iyojuraopua pehjio, ooka tijoe ahpo tiopachi uurepua, Paoroo Wenawe ahjama siimpamichioopua, ahpo iyojura i'tomichioopua pu'kao. Puuu ooka uutiamea ihji enerepua: Uurasi Wasawasi teewaeme piiripi, piirea, Siira tewaniame, na'pa puuua kaawe tetewiniame enerepua Riosichi poponiwaeo. 23 Waikaopua iyojura netesao, Antiokía uhjurarepua, pu'ka naao ti'tijoe i'tocheka. Pu'ka iyojurachi chiiaa, eee chiiame enerepua:

"Teeme Eesusie ajawatiamea, Eerusareni tiopachi pa'pamiratuameopua ahjamao, yooma i'wa mochikame poponiwao pipiniwaopua tiame ahjameopua, aamo teepotena teemea, yooma ki i'isaeri ti'tijoe ooweru tiame Eesusichi paparakameopua, yooma aamo Antiokíami mochikameopua, yooma Siiria weeechi mochikameopua tiame, yooma Siirisia weeechi mochikameopua tiameopua wa'achitia. 24 Nane'rekame teemea wa'a e'enario ookapi ti'tijoeo, ki i'wa Eerusareni o'inia taamo uhjuraria, wa'ao aamoo, wekana erapaterio tuuwame, ahpo sewina tiame masiteraeo. 25 Wa'a tiachipa wa'a uhjuramo orapaka teemea, aaata ti'tijoeopua Paoro ahjamaopua, Wenawe tiame, tisia taamo nakiya poponiwa ahjama. 26 Ihji Paoroa Wenawea tiame, tisia

Eesusi Ajawariae Nokitiame 15:27 xcii Eesusi Ajawariae Nokitiame 15:32

maapori tiiachi ohjokamepua Eesusi tehkiwachi nokisiaiopua, ahpo ahjario ahkasi wekateme teeka ahpo Paamira Eesusiwichio tekipanapa.

²⁷ Puuua Paoro ahjama taamo uhjuraa, Uurasi puuua, Siira tewaniame piirea, aapoe kaawe aamo tuuyemichiopua, i'ka iyoterichi aamo uhjuriao.

²⁸ Teemea Riosi Riosiwarieo aamo chaanenariamepua, pu'ka wahjachi aamo utewa chaachapariaopua, siichitepuwa yoramichioopua aamo newipariwichioo, pu'kao teemea ki aamo yorajeramepua wa'asio. Aamo Riosie newipatepuamewichioo, Eesusichiche paparakaipua soparamepua. Nape i'kache aamo yoorajerani teemea:

²⁹ ki ko'komachepua eemea ri'riosi oowewatiameo; ki ko'komache eemea tiameo, itapiti sa'pa eerampakameopua; ki nokimache eemea tiameo, ihtaoi suwepori nokiwameo. Yooma i'kao, mehka te'teresa eemea, kaawe enemapua. Wa'asi kajuna teeme i'ka taamo iyotiao. Kaawe e'raka mochitomitia naaju."

³⁰ Neipao, kaawe teetonureka uhjuratiapa, Paoroa Wenawea tiame Antiokía uumparepua, ooka uhjuratiame ahjama. Antiokía ajasisaapa puuua, tiopachi napawinuresaapua, yooma Eesusichi paparameopua, pu'ka ahpo iyojura i'toao, pu'ka ki'yarepua.

³¹ Waikaopu Eesusichi paparame iyonasaapa chiia, tísia kaawe erakorepua waikao, wa'a chanika uhjuraretiapa.

³² Waikao Uurasia, Siiraa tiame, yoorakamekapu'ka Riosi nayewaturao, pepeneka naewaka nokarepua wa'ao, pu'ka Eesusichi poponiwao, oisa erakoka paparamichiopua Eesusichio,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 15:33xciii Eesusi Ajawariae Nokitiame 15:40

pewatiame te'teretoka ahjachio. ³³ Tehpe wa'a mochikoiopua pu'kao, eenechi nonoramioio Uurasio Siiraopua tiame, Antiokía poponiwaa, itapitie ku'iparepua nonoramioio. ³⁴ Nape Siiraa, no'ramiaio wa'asi, epeche kaawe teeremio eraparepua wa'a ahpo itipimiao, pukaepa wa'a itipirepua. ³⁵ Paoroai Wenaweahi tiame, wa'achi itipirepua tiame pehjio Antiokía, Antiokía nayewatuka taamo Paamira Eesusichi simiyameo, pukeri paparasiamoeopua Eesusichio, epeche kaawe masitesirepua pu'kao, epeche kaawe teeretomichiopua Eesusichio.

Paoroa oosa simiwa o'inena

³⁶ Neipa ookapi taawechiamio Paoroa, chaaneriaipua Wenaweo:

—Siimpatia kaawepua eenechi yomachi weeechiami nayewatumia, taamo masiteka ohjoriachi, pu'ka taamo Paamirachi simiyame nayewatukao. Ne'nepuapu wa'ami ti'tiopachiamio, aatia teetonarepua Riosichio.

³⁷ Wenawea, Wanimarako yeetopo o'rariaipua tiameo ahpo Paoro ahjama siimpamiachiopua, ³⁸ nape Paoroa kiisi yeetonarerepua Wanimarakoo, pukeri pahcha simiyachi Paajiria weeechi nokisinioiopua, ahpo na'pa toaka Eerusareni no'rariopa. ³⁹ Waikao Paoro, ki yeetonarekopua Wanimarakoo, tisia ahpo chaachapasapa, poanaturepua. Waikao Wenawea, apoe yeetoka simirepua Wanimarakoo, Chipire weeechi pawenasipa akiparepua waikao, pu'ka ahjamao. ⁴⁰ Paoroa waikao, poanachi Siirache yeeka simirepua,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 15:41 xciv Eesusi Ajawariae Nokitiame 16:4

ahpo Riosichi poponiwaeo, Apoe Eesusi Paamira kaawe neesetowachi uhjuratiaapa.
41 Waikao Paoroa Siira ahjamao, naatichiami umatorepua, Siiria weechiami, Siirisia weechiami tiame, epeche pewatiame mochitonuresikaopua wa'ami ti'tiopachi, Eesusi Riosie Weratiamechyo, Riosichi poponiwaopua.

16

Paoroa Siira tiame, Timoteo yeetona

1 Nape Rerewe u'matoka Risitira asisaapua, Paoroa wa'a tewarepua aaata Timoteo tewaniame, Eesusichi paparame. Puuu yeeyeraa isaeri oowitiame enerepua, Eesusichi paparame tiame. Ihji Timoteo noonoraa, rieko tijoe enerepua. **2** Ihji Timoteoa Risitira mochikame Eesusichi poponiwaeo, Iikonio mochikame Eesusichi poponiwaeopua tiameo, kaaweruma nayewaniame enerepua pukaeo. **3** Wa'ao Paoroa ahpo ahjama simijerereriaipua Timoteeo, nape yeetomiapapua pu'kao, siichiteputerepua Timoeoo, ka'chi chaachapamichiopua i'isaeri ti'tijoeopua wa'amio, yomachiami ahkaoi nane'reniame eneriopa, Timoteo noonorao rieko tijoekopuao, ki yooramkopapua siichitepuwao. **4** Wa'a machenasaapua Timoteo yeetokaopua yomachi weechiami ohjorepua, mochiwachiami eenechi oisa erapateka Eesusichi paparakameo, pewatiame mochitonurekaopua pu'kao Eesusichio.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 16:5 xcv Eesusi Ajawariae Nokitiame 16:10

Wa'a inisikaopua tiameo, yooma tuuyesire-pua tiame, pu'ka Eerusareni mochikame iyoterraopua tuuyenuraka, Eesusi ajawaria chaacha-pariopua pa'pamuratuameopua tiame. ⁵ Wa'a inisiriopua Paoroo, ki ookapi pewatiame itipire-pua Eesusichio, ahpo paparao, ki ookapiopua tiame epeche muuwekameopua, Eesusichi parakamea.

Maseronia ohjoeme tijoe, Paoro tetewaria kochirewachi

⁶ Ihjia Aasia weeechi siimpai Riosi kaaweruma tuuyewari nayewatumiao, ki reesisetiapa wa'amio Riosi Riosiwarieopua, Rijira weeechiami uumparepua, wa'a u'matokao, seene siimpaka Kaarasia weeechiami Miisia weeechi suuwerachisi e'enarepua.

⁷ Wa'ami nokisikao, Miisia weeechiami suuwerachi uumatokao, Wiitinia weeechi muimo o'rariaipua, nepe Eesusi Riosiwariraa, ki reesiserepua pu'kao, wa'ami muimichioo.

⁸ Waikao Miisia weeechio semejenatoka uumatosoaopua, pawekakera chuchupachisi tetekirepua waikao, Torowasi tewaniachiopua pa'we suuwe. ⁹ Wa'a mochinioio Paoroa, Maseronia ohjoemee ahpo paaeniame teemuriamepua, puuuo ahpo chaaniame: "Paoro, asimitia tiame i'wa Maseroniaoi, taamoo ku'imia." ¹⁰ Pu'ka ahpo chaanenia teemukapa Paoroa, yaapiti ihtakotiapua Maseronia siimpapuawichioopua, Paoro Maseronia Riosie paaetiamekopapua, Riosi tuuyewari nayewatumichioopua wa'aopua tiame.

Paoroa Siira tiame, Iiripo tewaniachi

¹¹ Waikao Toroasi puuyasaapa, Samotasia tewaniachi ajasitiapua neronasipa weeechi, riisaka simika wa'apoopua neerochi; pu'ka meereopua, Neeapori mochiwachi paonatiapua.

¹² Wa'a o'iniao, Maseronia weeechiami e'enakao, Iiripo tewaniachi te'ta muuwarichi ajasitiapua, wa'ao rooma ye'karichikapua. Wa'a itipitiapua waikao paikapi taawe.

¹³ Piie resipuniame taawechi wa'a Iiripo mochiwachio, ma'chi puuyatiaipua wa'ao akisuepa, wa'amahka ooruchi i'yakaopua Riosi ahjama nayewapuawichioopua. Wa'ami ohjoai teemea i'yakao, ooweru tewaka teemea ookapi, akichi e'enakame wa'a pu'seremia. Waikao wa'a mochipaka teemea, Eesusichi simiyame nayeweke, Riosi chiia ka'karuma tuuyewari.

¹⁴ Piiripi puuu oowerua Riiria tewaniame eneriapua, Tiatira mochiwachi ohjoekai eenakame, sesetamuri wisasori nehjamekapua, te'ta nateyamera wisasori. Puuu ooitiamea, Riosichi paparame eneriaipua, nape ki machiyame Eesusichi simiyameopua pehjio. Ihji oowitiamea, Paoro masitia Eesusichi simiyame inamukapaopua, pu'ka iikachi noonoteria Riosia, ahpo Riosiwarieopua. Wa'a ikitiapua puuu oowitiamea Eesusichi paparakapua, pichikekapaopua Paoro masitiao.

¹⁵ Yooma pu'ka oowitiame pehterachi ohjoemea tiameo, Eesusichi paparakapua tiame. Wa'a ikisoopua pu'kao, yooma pirena paatotiapua. Ahpo papatotioopua puuu Riria tewaniame oowitiamea, tisia utewa cheeka taamo

Eesusi Ajawariae Nokitiame 16:16xcviiEesusi Ajawariae Nokitiame 16:19

paajutekapua ahpo petechio, eee cheeka:

—Ehpeo no'o aamo Riosichi piinichitia tete-wame enesaa, no'o ta'pechi che'cherepapapua.

¹⁶ Wa'a Iiripo mochikaio pehji, eenechi puuyatioipua Riosichi nayewemiao, naati natepatiapua waikao, aaata oowitiame na'arari yahchameopua apochio, ihta ikipuame tuuwichari energiapua. Ihji oowitiame teekoraa, ki ookapi yowiyame energiapua pu'ka ihsiae. ¹⁷ Puuu oowitiamea, ahkaoi naanaritoapua Paoroo, taamo ahkaoi nokisioiopua, wa'achi iijitoapua taamo pukamina siinasikao. Puuua na'ara chachanesiaipua Paoroo:

—Nee. Ihji puuu wa'a nokisiamea, wihtuki chaachapamepua, te'ta Riosichi simiyame nayewatuo tuuyaopua, Riosichi newipari nayewatuo tuuyame puuua. Ka'te pichikemitia pu'kao, aamo wisikuiamekopua pu'kao.

¹⁸ Puuua muuwaeme taawe wa'a cheeka oikapua taamo pukaminao. Paoroa nahnipa-pakaopua kichiwa chhiao, te'yekapua pu'kao, apochi yachatoapua na'arari. Puuua chaanekapua pu'kao:

—Eesusi utewarachi aamo te'yaninia, Apoe Riosie Weratiamechi. Yaapi machenamitiapua pu'ka oowitiamechio, ikanati.

Waikaopu oowitiamechi kahtiame na'araria, ikanati teewekapua, oowitiamechi machenaka.

¹⁹ Waikaopu pu'ka oowitiame na'arasiame tetekoraa, ki yowimerikapa wa'asi toomi pu'ka oowitiameeo, Paoroo chapisika panisutokapua waikao Siira tiame, ahkasi rooma yoorewa inati-ame ajakachisi, muuwari mochiwarichi peereira

Eesusi Ajawariae Nokitiame 16:20xcviiiEesusi Ajawariae Nokitiame 16:28

karichi. ²⁰ Pu'ka yoorewa inatiameo chaanekapua:

—Ihji i'isaeri tiltijoea, kiisi taliria mochitipu i'wa mochiwachio. ²¹ Itapiti taamo te'terejerapu utewachi, ki taamo yorame tiia, rooma ti'tijoekapa.

²² Puuu wa'a muuwepakameai, wa'achi chaachapakapua Paoroo Siiraopua tiame. Waikao puuu yoorewa inatiamea, kuhsie wepinurakapua wakirara puhjesa. ²³ Waikao tisia wepisaapao, perekarichi yeetepatiapua pu'kao, wa'a ikisapao, wa'a perekarichi inatiameo, inatenuresa toakapua pu'kao. ²⁴ Wa'a chaanetiapa wa'a perekarichi inatiamea, epeche yooremina yeetepakapua. Wa'a yooreminaopua, kuuu yeewamee tonochi ki'kichesa toiretupua.

²⁵ Naasipa tukaomio, Paoroo Siira tiame Riosi ahjama nayeoiopua wikataka tiame Riosiwichioo, wa'achi pe'pereso keepuka mochikoiopua tiameo, ²⁶ senawato ki muuenati noonore weeee wa'ao, mochikachio. Wa'a iiintokopa weee noonoka wa'a perekarichi nawateraa, yohjaparepua, wa'a perekarichi yeetaraai, wahjorepua waikao tiame; waikao kaarenaai yooma na'sokaai, tonochi ki'kicheraai, wahjorepua tiame. ²⁷ Waikao wa'a perekarichi moromaa pusasaapa, yooma wahjonatiame tewakapaopua wa'ao, ahpo merimo o'rariaipua ahpo merimachetaeo, ahpo wa'a inatiao, yooma ujumario o'raka. ²⁸ Nape Paoroa cheeka sisinamurepua pu'kao:

—Ka'te wa'a iinto muuua paaché, yooma i'wa mochiwi teeme pe'pereso aamo inatiao.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 16:29 xcix Eesusi Ajawariae Nokitiame 16:34

29 Waikao perekarichi moromaa, tahjera itasaapa ahpo wahjachio, wa'a eenarepua u'masika, chachapia inisika majakameo. Waikaopua, chopokorieka weriparepua Paoroo, Siiraopua tiameo, yooma inamukapua pu'kao, ahpo ariwatopi chaachapariaopua. ³⁰ Pukaepa puuyanasaapa Paoroo Siiraopua tiame, iinatukerepua pu'kao:

—Eeme Riosi ti'tijoera, ḡachini iintoka newipata neeee Riosieo?

31 Aapoeo nehjiarepua waikao:

—Eesusichiche paparapuache muuua, Apoe te'ta Paamirachiopua, Apoe aamo newipatempua waikao; aamo ta'pechi mochikameo tiameo, Eesusichiche paparasoo pu'kao, newipatemapua tiameo.

32 Waikao wa'api tukaoopua pehjio, Paoroa pu'ka ta'perachi yeetotiaopua Siira tiame, kaawe tuuyeriapua pu'kao Eesusichi simiyameo, yooma pu'ka ta'pewarachi inamuachiopua tiame. ³³ Wa'a ikisaapua Paoroa, Siiraapua tiame, papakoriapua waikao eeranariachiopua wepitiai. Waikao Paoroa, neeroi maaniachi i'toka paatorepua pu'kao, yooma pu'ka ta'perachi ohjoemeopua tiame, yoomahka paatorepua pu'kaoi, ahpo Eesusichi paparawao te'ta pukachi paparame ahpo tetewipuawichiopua. ³⁴ Wa'a ikitiao perekarichi moromaa, eenechi ahpo ta'pechi i'tokao ko'koterepua. Apoeopua waikao, yooma i'ka ta'perachi ahjamaopua, tísia peenia erakorepua Riosichi, Riosio apochi u'pariopa Eesusichi paparaniameopua.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 16:35 c Eesusi Ajawariae Nokitiame 16:40

35 Piariopua ka'kateperi ti'tijoea, ahpo yoorewa inatiame uhjurarepua moromao, Paoroo Siiraopua tiame puuyanapuaichioo.
36 Perekarichi moromaa, chaanerepua Paoroo:

—Aamo puhjenuretiame neeee, ka'kateperi ti'tijoeo. Puuyasa naaju ehpeo, kaawe eratoka.

37 Nape Paoroa ahpo ma'chipanurawa uhjuratiameo, chaanerepua pu'kao:

—¿Achinikai norowi kateperi ti'tijoea, taamo norowi puhjenarepuao, ahpo ki kaawe noonowiria ichipunariapa? ¿Ki yooma tetewachi wepitame teemea, rooma ti'tijoekai, norowi taamo puhjenureniamie teemea, ke'chu taamo katewenioiopua pehji? Aapoe e'enanuremitiapua pu'kao, taamoo puuyanamiao.

38 Waikao uhjuratiamea, wa'a chaachaparepua ka'katewerio. Pu'ka inamukapua ka'kateweria, rooma ti'tijoekai te'tereriopua pu'kao, ki teesa majaka inamurepua. 39 Waikao ka'kateweria wa'a e'enakao, ahpo cheriwenererepua Paoroo Siiraoopua tiame, ahpo ki kaawe noonowiriawichioopua. Waikao puhjesapa pu'kao, wa'a muuwari mochiwachi puuyanuresache toarepua waikao. 40 Puuyanatiaapa perekarichiopua, Riiria ta'perachi e'enatiapua waikao. Neipao, wa'ao kaawe neesetonuresaapa Eesusichi parameo, uumatotiapua wa'a mochiwachiopua.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 17:1 ci Eesusi Ajawariae Nokitiame 17:5

¹ Taamo siimpachi siimpaiopua, Aanjiporiami uumatotiapua Aporoniami tiame, Paoro ahjama Siira ahjamaopua tiame. Wa'a nokisikaopua Tesaronika ajasitiapua, i'isaeri napawikari weeriachi. ² Paoroa wa'api ihsiamekapaopua napawikarichi muttiapua wa'ao. Wa'a napawikarichio, paika resipuniame taaweuchi eejenatiapua wa'ao, oowe erapatekaopua wa'a ti'tijoeopua ooweru tiame, pu'ka Riosi Iyoterichi chiaaeopua. ³ Kaawe nayewetiapua wa'ao, i'ka weeechio Riosio, aaata uhjuramio tuuriopua pu'kao, aaata Riosie Uutiame. Ma'chiame chaanetiapua pu'kao pu'kachi simiyameo, puuu Riosie Uutiamea, tisia aiwamerikopua pu'kao, ahkasi mukiwachisi. Nape puuua eenechi oijenamerikopua paika taawe teetoachio; wa'a chanitiamekopua Riosie, Ehkoriami Iyoterichio. Paoroa ma'chiame tuyekapua tiameo:

—Ihji Riosie Uutiame no'o aamo nayewiaa, Eesusi tewaniamepua, puuupua Riosie Weratiamea.

⁴ Waikao ookapi isaeri ti'tijoea ooweru tiamea, Paoro chiia pichikekapaopua, Eesusichi paparakapua; muuwaeme rieko ti'tijoeri tiame Riosichi paparameapa wa'asi, wa'a ikisa, muuwaeme ooweruo weruma te'tereka mochikame tiaméa, Paoro ahjama e'enepakapua, wa'a ikisa Siira tewaniamea tiame. ⁵ Nape wahjachi i'isaeri ki Eesusichi paparamea, wa'inaka tetewarepua, Paoro ahjama enepaniameo. Waikaopu i'isaeri nenekakamea, tahpitika na'ara nokaka pu'seriame, noonotekapua

Eesusi Ajawariae Nokitiame 17:6 cii Eesusi Ajawariae Nokitiame 17:11

waikao, weeru chaachapamichio Paoro na'arekao. Puuua tahpitika chaachapasikao, ahkasi Aasoni ta'perachi ajasiriapua, wa'ao weeru noonowikapua, Paoro i'yakaopua Siira tiame. I'ka tewisaapua, ya'yawichichi upanuretiame eneriaipua panisutokao, yooma muuwaeme tetewachi. ⁶ Nape ki tewakapa Paoroo Siiraoiopua tiameo, Aasonikamera chapisa i'tokapua, panisutoka ahkasi yoorewa yawichichiopua, muuwaeme tetewachi. Wa'ao chaachapakapua wenejikao:

—Puuu ooka ti'tijoe i'wa ohjoame Paoro tewaniamea Siira tewaniame tiamea, yoomachi weeechi nokisiamekapu wewekapusikaopua ti'tijoerio, i'wa e'enakame puuua ehpeo. ⁷ Ihji Aasonia, ahpo ta'pechi che'repatiamekapapua pu'kao. Ihji ti'tijoea, Seresa yawichituao, puipanariamekapua pu'kao, piirechi yawichi kahtiameko tuuka, Eesusi tewaniame.

⁸ Nape wa'a yoorewa ya'yawichia ti'tijoeri tetewikamea tiame, kichiweka inamuriapua pu'ka panisutokame wenejika chaachapario. ⁹ Waikao ya'yawichia Aasonio, Riosichi poponiwaopua tiameo, toomiche koparoasa toariapua pu'kao.

Paoroa Siiraa tiame, Weerea mochiwachi

¹⁰ Waikao Aasoni toitioiopua aariopa, waikachu tukaoopa, Eesusichi paparame poponiwaeo, teemea Paoroa Siiraa tiameo, ikanati Weerea mochiwachi uhjuratiapua. Weerea ajasitioopua, i'isaeri napawikarichi e'enatiapua. ¹¹ Ihji i'isaeri Weerea ohjoemea,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 17:12 ciii Eesusi Ajawariae Nokitiame 17:16

epeche kaaweruma iikaeme eneriapua, ki Tesaronika mochikamechitia. Ihji Weerea ti'tijoea oowerua tiame, kaawe e'raka uukapua Riosi kaaweruma tuuyewario. Senepi taawechi i'yawiame eneriapua Ehkoriami Iyoterichi chiaao, Paoro masitiao, nane'renariapapua pichiwa chiaao. ¹² Eesusichi simiyame Paoro masitiao, muuwaeme isaeri ti'tijoe pichikekapua ooweru tiameo, ki ookapi ri'rieko tiame oowéruma; ookapi puuu Paoro masitia pichikiamea, weruma tiüame te'tereka mochikamekapua, ti'tijoea ooweru tiame. ¹³ Nape Tesaronika mochikame i'isaeria, Paoroo Weerea mochiwachi Eesusichi simiyame masiteka ihsiamie inamukapao, Weerea e'enariapua tiameo, weelu chaachapatemiapua Paoro na'arekao, wa'a Weerea ohjoeme ti'tijoeriopua. ¹⁴ Nape Weerea mochikame Riosichi poponiwaa, ikanati ke'chu weelu noonowinioiopua, Paoroa pa'wechitu uhjuratiapua Aatenami; nape Siiraa Timoteoa tiame, Weerea itipikapua pehjio. ¹⁵ Paoro i'tosiame ahjamao, Aatena muuwari mochiwachisi ajasitiapua. Ehjepami taawechiammi taamo i'tosiamea Weerea e'enasaapa eenechio, Siirao Timoteoopua tiameo, yaapiti Aatena e'enanureriapua Paoro kahtiachi.

Paoroo, Aatena te'ta muuwarichi ihsiria

¹⁶ Aatena mochinioio, Siira puuyaekaopua Timoteoopua tiame, Paoroa ki nu'uti tesiwa erepakapua wa'a muuwarichi ohjoemeo, wa'ao pochikame weeriopua ri'riosi netetiameopua,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 17:17 civ Eesusi Ajawariae Nokitiame 17:20

yooma ihta ri'rriosiopua. ¹⁷ Waikao ahpo i'toa Eesusichi simiyame nayewemiaopua wa'ao, i'isaeri napawikarichio o'inekapua, taamo i'toa Riosichi simiyameopua. Wa'a napawikarichio i'isaeri ti'tijoeria ki i'isaeria ti'tijoeria tiame, Riosichi paparame eneriapua paparao, nape ki nane'riame eneriapua pehjio, Eesusichi simiyame ka'karuma tuuyewariopua. Wa'api wa'a muuwarichioipua naasipao, senepi eejenapamekaipua tiameo, ti'tijoeri wa'ami enapameopua, Eesusichi simiyame naewemiaopua. ¹⁸ Wa'a e'enakapua wahjachi ti'tijoeri, inatari pepenitame, aatia tiiachipaopua taamo ahjao ahpo penitame; wahjachi ti'tijoea tiame, achini tiiachipa i'ka weeechi taamo mochiko, ahpo penitiame; yooma ihta itapiti wa'atiame simiyamechi, pu'seriame nayewaka. Ookapi puuua Paoro chhiao, chaachapakapua:

—¿Ihtana chanika chhiaame ihji tijoea kiisi inatame chhiaame, oowera kihta chhiai oowera pu'seriame nayewaka?

Nape aaata puuua chaachapakapua:

—Iina, nape seesenu ri'rriosi nayewameka chhiamepua.

Wa'a chaachapakapua Eesusi nayewaniame inamukapao, aaata mukukaiopua, eenechi ahjakame. ¹⁹ Waikao puuua, Aareopako tewaniachi taamo i'tokapua, aapoe nanapawirachi. Wa'a siimpanioio taamo chaachapasiapua:

—Taamo masitemitia eemea pu'kaoi, taamo masitejerani teemeai, pu'ka weemera simiyame aamo i'tao. ²⁰ Sewina tiamekate puuua

Eesusi Ajawariae Nokitiame 17:21 cv Eesusi Ajawariae Nokitiame 17:25

taamo machiyao, pukaepa te'ta kaawe taamo nane'retejerani teemea.

21 Yooma Aatena ti'tijoeria, seesenu wa'a mochikame tiamea, pu'kache weemera simiyameche itapiti i'yacheka pu'seriame eneriapua.

22 Napawika nanayewaniachio Paoroa, naasipa weripaka nayewekapua:

—Eeme Aatena ti'tijoeri, kii ookápi itapitichi paparamepua, tetewikame neeee aamoo, yooma itapitichi ri'riosi netetiamechi paparamekoopua, oowe e'riamekoopua. I'wa muuwarichi te'ta ohjoniachio, muuwaeme ajakame tetewikania ri'riosi netetiam, tepawetiachiami ajakame, ri'riosi tehtee netetiam. 23 Nape piiripi tepawechi iyotetiachio, chiiamekapua: "Ihji Riosia, ki machiwamepua pehjio."

Wéé, i'ka Riosi ki machiwamechi simiyameo, aamo nayewemania. Puuu Riosi aamo ki machiyaa pehjio, Aaata puuua ki nu'uti tisiwa ki ahsepame ttiame utewarieme puuua, puuua eee iiintókame: 24 Puuua apoe iiintokamepua i'ka wehjoari netekao, yooma ahjachi iiintameopua tiameo. Apoekamerapua yomatiame wehjoari Te'ta Nuurari Tiiameraa, yomatiame tewekaopua aampa ttiamepua tiame tisia ahpo utewarieo; puuua, ki weeechi tiopachiami ahka ohjoemepua, ti'tijoeri neteriachiopua. 25 Apoe te'ta taamo Noono Paamiraa, ki aaatae neesetoniamopua, apoekamerakapua taamo neesetoamea, apoekamerakapua taamo ahjari ki'yamea, apoepua tiameo, taamo

Eesusi Ajawariae Nokitiame 17:26 cvi Eesusi Ajawariae Nokitiame 17:28

iwiya ki'yamea, ihtaoipua tiameo, taamo nakika mochikao.

²⁶ Ihji Riosia, apoe iintokame tijoe netekao, pukeri o'icharichio piiripi wa'api tijoe netekoio, ki ookapi ti'tijoeri mehtasirepua, ahkasi yomatiame weeechi pochiyachisi. Ihji wa'api Riosia pukeri yawichituwa yahchakao, piiripi yawichituwa o'inekaipua ahkasi yomatiame wehjoarichio yawichituwa enepaterepua, ahkasi yomatiame wehjoarichi yawichituwa mehtarepua, ahpo yawichituwa weerariaopua piirechi werasikaopua. Apoe iintokamepua tiameo, ahkasi yooma pipiripi yawichiwa asiyachi suuwerao. ²⁷ Nape te'ta ihji Riosi inataka iintoriaa, yomatiame i'ka wehjoarichi mochikame yawichituwa, apochi e'enamichio iintokame, apochi e'enaka paparamichio iintokamepua, ihta ti'tijoerikoipua. Riosia, a'chitiao teeka apochi e'enajerare puuua, imasukaoi ahpo i'yasikao ki mamachiriamechitiao. Puuu Riosi teipuamea, kiisi tehki tiiaitepua teipuawichioo, tewinariamewichioopua pu'ka, Riosio tamochio, kiisi mehka kahtoi tiiopa tamochio, aaatachioi. ²⁸ Riosio kiisi mehka kahtioti neeee, ahkasi taamo wa'api iwiyaoi, apoe wa'apikopapua taamo ahjao, apoe ihsiamekopapua pu'ka iwiwa taamo ahjari ki'yakao, ahkasi taamo iikachioi apoe ihsiamepua taamo ahjatekao, yooma weerekwachi taamo noononiame ahjatewaipua. Aaata aamo ehkoriami i'yoteriai, eee chaachapariaipua tiameo:

Eesusi Ajawariae Nokitiame 17:29 cvii Eesusi Ajawariae Nokitiame 17:34

“Teemea Riosi tetejimarikaitepua.” ²⁹ Wa'a teeso teemea wa'a tiiachipao, Riosie wa'api ti'tijoerititetutiamekapao, Riosio ka'te ki aaata ki ahjamee tijoe enepatetiameko, erakomete teemea, ki i'ka itapitie ki ahjamee netetiamechitia, riosirewaeniamechitia: o'roe netetiamchitiao, sisiokieo, tehteeo, ihtaoie itapiti ri'riosirewa, ti'tijoerie neteniameo. ³⁰ Ihji wa'api Riosi ki aamo machiriaa, aamo ti'tijoe ooweru tiame ki ahpochi paparaka mochikoiopua ahkasi wahka ihtoriachisi ehpesiamio, kihta kokosari iintokamepua ti'tijoeri pehjii, yomatiami ti'tijoeri puuyetoka yasitoapaopua, apochi paparapuawichiopua ki ka'karuma ahpo nokayao toaka, aapoe neteka ri'riosi ahjachi paparaopua tiamé. ³¹ Nape ki ka'karuma yooraka mochinariameopua, yahchakame puuu aaataeo, ti'tijoerio, ihta taawechi katewepuameo. Puuu aaata ti'tijoeri katewemeri Riosi uuriaa, mukukoi eenechi oijenateka ma'chitarepua aatanakoo.

³² Waikao ookapi puuu keepuamea, pu'ka mukukai eenechi ahjaniame inamukapaopua, na'areka a'achekapua Paoroo. Nape wahjachi keepunariameaipua chaachapakapua Paoroo:

—Pu'kao, meeriamahka keepunariame teemea.

³³ Wa'a chaachapasoopua, puuyatiapua wa'ao.

³⁴ Nape wahjachi Paorochitia inatamea, pichikererepua pu'kao. Piiripi puuu Rionisio tewaniamekapua, Aareopako tewaniamechi pirenaturichi tijoe, piirea oowitiamekapua, Ramarisi tewaniame, ookapi wahjachi aaata tiame.

18

Paoroa Koorintio mochiwachi ihsiria

¹ Neipa i'kao Paoroa, Aatena machenasaapua, Koorintio e'enatiapua waikao. ² Waikao wa'ao, wa'a natepatiapua aaata Aakira tewaniame isaeri tijoe, puuua, Poonto weeechi eenakame eneriapua, pukeri eenakame. Puuu uupiraa, Pirisira tewaniamekapua, ahjama eenakame tiame. Ihjia Iitaria weeechi ohjoekaio e'enakame eneriapua, yooma i'isaeri puuyachanioipua wa'ao. Ihjia, Rooma muuwari mochiwarichio, puuyakame eneriapua wa'ao, Kaurio yawichie, puuyanuretiapa wa'ao. Paoroa piie taaweo, Aakira pehterachi siminarekapua ne'nemia. ³ Ihji Aakiraa, wisasokari neteka tekipanamekopaopua Paorochitiao, wa'a itipitiapua ookapi taawe. ⁴ Waikao wa'a mochikao, senepi sawarachi resipuniame taawechio, wa'a napawikarichi eejenapatiapua, wa'a masitemiaopua Riosi tuuyewario, i'isaeri ti'tijoerio ki i'isaeri ti'tijoeriopua tiame.

⁵ Siirao Timoteoopua tiame, Maseronia o'inia e'enasoopua Paoroa, masitekache teetotiapua waikao, i'isaeri ti'tijoerio, Eesusi te'tako tuukaopua, Riosie Weratiameo, aapoeo, puuyeka mochitoriaopua enamichioo. ⁶ Nape oowe erapateniamea masitekao, Paoroa na'areka ki nahketiapa ahpo masitiao, ahpo wakirao pechichikaopua, chaanekapua pu'kao:

—Aamoe nane'renapua a'chi ikisaa, Riosie aamo kokosatooo, ka'chi teerema neeee. Ehpeo

Eesusi Ajawariae Nokitiame 18:7 cix Eesusi Ajawariae Nokitiame 18:13

neeee ohso kaawe, seesenu ti'tijoechi siimania masitemiaopua, ki i'isaeri ti'tijoechi.

⁷ Wa'a cheesoopua Paoroo, wa'a puuyasaapa napawikarichio, Tiisio Uhto tewaniame ta'perachi e'enatiapua, puuua Eesusi Paamirachi paparame eneriapua tiame, wa'api napawikarichi chokichi ohjoeme. ⁸ Piirechi Eesusichi paparamea tiame, Kirihpo tewaniame wa'api napawikarichi paamiratuamea, yooma ahpo ta'pechi mochikame tiame, Eesusichi paparakapua tiameo. Muuwaeme wahjachi Koorintio ohjoemea tiame, Paoro Eesusichi simiyame chia pichikekopao, papatotiapua pu'kaopua waikao. ⁹ Piie tukawarichio apoe Eesusi Paamira, chaaneriapua Paoroo kochirewachio:

—Paoroo, muuua ka'te seeweka simitemitipa ua no'o naewakao, ka'te teewemitiao aamo teetao. ¹⁰ Aamo ahjama ihsiai teetomeri neeee, aamo na'ara yoranioopua, anachaka aamo teetomichiopua. I'wa muuwarichi no'o mochitiae, ki ookapikaitepua noochi paparameripua pehjio.

¹¹ Pu'ka nane'reriopa Paoroo Koorintioo, piie paamupari aampa naasipasi itipitiapua wa'ao, Riosi ka'karuma tuuyewari masitekaopua.

¹² Nape pu'ka taawechiami taamo mochikoio, Karioni yawichikoi Aakaya weeechio, puuu i'isaeri ti'tijoeri ki Eesusichi paparakamea, ahpo pirenaturiopua Paoro nekamucheka wenejimichio. Waikao pukaeo, Paoroa chapisa i'totiapua Karioni yawichichio, peereira karichi katewemia. ¹³ Karioni yawichio, chaachapakapua wenejikapua Paoroo:

Eesusi Ajawariae Nokitiame 18:14 cx Eesusi Ajawariae Nokitiame 18:18

—Ihji tijoea, seenu nokiwame masitiamekapu puuua, ki taamo Riosichi paparachitia nokaya.

¹⁴ Nape Karioni yawichia, Paorochi simiyame ahpo wa'a chaaneniapao, chaanekapua i'isaeri ti'tijoeo:

—Nee, tisiwa tiame enesoopua pu'ka Paoro wenejiaopua noochio, aaata meripuame tiiame enesoo, aamo keepumii neeee. ¹⁵ Nape ki wa'a tiiamekopua aamo chaachapao, nape oowera aamo nokiwa tiiamekopua pu'kao, aamoe katewepuapua pu'kao, kihtawichio pakimetenia wa'ao.

¹⁶ Wa'a cheesaapua, ma'chi puuyanakapua pu'kao, wa'a peereira karichio. ¹⁷ Nape puuu wenejiamea, Sohtenikamera chapisikapua waikao, piiripi tijoe wa'api napawikarichi paamiratuame, pu'kao Eesusichi paparopa tiameo. Waikaopua wa'api yawichi tetewachiopua, tisia wepipakapua pu'kao, pu'ka yawichio tisia nokitioo katewetaoipu, erakoka. Nape yawichi Karonia, wa'a noonoikoipua pu'kao ahpo tetewachi, oowera tetewikapua pu'kao.

Antiokía enasa Paoroa, eenechi o'inenaapua ahpo paisa simiyame oira

¹⁸ Neipa i'ka wenejitiaiopua Paoroa, muuwaeme taawe itipitiapua Koorintioo. Pu'ka neipami wa'a mochisaapua Paoroa, pu'ka Koorintio tiopachi poponiwao, u'matomio tuusaapua wa'asi, Siiria weeechi uumpatiapua waikao pawekakerachi, Pirisiria yeetoka, Aakira tiame. Nape Seenkera tewaniachi

Eesusi Ajawariae Nokitiame 18:19 cxi Eesusi Ajawariae Nokitiame 18:23

asisaapua pawekakera chuchupachi, ke'chu eenechi umatonioiopua pawekakerachio, ahpo kuupa sikitekapua waikao, pu'ka kuupao Riosio, ahkasi itapiti Riosiwichio iintosapa tehpunamio tuuriamekapua. ¹⁹ Seenkera puuyasa Eejesio asisaapua Paoroa, na'pa toisaapua waikao, Aakirao Pirisiriao wa'api uupiraopua tiame, wa'a napawikarichi e'natiapua waikao. Wa'a napawikarichi i'isaeri nanapawiachiopua, Paoroa wa'a nayewaka ku'itapio. ²⁰ Aapoeo taamo itipinuriaipua pehjio, nape Paoroa ka'chi iika itipimio tuukapua. ²¹ Nape u'matoaiopua wa'ao, cheekapua pu'kao:

—Riosi erasoo, eenechi enamane aamo ne'nemia.

Wa'a cheesoopa Paoroo, u'matotiapua waikao Eejesioo, Sesarea paonamia siimpatiapua waikao, pawekakerachi. ²² Sesarea asisaapa pawekakera chuchupachio, wa'a tetekisaapa, Eerusarenite mo'moenatiapua waikao, Paoro ahjama. Wa'a Eerusareni e'enasaapa, yooma teepotetiapua wa'ao Eesusichi paparameo. Eerusareni o'iniao, eenechi Antiokía tetekitiapua waikao. ²³ Wa'a Antiokíao, ookapi taawe mochisaapa, eenechi puuyatiapua wa'ao, eenechi yomachi ohjomia taamo ohjoriachi, yooma pipiripi mochiwachiami wa'amio, Kaarasia weewachiopua, Rijia weeichiopua tiame. Yooma wa'a ohjokao, epeche ku'ipasitiapua masitekao, pewatiame te'teremichiopua Eesusichio, ahpo paparao.

Aaporoa Eejesio nayewatunapua

Eesusi Ajawariae Nokitiame 18:24 cxii Eesusi Ajawariae Nokitiame 18:27

24 Wa'a taamo teetoiopua Paoro ahjamao, pu'ka taawechiamio, aaata eenariaipua Eejesioo, Aaporor tewaniame, Arejantia muuwari mochiwachi tijoetukame, puuua isaeri tijoe enerepua. Puuu tijoea, tisia yekiyame enerepua nayewakao, ki teesa penipakame Riosi nayewaopua Ehkoriami Iyoterichio. 25 Tisia machiyame eneriaipua Riosichi pooeo; tisia weemuame eneriaipua Eesusichi simiyame nayewakao, naape oowera neeroie paatoniameche machiyai, Waani Paatori yooraria, kihta nane'rekamekaipua Eesusie paatoniameo, Eesusie ahpo Riosiwarie paatoniameo. 26 Aaporoa Eejesioo, kihta seeweka nayewame enerepua wa'a napawikarichio. Nape Pirisiriaa Aakira tiamea, tapanarami Eejesio itipikame wa'a taamo u'matopoio, Aaporo keepusaapua nayewao, ahpo ta'pechi paajuterepua, epeche kaawe ma'chiame tuuyepuawichiopua, ki ahpo nane'riaopua pehjio, Eesusie paatoniamechi simiyameopua, ahpo Riosiwarie tamochi yasipatekaopua, taamo ahjama inisimichioopua. 27 Aaporoa Eejesio kajusaapa masitekao, Aakaya weeechi siminarepasoopua paonamina, wa'a Riosichi poponiwaa, kaawe iintarepua tiame. Waikaopua wa'a Aakaya Eesusichi poponiwaopua, iyosi iyotesa uhjurerepua pu'kao, Aaporoe, pu'kao kaawe uuaka asipumichiopua ahpo mochikachio. Waikao, Aaporoa Koorintio muuwari mochiwachi asisaapa Aakaya weeechio, wa'a Eesusichi paparamameo, tisia ku'iparepua pu'kao, epeche pepenipatekaopua Eesusichi simiyameo,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 18:28 cxiii Eesusi Ajawariae Nokitiame 19:4

yooma pu'ka Eesusichi oowe e'repakameopua, Riosi cheriwepuawichioopua pu'kao. ²⁸ Aaporoa, tísia utewaeme ihsikame eneriapua wa'ao, pu'ka Aakaya mochikame i'isaeri ti'tijoechiopua, Eesusiko chaanesika te'ta Riosie Weratiameopua. Pu'ka wa'a chiiameo, Ehkoriami Iyoterichi ne'netoka masitesirepua pu'kao, te'ta pichiwa chiiamekoo pu'ka wa'a tiameo, yooma inamuachi. Wa'a inisika masitetiaapa, ka'chi iika ka'itame erakorepua.

19

Paoroa Eejesio ihsiria

¹ Aaporoo Koorintio ihsioio, Paoro ahjama nokisinioio tepaniami kaawiekachiami uumatokao, Eejesio tetekitiapua. Wa'a ajasitioopua, wa'a mochiriapua ookapi Riosichi paparame. ² Pu'kao Paoroa iinatukekapua:

—¿Nane'riamekai eemeapa amochi eenariopua Riosi Riosiwarario, Riosichi aamo paparariachisi o'iniaopua?

Aapoeo chaachapakapua:

—Kiisioi inamuamekai teemea Riosi Riosiwarichi simiyameo.

³ Waikao Paoroa eenechi iinatukekapua:

—¿Aachin chaanetia eeme paatoaio?

Aapoeo chaachapakapua:

—Waani paatoachitia paatotiamekata teemea, aaata Waani Arirea weechi paatoriachitia.

⁴ Wa'a chaachapasoopua, Paoroa chaanekapua waikao:

—Nane'riamenia pu'kao, Waania neeroieche paatoriamekopua ti'tijoerio, nape Waania

cheekamepua tiameo: “Neipa no'o eenamechi paparakamea, yooma ihta tatakoru cheriwepuamepua Riosieo.” Puuu neipa Waani eenakamea, apoe Eesusi puuua, Riosie Weratiame, ehpe taamo nane'reka mochitoapua. Puuu Apoe Eesusia, puuu wa'apikaitepua Waani aamo paatoio, aamo iikachi yasipakamepu Riosiwarira.

⁵ Waikaopu Paoroe tuuyeniamea, chaachapakapua:

—;Naakonakosa, wa'a tiiame puuua naaju? Wa'a teesoo, ¿Waanie taamo paatotioopua neerochio taamo ki ka'karuma nokiwa toinarekao, Riosia taamo iikachi yachapaterepua ahpo Riosiwarrio? —chaachapakapua waikao.

⁶ Waikao aapoeo, Paoro ahjamao Riosi cheriwema kianarepakopaopua ahpo weemera simiyame nane'rekapao, waikao Paoroa ahjachi seekarepakao, Riosi cheriwema ki'yakapua pu'kawichioo. Waikaopua Riosio apochi yahchariopa Riosi Riosiwarrio, tisia kaawe erakokaopua, ahpo naerachi kaawe e'rekapua Riosio. ⁷ Puuu ti'tijoe kaawe erakoka naewakamea, oosa mariki aampa ookahka ti'tijoekapua.

⁸ Wa'a Eejesioo, paika meecha nokitiapua Paoro ahjamao, Paoro i'isaeri napawikarichi masitioio. Wa'a napawikarichio, kihta seeweka nayewatuka Paoroa, Riosi ye'kariwachi simiyameopua, utewaeme oowe erapatioiopua ti'tijoe ooweruopua tiameo. ⁹ Nape Paoroa wahjachio, kiisi pichikenariopua ahpo masitiao, pu'ka Riosi Kaaweruma Pooerachi

Eesusi Ajawariae Nokitiame 19:10 cxv Eesusi Ajawariae Nokitiame 19:15

simiyameo, wa'atia toisa puuyatiapua wa'a napawikarichio. Nape Eesusichi paparakameo, pirenachi i'totiapua waikao, Tiirano tewaniame masitikarichi; wa'a simitetiapua waikao masitekao. Wa'a nokitiapua waikao, utewaeme masitekaopua senepi taawechi. ¹⁰ Wa'a Eejesio masitekao, ooka paamupari ahsieme nokitiapua wa'ao. Wa'a Paoro masiteriaa Eesusichi simiyamea, kai waapisi nane'rерetiapua wa'amio, ahkasi yomachi Aasia weeechiamisi; wa'ami mochikameai, muuwaeme wa'a e'enakapua Paoro keepumiaopua Eesusichi simiyame masitia. Puuu wa'a e'enakamea, i'isaeri ti'tijoerikapua, ri'rieko ti'tijoeri tiamé. ¹¹ Riosiai ki teesa teetoapua Paorochio, itapiti ki maaenari inisikaopua, tisia peenia tiame ki maaenari inisikaopua. ¹² Tisia Riosi utewarieme e'repakaopua Paoro, ahkasi ti'tijoeria ahpo wisasoriwaoi upapakao, Paoro wisasoriwachi ihchepatesao, ahpo kokoriame iinueka sautemia i'topakapua, na'arari tijoeturi pakitekameoi, pukae ma'chípamia.

¹³ Ookapi i'isaeri seesenu wa'ami ohjoameai, ahpo puuyachame teewameopua na'arari tijoeturio, wa'achi noonimo o'rariaipua, Eesusi teewarachi te'yaka puuyanamo o'rakaopua na'arario, eee chaachapaka te'yariaipua:

—Eesusi teewarachi aamo te'yaninia Paoro nayewamechi. Yaapiti machenasamua pu'ka tijoechio.

¹⁴ Puuu wa'a nokayamea oowisani ti'tijoe Eesewa tatanara eneriaipua, ne'neseriosio te'ta paamiratuamera. ¹⁵ Nape pu'kao wa'a noonimo

Eesusi Ajawariae Nokitiame 19:16cxvi Eesusi Ajawariae Nokitiame 19:22

o'roiopua Eesusi teewarachio, puuu na'arari tijoechi kahtiamaea, chaanerepua pu'kao:

—¿Aatanana eemea wa'a no'o chaanemiao?
Eesusikamera machiyamenia, Paoroopua tiame,
nape eemeo, kiisi machiyamenia.

¹⁶ Wa'a cheeka puuu na'arari tijoechi ahjachi kahtiamaea, nasiwasiterepua pu'kao, oowisani ti'tijoechio. Waikao, puuu oowisani ti'tijoea yooma eeranatetiame ujumarepua, ki wakiraeka poiyame. ¹⁷ I'ka wa'a tiiame inamukapa yomachi Eejesio mochikamea, i'isaeria ri'rieko ti'tijoeri tiamea, tisia majarepua. Wa'a iika Eesusi utewari iyoriwaa, ki ku'wichisi mehtarepua yomachi wa'amio.

¹⁸ Waikaopu muuwaeme tatakorikamea, Paorochi e'enakapua, Riosichi tuumia ahpo tatakoririao, wa'a iika Eesusichi paparakapua.

¹⁹ Waikaopu riaorósiwa nokayamea, yooma u'pariapua ahpo ki ka'karuma nokiwa iyotapeopua, pu'kao puuua, yooma na'ichi ihpapaka kosokapua, yooma taamo tetewachi. Yooma wa'a iyotaperi kositiamate natekaraa, ahkasi ooka weerewa aampa oosa mariki miiri taawechi yowiwame energiapua. ²⁰ Wa'a ikisika epeche weeresi teetoapu Eesusichi pararaniamea.

²¹ Neipa i'kao Paoroa, Maseronia weeechi si-impuapo erapakapua, Riosi Riosiwarie i'toniapa wa'ao, wa'a o'iniao Aakaya weeechi, Aakaya weeechi o'iniao, ahkasi Eerusareni. Paoroa eepi chachaniaipua: "Eerusareni asisaania, siimachenia weruma Rooma mochiwachio." ²² Wa'a siimo erapasaapa Paoroa Maseronia weeechio,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 19:23cxviiEesusi Ajawariae Nokitiame 19:27

pahcha uhjurakapua ooka ahpo ku'yameopua,
Timoteoopua, Eerahtoopua tiame. Nape teemea
pehjio, wa'api Eejesio itipikapua ookapi taawe.

Weeru chaachapari Eejesio weruma mochiwachi

²³ Pu'ka taawechiamio Eejesio muuwarichio, ki teesa noonowikapua wa'ao, Riosichi Kaaweruma Poee, na'naritokamechiopua. ²⁴ Ihji weruma noonowitekamea, Reemetio tewaniamekapua, Atemisa riosiewareniaime tiopara tataparasieo, nu'nunti tiopa neteka tekipanameo, teekora. Ki ookapi yowiyamekapua, Atemisaka tiame riosiewaeniamseeo, ki ookapi netekao, tekipanakiameapua tiame. ²⁵ Ihji Reemetioa, yooma na'poasapa ahpo tekipanatiameo, ahpo tekipanatiamechitia itapiti neteka nokayame na'poasaopua tiameo, chaanekapua ahpo tekipanatiao ahpo na'poariaopua tiame:

—Eeme ti'tijoe, yooma i'ka itapiti tehkichi tekipanamea, nane'reka mochiwi eemea, i'ka tehkieche yowika taamo ahjaka mochitoamekopua. I'ka tehki kiteresoopua, kiteremeri teemea taamo tisia paarasateka mochitoao. ²⁶ Ihji Paoroa cheeka oiyamepua, ihji ri'riosichi taamo paparao kihta nateyamekopa puuua, kiisi ahjame ri'riosi netetiamekopa puuua. Wa'a cheeka oika i'wao, ki ookapi toiterepua wa'asi taamoe ri'riosiwa netetiachi paparameo, wa'a cheeka oikamepua ahkasi Aasia weechiamioi, ahkasi yomatiame wa'aoi. ²⁷ Wa'a inisiopa i'ka tijoe, taamo tehkiwaa teere wichitoamepua, taamoo nehjaka yowiyao. Wa'a

Eesusi Ajawariae Nokitiame 19:28cxviiiEesusi Ajawariae Nokitiame 19:33

cheeka oiwamea, ki teesa na'itu tiiamepua taamo tehkiwawichioo. Simitesoopua i'ka wa'a cheesesikao, taamo tehkiwao wekameripua wa'asio. Wa'a ikitioo, puuu Atemisa riosirewwai kiisi iyoripuamepua wa'asio waikao; ihji Atemisa tiopara peenia tiiuai, wekameripua pu'sereniamea tiame, aaata wa'a Atemisa tiopachi muuwaeme enapaniameeo, Atemisa riosichitia paparaniameai wa'asi.

²⁸ Waikaopu i'ka inamukamea, tisia nekakoka Paorochio, weeru chaachapakapua:

—¡Atemisa Eejesio riosia, ki nu'uti riosi puuua!

²⁹ Waikao wa'a chaachapasikaopua ki kuita rooroikao, ooka Paoro ahjama ohjoame chapikapua, Maseronia e'enakame ti'tijoe: piiripia Aakayo tewaniame, piirea Arihtako tewaniame; pu'ka chapisaopua te'ta nanapawiniachisi panisutoka i'tokapua. ³⁰ Paoroa nane'resapao, pejana nayewamo o'rakaipua wa'a eenakao, nape Eesusichi paparame ahjama mochikamea ki toakapua siimichioo. ³¹ Ookapi wa'a Eejesio yoorewa neesetoamea, Paoro kaawe e'riamea tiame, utewa chaanenureka uhjureriapua Paoro, ki pakimichiopua wa'a napawitiachio. ³² Wa'a napawiniachio, yooma wewekaka nayewaka puuua. Ookapi puuua piiripi itapiti chaachapakapua, wahjachia, pii-rechi itapiti. Kiiya yoomarika wa'a e'enakamea, kiisi nane'rерiai aatia tiiachipa, wa'a napawiri-oio wa'a e'enariapua tiame. ³³ Nape ookapi Eesusichi paparame i'isaeri ti'tijoea, Arejanto tewaniame kaawe tuuyewaopua, itaneriaipua

Eesusi Ajawariae Nokitiame 19:34cxixEesusi Ajawariae Nokitiame 19:40

Paoro ahjama ohjoameopua, nehpupamichiopua wa'a muuwari napawikamechiopua. Wa'a yoratiapa puuua, sekae teeweteriaipua muuwario nayewemiapa, ³⁴ nape muuwaria, machika isaeri tijoekopa pu'kao, ki toitiapua nehpupamichioo. Waikao puuu wa'a napawikamea, ahkasi ooka keenako ahka siinakokapua, eee chaachapaka:

—;Atemisa Ejesio riosia, ki nu'uti riosi puuuaaa!

³⁵ Waikao wa'api muuwari yawichi iyoteriraa, ahkasi teewetiai te'tewesoopua pu'ka muuwario, chaanekapua pu'kao:

—Ti'tijoeri Ejesio ohjoeme, ¿ki nane'reniamekosa eemea, teemekamerakopua Atemisa riosi tiopara inatiamerakoo, pu'ka tewekachi o'inia wichikameopua Atemisaka tiiameopua tehté? ³⁶ Aaataai ki ka'itame tiiopua i'kao, ihchi mochipuapua ohso kaawe, kihta noonopuapua kihta kaawe inatasaopua pehjio. ³⁷ Wa'a tiiachio, kihta iintokamewicho upatiame ihji ti'tijoea, kihta ichikokamepua Atemisa tioparachio, kihtaoi a'chitiame nayewakamepua Atemisa taamo riosirewaoi. ³⁸ Puuu Reemetio tijoea, itapiti ki kaawe nokariame iinuesaapua aaataachiopua, peereichi u'paka katewemete puuua. ³⁹ Nape aaata tisia ki kaawe nokitiame katewenariamea, te'ta weruma kateweniachi, i'tomete puuua. ⁴⁰ Ihji eee ikitiame tamochio, taamo maaporichi teerepamaoipua taamoo. Seenekachioi teemea teemekamera kokosapuamepua, te'ta rooma yawichieo, kihta iinuekapa teemea taamo nehpupaka chaachapamiao.

41 Wa'a chaanesapa ihji Eejesio yawichi iyoteria, nonorapukapua waikao.

20

Paoro Maseroniami oiwa, Reesia weeechi tiame

¹ Neipa weeru noonoitiame teewetioopua, Paoroa ahpo kahtiachi paaesapaopua Eesusichi paparameo, kaawe tuuyesapa pu'ka, Maseroniami siimpatiapua waikao.

² Yooma ohjosaapa Maseronia weeechiami mochiwachio, yooma wa'ami mochikame Eesusichi paparameo, oisa erapatetiapua Eesusichio. Wa'a ikisaapua, Keeresia weeechi e'enatiapua, ³ wa'ao, paika meecha mochitiapua wa'ao. Wa'a o'iniao Siiria weeechi siimpapoio, pawekakerachi mooenoi ahpo chapipuame aaata i'isaerie nane'rekapao, ki pawekakerachi siimpatiapua wa'ao. Waikao Paoroa Maseronia weeechiami nonorapo orapakapua, ohso kaawe. ⁴ Wa'amio taamo ahjama siimpakapua, Sopate tewaniame tijoe Piiru taanara, Werewe mochiwachi tijoe. Wahjachi taamo ahjama siimpamea, Tesaronika ohjoemekapua, piiripi puuua, Arihtako tewaniame, piirea Seeunto tewaniame. Wa'achi ihtoapua tiame, Kaayo tewaniame, puuua Rerewe mochiwachi tijokapua; piirechi taamo ahjama ihtoapua tiame, Timoteo tewaniame. Wa'achi taamo ahjamao, naati ihtoapua tiameo: Tikiko tewaniame, Torojimo tewaniame tiame, puuu na'paa, Aasia weeechi ti'tijoekapua. ⁵ Yooma ihjia Iiripo ajasitioopua, pahcha uumatosaaapua

Eesusi Ajawariae Nokitiame 20:6 cxxi Eesusi Ajawariae Nokitiame 20:10

wehchio, Toroa tewaniachio taamo puuyeriapua.
6 Teemea Paoro ahjamao, Iiripo itipika teemea, Paani Ki Rewaruraeme Koi'wa pahko u'matosoopa, uumatonariapa. Waikao pu'ka pahko u'matosoopa, pawekakerachi mo'moenasaapua, mariki taawechi paonatiapua, pahcha uumpakame mochikachiopua, Toroa tewaniachiopua; wa'ao, oowisani taawe mochitiapua.

Toroa tewaniachi ohjotiaame

7 Ehjepamio, pahcha simiyachi oowisani taaweo, Apoe Paamira Eesusi Aari Ko'karia, yoramia napawitiapua wa'ao. Paoroa pu'ka kooame ko'kotioipopua, wa'a poponiwa masitesikapua, Eesusichi paparama. Wa'a masitiai Paoroa, pu'ka meere u'matomiapa puuua, ki ku'itapisi masitesika Paoroa, ahkasi naasipa tukaomi teetoio, itapiti ikitiapua. 8 Wa'a taamo napawiriachio, kaaria paika raampachikapa wa'a yooreminao. Wa'a yooreminao, weeru uutapachikapua wa'ao, weeka ajakachi tahjera. 9 Piiripi temari Eutiko tewaniamea, kahtiapua kaari machineporachiopua, Paoro keepuka. Paoro ki ku'itapi ihsiopa wa'ao masitekao, ihji temaria, ki waapisi kochipakaopua wa'ao, tenawika wichikapua wehchisi, wa'a paika kaari raampachi o'iniaoopua. Teere wichisoopua, aaata yahchaka ne'niamea pu'kao, "mukukamepua wa'asi", chaachapakapua. 10 Waikao Paoroa tekikao, chukipaka koomipakao wichikameo,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 20:11cxxiiEesusi Ajawariae Nokitiame 20:17

wa'a keepuame Riosichi paparakameo,
chaanekapua:

—Ka'te majako eemea. Ahjaitepu pehjio.

11 Waikao Paoroa werisipusaopua pu'kao, eenechi mooenasoopua, ko'kotiapua waikao. Wa'a ko'kosepatioopa Paoroa, eenechi simitekapua masitekao, ahkasi ma'chirepachisi. Ma'chirepasoopa, puuyatiapua wa'ao. 12 Puuu temari wichikame i'toamea ta'perachio, ki nu'uti kaawe erakosiapua eenechi ahjariopua pu'kao.

Toroa o'inia Miireto uumpatiame

13 Paoroa weeechiami u'matomerikapa puuua, pahcha taamo uhjurakapua Aasoni mochiwachi, wa'a ahpo puuyenuresapa taamoo. 14 Aasoni mochiwachi taamo natepasaapa teemea Paoro ahjamao, Mitireneami siimpatiapua waikao, Paoro ahjama pawekakerachi mo'moenasao.

15 Mitirene o'inia uumatosaaapa, pu'ka meereo, Kiio tewaniachi ma'chiachiami e'enaka teemea. Wa'ami u'matosaaapa teemea, yooma tukawari pawesimika teemea pehji; ahkasi meere ma'chirepasoopa teemea, Saamo tewaniachi ajasitiapua. Wa'a o'iniao yooma taawe pawesimikao, Miireto ajasitiapua waikao.

16 Paoro ki asinarekapua Eejesioo, ki tehpe eenepanariapapua wa'ao Aasia weeechio, yaapi asinariapa Eerusarenio, ke'chu Semejenato pahko asioio, ka'chi ikitioopua pooesiminiachio.

*Paoro nayewaria, Ejesio
pa'pamuratuamewichio*

17 Miireto o'inia Paoroa, Ejesio tiopachi aaata uhjurakapua, wa'a pa'pamuratuameo

Eesusi Ajawariae Nokitiame 20:18cxxiiiEesusi Ajawariae Nokitiame 20:24

ahpo kahtiachi e'enamichiopua. ¹⁸ Pu'ka pa'pamuratuameo ahpo kahtiachi e'enasoopua, Paoroa o'inekapua chaanekaopua pu'kao:

—Nee, nane'riame eemea achini teeerio no'oo amochio, no'oo pukeri eenariachisi Eejesio mochiwachiopua, Aasia weeechios. ¹⁹ Neeea aamo tesiwe e'riapao, tisia o'kewaka yasitokamenia, ihtaoi a'chi no'o ikiyaopua, aaataeoi ki ka'karuma i'isaeri no'o merinarewaoi. ²⁰ Nape neeeea merinareniaio, kiisi toaka simitekamenia aamowichio Riosichi kaawe enemiao, yooma tetewachi masitekaopua, yooma ti'tiopachiamio, ahkaoi aamo ta'pechiamiopua tiame. ²¹ Pu'ka i'isaeri ti'tijoerio, ki i'isaeri ti'tijoeriopua tiameo, yooma tuuyekamenia aachin teeka e'enamichiopua Riosichio, ahpo tatakoririao toinarekao, Riosichi e'enaka ahpo tuumichiopua, yooma aaataaiopua, Riosichi itamichiopua ahpo tatakoriwa cheriwepuawichiopua, Eesusichi paparaka. ²² Ehpeonie Riosi Riosiwarieo, Eerusareni simijereniamenia, ki nane'reriamenia itapitiwichiojoarepua, aatiaoi no'o teeremerikopua wa'ao. ²³ Neeea naatiche nane'riamepua, Riosi Riosiwarie nane'reteniapao, ahkaoi oiyao tisia aiwamerikopua, karichi no'o yachatioiopua. ²⁴ Nape tisia aiwaio neeeea, ka'chi tiiamechitia tetewamenia pu'kao; no'o ahjarioi ki te'ta nateyame tetewamenia, noochio te'ta nateyameraa, naatiche puuuua: no'o Paamira Eesusi tehkiwachiche, no'o teetoa ahkasi no'o kajumiachisiopua, Eesusie no'o kiaretiaopua,

yomachi nayewatumichiopua i'ka Riosi taamo te'ta nakiwarichi simiyame.

²⁵ 'Ehpeo eemea kaawe inamumitiapua i'kao: Aaataai no'o oiriachi tetewikamea, i'ka Riosichi simiyame ye'kari nayewatukao, ki oosa aampa no'o tetewimeripua wa'asi.

²⁶ Neeea te'ta ma'chitanariamepua no'oo, ahkaoi yomachimi no'o oiriameopua Riosichi simiyame nayewatukáo. Aaata ki Riosie newipatepuame itipikame enesoopua, kihta no'o toiterio tuuyewari eramania noochio. ²⁷ Yooma ti'tijoeri tuuyekame neeeapa no'o oiriachiamio, yooma ihta Riosi no'o tuuyeriaopua tuuyepuaichioo, ahsepari no'oe chanitiame puuuapa wa'asi.

²⁸ Wa'a tiiachipao, yooma eeme pa'pamiratuame neesetori ajawatiameo Riosiwarie, kaawe aamo neesetoka mochitojeraninia, yooma Riosichi te'tereka mochitoameopua, Eesusichi paparaka.

²⁹ Neeea kaawe nane'riamepua eemechio, no'oo ki aamo ahjama kahtioopa, sapoorichitia amochi e'enamerikopua aamo po'wachitia ko'konarekao, yooma aamo Eesusi te'teriamameopua, ahkaoi aamo napawitiamechiopua, tiopachioi ki tiopachioi, ahkasioi yomatiameoi aamoo, kajuyachisi aamo toinaretepakaopua, Eesusichi paparao. ³⁰ Eemechio, amochi wa'api puuyamitepua, aamo se'wi ikitenariameopua, Eesusichi simiyame masiteniameopua, ahpo masitiakamera na'naritopuawichiopua.

³¹ Pukaepa eemea, kaawe aamo inateka mochitopuapua pu'kao; no'o masiteriakamera na'naritopuapua, no'o senepi taawechi masiteria, ahkasi paika paamuparisi simiyame,

aamo tesiwa e'riapa masiteka, o'kewasika aiwai.

³² 'Ehpeo no'o Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiameo, Riosi neesetorachi aamo toaninia, pu'ka neesetorae epeche aamo teetomichiopua Riosichio, Riosio, ahpo katewiachi taawechio, aamo reesisemichiopua pu'kao, ahpo piipateria mochiwachi mochipuawichiopua. ³³ Neeea Riosiwichio no'o ihsiriao, kihta toomichi ihsikamenia, kihta wisasorioi no'o kiapuaichioo. ³⁴ Nane'riame eemea no'oo, no'o sekae tekipanaka tewisikamekopua, itapiti no'o nakiyawichiioo, no'o ahjama nokisiame ko'kotepuaichiopua tiame. ³⁵ Senepi wa'api cheeka masitekamenia ti'tijoerio, tekipanaka ku'ipo tuuka, aaata tesiwa te'tereka mochikameo, itapiti nakiwewachiopua. Taamo Paamira Eesusia, wa'a tiiame taamo tuuyamepua: "Epeche ta'iria itipiniamepua Riosichio, aaata kaawe e'raka kiasaa, ki aaatae ahpo kianiacititia."

³⁶ Neipa i'ka cheesaapa Paoroa, chopokorieka weripaka, Riosichi nayewekapua, yooma taamo ahjama. ³⁷ Wa'a ikisaopua, yoomahka yuuwesikao, yoomahka naarakoka ahpo koorepatiapua. ³⁸ Paoro ki oosa tetewimiapao, itipikamea tisia yuuwesikapua wa'ao, wa'a ikisao, ahjama siimpatiapua pawekakerachera chuchukuachisi.

21

Eerusareni simiwa Paoro

¹ Wa'a poanatusaapa pu'ka Riosichi poponiwa pa'pamurachio, pawekakerachi mo'moenaka teemea, wa'a o'inia waikao, seene siimpaka

Eesusi Ajawariae Nokitiame 21:2 cxxvi Eesusi Ajawariae Nokitiame 21:6

teemea Kooso mochiwachi pawenasipa. Wa'a o'inia pu'ka meereo, Roore tewaniachi ajasitiapua pawenasi weeechi, wa'a Roore o'iniao waikao, Patara tewaniachi e'enaka teemea pawekakera chuchupachi. ² Wa'a Patara tewaniachio, tewaka teeme piiripi pawekakera, Eenisia weeechi simiyame, paonamina pa'wechi. Pukachi mo'moenasao, pukachi siimpaka teeme wa'apoo. ³ Wa'a pa'wechi nokisiaiopua, Chipire weeechi pawenasipa, tetewisika u'matotiapua, Chipire weee pawenasipao, owemina toaka. Wa'a teetokao teemea, Siiria weeechi ajasitiapua Tiiro mochiwachi, wa'ao pawekakera chuchupachi pa'wesuwe. Wa'a tetekipuapo tuuopa itapiti i'toniameo, wa'a tetekika teemea waikao. ⁴ Wa'a Tiiro tetekisisaapa teemea, wa'a tewaka teemea taamo i'yatosia Eesusichi paparameo. Waikao wa'a itipika teeme pu'ka ahjamao, oowisani taawe. Aapoeopua Paoroo, Riosiwarie ne'netetiapaopua, ki kaawe tiame siimerikopua Eerusarenio, ki taamo siminurakopua wa'ao. ⁵ Neipao, oowisani taawe u'matosoopa, poponiwa mochikachi puuyanioio, muuwaeme taamo ahjama e'nakapua pa'wesuwechio. Puuu pa'wechisi taamo ahjama e'enakamea, muuwaemekapua, ooweru, kukuchi tiame. Wa'a pa'wesuwe chokoporiekia ajapakao, Riosichi paparatiapua. ⁶ Waikao ahpo koorepaka kaawe teetonuretiapa teemea, teemeai wa'achi chaanesaopua, pawekakerachi mo'moenaka teemea. Waikaopua wa'a taamo toisao, nonorakopua ahpo pe'petechiamio.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 21:7cxxviiEesusi Ajawariae Nokitiame 21:13

⁷ Waikao Tiiro o'inia puuyasao Paoro ahjamao, Toremáira tewaniachi e'enatiapua waikao. Wa'a teepotesaapua poponiwao, piie taawe itipitiapua wa'ao. ⁸ Pu'ka meereo wa'a puuyasaapa, Sesarea ajasitiapua. Wa'a Sesareao Paoroa, Eeripe ta'perachi e'natiapua waikao. Puuu Eeripea, Riosi tuuyewari nayewatoamekapua, piiripi puuu oowisani ajawatiame, kooame naachutamichioo. Wa'a mochitiapua waikao ahjama, ookapi taawe. ⁹ Ihji Eeripea, naao maaraeme eneriapua ki nenewiame pehji. Yooma naao ijhja, Riosi nayewatuame eneriapua. ¹⁰ Wa'a taamo mochikoio, wa'a eenaka piiripi tijoe, Uurea weechitepa eenakamekapua, Akausi tewaniame Riosi nayewatura. ¹¹ Puuua tamochi eenakao, Paoro wahsipurara uusaopua, ahpo tonochi seeka ahjama purisaopua, cheekapua:

—Ihji wahsipura teekoraa, wa'a yooraka purisa chapipuamepua Eerusarenio, i'isaeri ti'tijoeo, ki i'isaeri ti'tijoechi kiapuamepua chapisao. Wa'a no'o chaanekame Riosi Riosi-waria.

¹² Wa'a tiame inamukapa teemea pu'ka Akausi chhiao, i'wa Sesarea Eesusichi paparamea tiame, utewaeme yoorakai teemea Paoroo, ki siimpapuawichio Eerusareniteo. ¹³ Nape Paoroa ohsotia taamo chaanekapua:

—Ka'te no'o wa'ine eemea naarakokao, no'o wa'a siimichioo. ¿Ki nane'riame eemea wa'a chaachapakao, epeche tisia no'o yuuwesitoo, aamoo epeche tesawa e'repakao? Neeea ka'chi

e'raninia Apoe Eesusiwichioo, puritiaio, ahkasi meritiaopua wa'a Eerusarenio.

¹⁴ Ka'chi yoramekopa pu'kao, sewina era-pamichio chaaneniaio, wa'atia toitiapua waikao chaanesa:

—Riosichi itama teemea aamowichioo, Apoe e'raria iintomichiopua amochio.

¹⁵ Wa'a chaachapasaapa, yooma ihtakosao, si-impatiapua waikao Eerusarenio. ¹⁶ Ookapi tijoe Eesusichi paparame taamo ahjama siimpakapua, Sesarea ohjoeme. Ihji ti'tijoea Eerusarenio, Naasoni ta'perachi taamo i'tokapua, wa'a taamo cheecherepamichioopua. Ihji Naasoni tewaniamea, ki ku'witapi i'toame eneriapua Eesusichi paparakao, puuua Chipire ohjoekame tijoe.

Paoro Saantiao ne'nemia eenaria

¹⁷ Pu'ka meereo Eerusareni mochikame Riosichi poponiwaa, tisia kaawe erakokapua taamo e'nariopa. ¹⁸ Pu'ka meereo Paoroa, taamo ahjama siinkapua Saantiao ne'nemia, wa'api Eerusareniopua. Wa'a Saantiao kahtiachio, wa'a mochiriapua ookapi ti'tijoe, tiopachi pa'pamiratuame. ¹⁹ Neipao Paoroa teepotesaapa pu'kao, yooma ihta pipiripi tuuyekapua pu'kao, Riosi teetoriaopua apochio, yooma ahpo oiriachi ikitiameopua tiame, yooma Riosi tehkiwa ahpo iintoriaopua tiameo, ki i'isaeri ti'tijoechiopua. ²⁰ Aapoea, yooma inamusaapa i'kao, Riosi iyorikapua, cheriwema ki'yakaopua, Riosio apochi iintoriawichioopua. Wa'a ikisaopua Saantiaoa, chaanekapua Paoro:

—Eesusichi paparame i'isaeriaa, ki ookapi miiripua miiria, nape yooma ihjia pehjio,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 21:21cxxixEesusi Ajawariae Nokitiame 21:25

Eesusichi paparameai, Moisetaru nuurari nokisiwa na'naritoamepua. ²¹ Nape puuu mi'miria aamo inamukame puuuapa, wahka seesenu weeechiami aamo masitiachio, aamo wa'inameko tuuo, pu'ka aamo masitia tatanaraao, ki ahpo siichitepuwa nokaka mochitomichiopua. Wa'a cheekao muuua, pu'ka Moisetaru nuurario, sewinatamekata muuua, taamo ehkoriamisi o'inia yooraka mochitoao, wa'a ihsikao muuua, kiisi iyoriamekatamua Moise nuurario. ²² ¿Ihtana noonoka aamo nehpupata teeme, i'wa aamo eenario nane'resoopua Eerusarenio? ²³ I'ka aamo yorajerani teemea. I'wa mochikapu naao ti'tijoe itapiti ahpo iintomo turia tisia ku'itiame Riosieopua, wa'a i'isaeri tiopachio siimpamerikapu tiameo, Riosi tisia ahpo iintoriawichio itapiti oowewari i'yetomia. ²⁴ Pu'ka naao yeetoka simipuapua, pu'ka aamo oowewari Riosi kaawe eratewa kiamiao, Moise nuurari chiiachitia. Wa'a iintosaapa muuua, pu'ka naao ti'tijoe Riosi oowewariraoi amoe iintokepuapua tiameo, Riosiwichio ki'yakao wa'a neeseriosio, pu'ka naao ti'tijoewichioopua, tisia kaawe iintoriopa Riosio. Wa'a aamo iintosoopua aamoo, Moisetaru nuurari yoramechitia aamo tetewimapua. ²⁵ Nane'riame muuuapa taamoo, pu'ka ki i'isaeri ti'tijoe Eesusichi paparakameo, kihta utewa chaachapakamekopua, siichitepuwa nokipuaoo. Nape i'kache ka'itari eee chiiame iyotesa uhjuriame teemea pu'ka i'isaeri ti'tijoeri Eesusichi paparakameo: "Kihta suwepori nokaka mochitomitiapua, ka'te ko'komitiapua ri'riosi oowewetiameoopua, ihtaoi sa'pa

Eesusi Ajawariae Nokitiame 21:26cxxxEesusi Ajawariae Nokitiame 21:28

eeraemeopua, ihtaoi topepaka meritiamemeoi."

Paoro tiopachi chapiwa

26 Waikao Paoroa pu'ka meereo, i'isaeri tioparachi siimparepua waikao, pu'ka naao ti'tijoe i'tokao. Nape ke'chu muiaiopua tiopachio, Paoroa yooma yoorarepua pukeri o'ichachi nokiwameopua, Moisetaru nuurari chiiapua piipatepuameo, ahpo naao yeeta ahjamao. Wa'a iintosaapa Paoroa yooremina pakirepua ahpo naao yeeta ahjama, yooma wa'a tiopachi mochikame ahpo inamuameo chaanerepua: "Oowisani taawe toiyamepapua taamoo Riosi oowewari oowewapuawichioopua, taamo piipariwichio taamo cheriwema ki'yawa Riosio."

27 Amori asiyo pu'ka oowisani taawe puuyepuameo, ookapi i'isaeri ti'tijoe Aasia e'nakamea, wa'a tetewakapa Paoroa i'isaeri tiopachio, weerus noonoiteriapua ti'tijoero, Paoro chapiuwichioopua.

28 Waikaopua ujumasikaopua Paorochio, weerus chaachapasiriapua siinakokao:

—;I'isaeri ti'tijoe, taamo ku'isa eemea, chapiuwapu ihji tijoe! Ihjikapu tijoea, yomachi oika sewina tiaame masitiame, pu'ka Moisetaru nuurari chiao, natepuka naewamekapua pu'kao, pu'ka ti'tijoe Moise nuurari yooreka mochikameo, ki yoorenuriapua pu'kao. Ehpeo ahkasi i'wa taamo napawikarichi eenakamepua, kiisi yooremia i'waoi, rieko ti'tijoe u'pakao.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 21:29cxxxiEesusi Ajawariae Nokitiame 21:36

29 Wa'a chaachapaka weeru noonoitekamea, pu'ka Paoroo rieko ahjama oiyame tetewika-paopua wa'a Eerusarenio, Eejesio eename tijoe, Torojimo tewaniame.

30 Wa'a chaachapakaopua, u'masika panisutoka ma'chipasapua Paoroo, yeeteparepua wa'a tiopachi ko'rera muirachi. Wa'a ikinioiopua, ki ookapi isaeri ti'tijoeri ujumasirepua wa'ao ne'nemia, yomachi Eerusareni ohjoeme.

31 Amori merinioi Paoroo, rooma kapitai tuuyeretiapua, yooma Eerusareni ti'tijoerio, tahpitika nokayo tuuka Paorochio. 32 Waikaopua kapitaia, ikanati na'poasapa ahpo soontarowao, u'masika ne'neriapua wa'ao, piie siento soontaro yeeka. Waikaopu Paoro wepayamea, wa'a nokisiame tetewikapa soontaroo, teewekapua wepakao.

33 Waikaopu kapitai asisaapua, Paoroo u'yesapaopua pu'kao, ooka kaarenae o'yenuretiapua. Wa'a iiintosaapua kapitaia, iinatukekapua pu'ka ti'tijoerio: “¿Aatanapu ihji tijoea naaju? ¿Ihtana iiintokamepua naaju?”

34 Ookapi ti'tijoeria, piiripi itapiti chaachapapua, wahjachi puuu ti'tijoeria sewina chaachapapua. Kapitaia waikao, kihta nane'reporikopua wa'ao, ahpo soontarokarichi i'tonurekapua waikao. 35 Pu'ka soontarokarichi ajasisaapa, wa'a mo'moenaio ihterachipoteo, mookeka mo'moenatiapua Paoroa, tahpitika nokayopa wepinareka ti'tijoerio, Paoro merinarekao. 36 Puuu muuwari e'nakamea, pukamina nokisika siinakosiapua, chaachapasika:

—¡Merisaa, merisaa!

Paoroa ahpo nehpuka naewani

³⁷ Amori pachaniaipa soontaro karichio,
Paoroa chaanekapua kapitaio,

—No'o toimitiao pu'ka ahjama nayewemichoo.

Kapitaia waikao, iinatukekapua Paoroo:

—¿Rieko nayewamekosamu naaju? ³⁸ ¿Ki muuukosapu naaju Eejito tijoe, tapanaramio naao miiri uusaopua nasiwamerio, wakiwechi simikame nasiwamia?

³⁹ Paoroa nehjiakapua pu'kao:

—Ka'i. Isaeri tijoe neeee, Taraso muuwari mochiwachi tijoetukame, puuu mochiwaria, ki nu'uti tiiame, Siirisia weeechi. Nape no'o cheriwamitia muuua, pu'ka ahjama nayewemichoo, kú'witapioi.

⁴⁰ Reesisetiapa Paoroa, werisika sekae ihchi mochinurakapua ti'tijoerio. I'ka ti'tijoeri te'tewesoopa Paoroa, o'inekapua waikao nayewekao, eureo naerawachi, eee cheeka:

22

¹ —Tehtémari poponíi, pa'pámira tiaméé, no'o keepumitiapua ku'itapio pahchu, i'ka no'o nehpuka chanimiaopua.

² Eureo naerachi nayewetiapa puuu muuwaria, epeche yúúweeme itipikapua waikao. Paoroa eee cheeka o'inekapua waikao:

³ —Neee, Isaeri tijoepua, Taraso tijoetukame Siirisia weeechi; nape neeee, i'wa eenakamepua no'o penitapuawichoo, Amarieri tewaniame te'ta masitarie. Ki se'wika yasitokamekai neeeai, pu'ka taamo ehkoriami yooraka

Eesusi Ajawariae Nokitiame 22:4cxxxiieesusi Ajawariae Nokitiame 22:8

mochitoriao. Ehpeoi Riosichio, tísia weemuamenia, eemechitia wa'achitia. ⁴ Neeea pukerio na'ariameai neeea, Weemera Riosichi Pooe tewaniame na'naritoameo, ahkasioipua ko'inarekao. Pukaepa pe'pereso mo'wamekainia, ti'tijoeo ooweruopua tiameo. ⁵ I'wa napawikarichi te'ta neeseriosia, yooma i'wa pa'pamiratuameapua tiameo, pu'ka no'o ihsiriao, tísia nane'riamepua; aapoe wa'api noonoikame puuua, pu'ka wa'a no'o iintomichio reesiseri ki'yakamekapa, Raamahko te'ta neeseriosi i'yetomichioo, yooma pu'ka Riosi Weemera Pooechi te'teriameo, i'wa Eerusareni upapuawichiopua chapisa. Neee wa'api Raamahko simika upapakamenia pu'kao, i'wa pe'pereso karichi moapuawichiopua pu'kao, kokosapuawichiopua.

*Paoroa ahpo Eesusichi paparame eneparia
(Nokitiame 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ 'Nape wa'a simiaio neeea, amori asiyaipa Raamahkoo, kiiya oowetawe enetoipoa, senawato tisiwa utewaeme tajenakapua, te'pa tewekachio. Nape ihji tajayaa, epeche utewaeme tajayamekapua ki taaachitia, puuua, yooma no'o norikame tahjepakapua. ⁷ Neeea wa'a ikitiapao, wehchi wichikania. Waikao te'pa o'inia nayewachaniame inamukania, cheechaniame: "Sauroo, Sauroo, ¿achini iikai no'o na'ara yooraka oyamemua?" ⁸ Neeea nehjiakapua waikao: "¿Aatanamua Paamira?" Puuu ihkeparia, cheeka no'o nehjiakapua waikao: "Eesusi neeea Nasare tijoe, pukachi

aamo nasiwa yasitoa." ⁹ No'o ahjama nokisiameai tetewakapua tajayameo, nape no'o nayeweniao, ki inamukapua. ¹⁰ Waikaonia, iinatukekania no'o nayewechniaméo: "¿Ihtana no'o yorajeranimua Paamira?" Apoe Paamiraa no'o chaanekapua waikao: "Yaapiti werisisaa, Raamahko siimitia muuua. Wa'a chaanepuamemua ihtana aamo yoramiao." ¹¹ Waikaonia ki ma'chiriame itipikapaopua pu'ka tajenakameeo, panitotiania waikao, no'o ahjama nokisiameeo, ahkasi Raamahko muuwari mochiwachisio.

¹² 'Wa'a Raamahkoo, Anania tewaniame yasariaipua tijoe. Puuua, tísia e'waka kahtiame Moisetaru nuurariopua, yooma wa'a mochikame isaeri ti'tijoeo, tísia kaaweruma nayewaniameeo. ¹³ Puuua wa'a eenakao, no'o chaanekapua yachapatekao: "Sauro no'o Riosichi pooniwa, ma'chiriame itipisa." Wa'ache cheesoche, ma'chirepakania puichio, kawiyame tetewipakania waikao Anania tewaniameopua. ¹⁴ Waikao Ananiaa no'o chaanekapua eee cheekao: "Puuu taamo ehkoriami Riosiwara, ahpowichio itapiti yorakemichio aamo uukamepua. Puuu Riosi aamo uukamea, Eesusi wa'api noonora puuua, aamoo ahpo Taana te'ta machimichiopua, Apoe Te'ta Kaaweruma tiiameraopua, pu'ka ahpo Taana Eesusiopua, aamo chaanesia yorasimichiopua, te'ta e'wetoka Eesusiopua. ¹⁵ Muuua, yooma aamo tetewaria Eesusichio, aamo chaaneriaopua tiameo, nayewamerimua pu'kao, yomatiame aamo oiyachiamiopua,

pichiwataka. ¹⁶ Nape yaapiti naaju. Ihtana puuyenamua naaju Riosichi aamo tuumiao, yooma aamo Eesusichi na'ara ihsia toinarekao, Riosiopua aamoo, cheriwemichioo. Aamoo wa'a iintosoo aamo paatomania, aamoo Riosi cheeria pichiwataka; aamo Riosi tehkiwa yoramichio weeraka tiame, pu'ka aamo Riosie nuureretiaopua, ehpe o'inia o'inemichio, weratiame itipimichiopua wa'asi."

Paoroa tuunapua achini teeka ahpo uhjuratiame ki i'isaeri ti'tijoechiopua

¹⁷ Waikao ikanati wa'a iintokania. Pukaepa i'wa Eerusareni enasaania, tiopachi eenakainia Riosi ahjama nayewamiao. Wa'a tiopachi no'o ihsioio, noochi eenakapua aaata no'o nayewiame, ¹⁸ Eesusikapua ahpo no'o tetewitiam. Puuuu no'o chaanekapua: "Paoro, ikanati machenamitiamua i'wa Eerusarenio, i'wa Eerusareni mochikamea, kiisi aamo pichikemeripua noochi simiyame aamo nayewioio." ¹⁹ Waikao chaanekania pu'kao: "Paamira, yomachi nane'reniamenia napawikarichiamio, aachin iintorio no'oo amochi paparakameo. Neeea amochi paparakameo, yooma wepaka chapika oikamenia pe'pereso toapuaichiopua wepika. ²⁰ Teiwa merinioio neeeai, wa'achitia kaawe iintakamenia tiame meripuawichioo, wa'achi werikame neeeai, Teiwa me'yame waki-rara inatekaopua tiameo." ²¹ Nape Apoe Eesusi Paamiraa, no'o chaanekapua: "Pe'yachi wa'a iintokai, ka'chi erapuapua pu'kao, neeeai yooma

aamo cheriwekamenia wa'asi pu'kao, aamo ah-jama teeremerri neeee, ehpe o'inia waanamio. Muuua ihtakomitia ohso kaawe, no'oo kai waapi aamo uhjuramerikopua noochi simiyame nayewatumichioo, seesenu ti'tijoechi ki i'isaeri ti'tijoerichi."

Paoroa soontaro nuuramechi

²² Waikao Paoro keepuame ti'tijoeria, ahkasi "seesenu ti'tijorichi ki i'isaeri ti'tijoerichi" nayewatumio tuukopa Paoroo, kiisi keepunarekapua wa'asio. Waikao ti'tijoeria weeru siinakokao, chaachapakapua:

—¡Merisa pu'kao! ¡Merisaa! ¡Pu'kao ki oosa tetewinariame teemea i'wao! ¡Kiisi ahjame nakiyame puuu!

²³ Pu'kao simitiopa siinakokao, ahpo wisasoriwao si'panarepua nekakokao, we'eo tiame te'pa eekachi ihpapapopao, ²⁴ kapitaia waikao Paoroo, yooremina i'tonurekapua waikao karisontarochio. Wa'ao, iinatukeka wepiretiapua, aatia tiiachipa siinakorio ti'tijoeriopua merinareka. ²⁵ Nape Paoroa, puritiaiopa wa'asi ahpo wepipuawichioo, chaaneriapua ahpo waapi weeriameopua soontaroo:

—¿Ki se'wi noonoiimeri eeme, pu'ka rooma nuurari iyoriwa? ¿Wepipuamekosane rooma tijoekai, kihta kaawe ne'nesa no'o iintoria tuuwao?

²⁶ Waikao kapitaia, wa'a chiiame inamukapa Paoroo, te'te soontaro nuuramechi eenakao, chaaneriapua pu'kao:

Eesusi Ajawariae Nokitiame 22:27cxxviiEesusi Ajawariae Nokitiame 22:30

—Naane e'reka muuua i'ka tijoeo, rooma ti-joekaitepua.

²⁷ Waikao soontaro te'ta nuuramea, ikanati werisika Paoro weeriachi eenakao, iinatuker-apua pu'kao:

—¿Pichiwa rooma tijoekaite muuua?

Waikao Paoroa cheeriapua pu'kao:

—Eje'e, wa'atepua.

²⁸ Kapitaia chaaneriapua waikao:

—¡Naakona! Nape tisia nateyamepu rooma eneniamea. Neeea ki ookapi natetekamenia rooma enepaniamewichioo.

Paoroa chaaneriapua waikao:

—Nape neeea kihta natetekamepua pu'kawichoo, neeea rooma naawakamekapa.

²⁹ Pu'kache inamukapa Paoro wepimeria, ikicha ajapariapua. Ahkasi kapitaiai nane'rekapa rooma tijoekopao, ki teesa majaweriapua kiiya ahpo iiintomiao, te'ta ki kaawe ahpo iiintokame e'rakaopua kaarenae o'yekamekapaopua.

Paoroa te'ta weruma napawiriachi, i'isaeri

³⁰ Waikao te'ta soontaro nuuramea, nane'renariapa pu'kao, aatia tiiachipa i'isaeri ti'tijoe nekamucheniameo, pu'ka meereopua, yooma i'isaeri neeseriosio, te'ta tuuyewariopua tiameo, napawinureriapua pu'kao. Waikao te'ta soontaro nuuramea, Paoroo kaarena o'yerara puhjesapaopua, wa'a i'tonureriapua te'ta weruma napawitiachi. Waikao te'ta soontaro nuuramea, yooma napawiriopao, wa'a naasipa

Eesusi Ajawariae Nokitiame 23:1cxxviiiEesusi Ajawariae Nokitiame 23:5

werapaka Paoroo, iinatukekapua Paoroo yooma
napawikame inamuachio, eee cheeka:

—¿Ihtana chiamemua aamo wenejiniameo?

23

¹ Waikao Paoroa yooma wa'a te'ta napawitiachio, kaawe ne'nepasaopua pu'kao, chaanekapua pu'kao:

—I'isaeri poponiwa, neeee Eesusichi no'o paraso wa'anao, kihta ki kaawe no'o iintorio e'raka yaaatoamenia Riosichio, ahkasi ehpe taawechiamisi.

² Waikao Anania apoe te'ta i'isaeri neeseriosi yawichia, wa'api Paoro chokichi ajakameo piiripio, chu'wachi wewenurekapua Paoroo, seeka matakae. ³ Waikao Paoroa chaanekapua te'ta neeseriosi yawichio:

—¿Wa'a no'o yoratenamua aamo yoorewa inatetiae no'o wewetekao, ki Riosikamera ki iyorka ihsiaitemua no'o nanarichi wewetekao? ¿Ki tisia wa'achi iintotarepu tisia aamo wewekao?

⁴ Waikao, waapi ajakamea, chaachapakapua Paoroo:

—¿Wa'a teeka te'yani muuuu, isaeri ne'neseriosio, te'ta paamiratuamerao?

⁵ Paoroa wa'a chaanetiapao, chaanekapua pu'kao:

—¡Naakonakosapua! No'o poponiwa, no'o cheriwejeraninia pu'ka no'o cheeriao, ki nane'reriapa pu'kao, te'ta aamo neeseriosi paamirakooipua. Nane'resaania, ki wa'a cheemiinia pu'kao, Moise Iyoteri chiio chiiopa:

Eesusi Ajawariae Nokitiame 23:6cxxixEesusi Ajawariae Nokitiame 23:9

"Ka'te na'ara chanimitiamua aamo yawichio,
aaataoi."

⁶ Waikao Paoroa nane'rekapao Saruseo
ti'tijoekoo paikapi pu'kao, wahjachio parisero
ti'tijoekoopapua tiameo, utewaeme nayewaka
chaanekapua pu'kao, wa'a napawitiachio:

—Isaeri no'o poponíwa, parisero neeee, parisero
tetejimarachi eename neeeeai. No'o i'wa
upatiamea, mukukai eenechi oijenaniamechi
simiyame no'o pichikia, katewemiawichio upatiamenia.

⁷ Wa'a cheekopa Paoroo, aapoe wa'api ahpo
nayewaka chapisikapua, parisero ti'tijoea
saruseo ti'tijoeapua tiame, ki yooma napati
pichikiamekapapua eenechi oijenaniameo.

⁸ Saruseo ti'tijoea, ki pichikiame eneriapua
mukukai oijenaniameo, Riosi ku'iwari
iintuwaoi, Riosi Riosiwarioroi, ihtaoi na'arari
tijoeturioi. Nape pa'parisero ti'tijoea yooma
pu'kao, iintuameko erakoamekapua pu'kao.

⁹ Wa'a tiiachipao, yoomahka parisero
ti'tijoea saruseo ti'tijoea tiamea, weeru ahpo
chaachapakapua nekakokao. Waikao ookapi
Moise nuurari ma'masitaria, parisero ti'tijoe
chaachapachitia erakoamekapa puuua, ajapakao
eee chaachapakapua yooma wa'a napawikameo,
Paoro chia nehpupakao:

—Ihji tijoea kaawerumapua. Kihta ki
kaaweruma chiaime inamukame teemea
pu'kao, i'wa napawitiachio. Puuu Riosie ahpo
machejenetio tuuriaa, ka'chi tiiame puuua,
pichiwakooi puuua.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 23:10 cxl Eesusi Ajawariae Nokitiame 23:16

10 Waikao te'ta soontaro nuuramea, ki nu'uti simiyamekopa nekakoniameo wa'ao, ki na'atapuaichiopua Paoroo, ahpo soontarowao ahpo karisontarochi i'tonurekapua pu'kao.

11 Wa'aoi pu'ka tukawarichioi, Apoe Paamiraa Eesusi, eenechi ahpo tetewiterepua Paoroo. Waikaopua chaaneriapua Paoroo:

—Ka'te tesawa erapamua aamo ikiyao. I'wa Eerusareni aamo nayewariachitia no'oo, wa'achiche cheeka nayewapuapua, Rooma te'ta muuwarichiopua.

Paoro merimia ahpo kateweniame

12 Ma'chirepasoopua meereo i'isaeri ti'tijoe nanaaramea, Paoro merimia ahpo kateweriapua waikao, kiisi ko'komio tuukaopua pehjio, iiweta ki me'yaapua Paoroo.

13 Puuu wa'a chaachapakamea ti'tijoe, u'matoame ooka weerewa eneriapua.

14 Waikao wa'a chaachapasaapua, neeseriosi pa'pamuratuamechi e'enariapua, o'ochetiametewaniame tu'tuyewachi tiame, pu'kao chaachapariapua:

—Ki teesa pichiwaka chaachapakame teemea, ki ko'komio tuukaopua, iiweta ki me'yaapua Paoroo.

15 Pukaepa teemea kapitaio, wisikueka upajerani teemea Paoroo, epeche kaawe katewemio tuuka.

Kapitaie upaninoipua Paoroo, wa'ami ahka puuyeka mochima teemea merimia, ke'chu asiyoipua.

16 Nape Paoro piinira taanaraa temari, pu'ka nane'rekapaopua, Paoro tuuyeriapua pu'ka noonowinariaopua, karisontarochi simika.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 23:17 cxli Eesusi Ajawariae Nokitiame 23:23

17 Waikao Paoroa, paaesapa aaata kapitaio, chaaneriapua pu'kao:

—I'ka temario, te'ta aamo paamiratuamechi i'tomitiapua, itapiti tuumerikapu puuua pu'kao.

18 Waikao kapitaia pu'ka temariopua, te'ta soontaro nuurarichi u'pakaopua, chaaneriapua pu'kao:

—Puuu Paoro peereso kahtiamea, i'ka temari aamo u'yepanurakapua, itapiti aamo tuuyemichiopua.

19 Waikao puuu te'ta nuuraria soontaro, sekachi chapika poanachi i'toka temario, iinatukeriapua pu'kao:

—¿Ihtana no'o chaanemo o'raimua?

20 Waikao temaria chaaneriapua pu'kao:

—Aaata isaeri ti'tijoea, eenechi aamo wisikueka itanemio tuukapua Paoroo, epeche kaawe katewemio tuukao, eenechi weruma napawitioopua. **21** Nape ka'te pichikemitiapua pu'kao, oowera wa'a chaachapamekapu puuua, ohsotia puuua pooechi puuemio tuuyapua, ke'chu asiyoi merimia. Puuu wa'a chaachapakamea, u'matoame ooka weerewakapua, kiisi ko'komio tuukapua nerojimiao, ki me'yaapua pehji Paoroo. Aamo e'wesoo, wa'a noonoiemerikapu puuua.

22 Waikaopu te'ta soontaro nuuraria, pu'ka ahpo tuuriao, ki aaata tuuyenureriapua.

Eeri te'ta yawichichi uhjuraniame Paoro

23 Waikaopu te'ta soontaro nuuraria, ooka kapitai paaesapaopua, pi'pie si'siento soontaro

Eesusi Ajawariae Nokitiame 23:24cxliiEesusi Ajawariae Nokitiame 23:30

ye'kameopua pipiripi kapitaia, chaaneriapua pu'ka ka'kapitaio:

—Ooka siento soontaro wehchi nokisimeri na'poametiapua, paika weerewa aampa oosa mariki kawachi nokisimeri tiame, wa'a ikisa tiameo, ooka siento merijichera makoka nokisimeri. Pu'ka yooma na'poasao, Sesarea siimpapuapua, ehpe tukao tepetukao. ²⁴ Paorooi kaawai kiasaopua ahjachi yasitomichioo, kaawe neesetopuapua pu'kao, aamo nokisiachi siimpachio, ahjakame asimichiopua Eeri yawichichio.

²⁵ Puuua wa'a cheesaapua, iyosi iyotesa ki'yariapua kapitaio, eee chiiame:

²⁶ "Neee Kaurio Riisia kuchitewaemea, aamo soontaroa te'ta nuurameraa, aamo te'ta yooreniname yawichio, i'ka iyotesa uhjurenane aamoo, aamo Eeri tewaniamepua yawichi. Ikachio, wa'a aamo uhjuriane tiameo, no'o tisia kaawe e'rewa teepotario. ²⁷ Ihji Paoro wa'a i'toniamea, i'isaeri ti'tijoe chapisitiamekapu i'wa Eerusarenio. Pu'kaonia, amori meriniopao, nehpupakania pu'kao no'o nuuria soontaroeo, i'kao neeee nane'rekapao, rooma tijoekopua. ²⁸ Neee, te'ta kaawe nane'renariapa ihtatia ohjoare wenejniameo, napawinurekania te'ta i'isaeri pa'pamiratuameo, te'ta napawiniachio, wa'a napawitiachi chaachchapamichiopua ihtanakoopua Paoro iintoriao. ²⁹ Nape Paoro wenejniamea, ahpo wa'api i'isaeri nokawa yoorewa eneriapua, ki rooma nuurewachitia; puuua, kihta meriwame asiyame eneriapua, kihta karichi yachaniameóipua. ³⁰ Pukaepa neeee, ookapi i'isaeri ti'tijoe meripuame inamukapania pu'kao, wa'a

Eesusi Ajawariae Nokitiame 23:31 cxliii Eesusi Ajawariae Nokitiame 24:1

aamo uhjurekania i'kao. Pu'ka Paoro wenejikameo, amochi e'enanurekania pu'kao, amochi e'enaka katewemichiopua, Paoroo te'ta itapiti ki kaawe iintokame enesoo. Pu'kache no'o aamo tuuya uhjuramenia."

³¹ Waikao soontaroa, yooma ahpo nuuretiachitia neesetosiriapua Paoroo. Waikaopua Paoroa, pu'ka wa'api tukao i'toretiapua. Wa'a mochiwachi i'totiachio, Aantipati tewaniachi eneriapua. ³² Puuu wehchi nokisiamea Paoro neesetokao, tukaoche neesetosapao, Eerusareni e'enariapua eenechio pu'ka meereo. Ma'chirepasoopua, kawachi nokisiameche, Sesareami uumparepua, Paoro i'tokao. ³³ Sesarea ajasisaapua, Eeri yawichi kiasapaopua pu'ka iyoterio, wa'a towariapua Paoroo. ³⁴ Waikao Eeria, pu'ka iyojura iyonasaapa, iinatukeriapua Paoroo, ihtana weeechi tijoekopua Paoroo. Waikao Paoroa Siirisia weeechi tijoeko tuusoopua, ³⁵ chaaneria Eeriaa:

—Ehjepa aamo wenejiame e'enasoopa, aamo keepumane aamo nehpuwao.

Waikao neesetoka yachanurariapua Paoroo, Eerore yayasariachio ahpo ya'yawichitewa ne'nemia enasaa.

24

Paoroa Eeri yawichichi ahpo nehpupani

¹ Neipa mariki taawechio, Anania te'ta neeseriosi paamiraa, Sesarea eenariapua, ookapi tuyewari o'ochetiamie tewaniame yeeka, naati u'pariapua tiame ahpo nehpupamerio, Teturo.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 24:2 cxliv Eesusi Ajawariae Nokitiame 24:10

Puuua Eeri yawichichi e'enariapua, Paoro wenejiwa chaachapamia. ² Waikao napawitiachi upatiopua Paoroo, Eeriaa wenejiameo, naewanurekapua. Waikao Teturo tewaniamea, o'inekapua cheekao:

—Muuu te'ta kaaweruma yawichíí, aamo iintowachi ta'iria mochikame teemea, aamokamera te'ta machiwachi epeche kaawe teetoame teemea, yooma taamo weeechi ohjoemea. ³ Aamo Eeri te'ta weruma yoorewa ttiameron, yooma aamo kaawe ihsiao, kaawe uuka tetewame teemea ahkaoi mochiwachiamio. ⁴ Nape ki aamo tehpe eenepajerapao, aamo taamo kaawe e'rewesoo, taamo tesiwejerani teemea ku'witapi, taamo wenejia keepukaopua. ⁵ Ihji tijoea, tísia kichiwa ihsiamekapu, ahkaoi ahpo pakiyachiamio i'isaeri ti'tijoerichio. Yooma weeechi i'isaeri ti'tijoerichio, tísia nasiwatiapu puuua. Ihjikamerakapu te'ta masitaria, Nasare pirenaturichi masitiamea. ⁶ Ki yooremo o'rariaipua taamo tiopachio, nape ke'chu ihta iintoipua pu'kao, chapika teemea pu'kao. Teemea, taamo nuurarichitia katewemo o'riapua, ⁷ nape Eerusareni te'ta soontaro nuuraria, puuua Riisia tewaniamea, utewachi taamo u'yesapao, amochi taamo e'enanurakapua katewemiao. Pukaepa i'wa e'enakame teemea, amochi katewemia i'ka taamo wenejiao. ⁸ Amoe iinatukesaapua muuua, amoe nane'remapua pu'kao, pichiwakopapua, taamo chaachapao.

⁹ Wahjachi i'isaeri wa'a ajakamea, wa'achi chaachapakapua tiameo, Teturo chiiia pichiwataka. ¹⁰ Waikao Eeri yawichia, sekae

Eesusi Ajawariae Nokitiame 24:11 cxlv Eesusi Ajawariae Nokitiame 24:17

nayewenurekapua Paoroo, nayewamichiopua. Waikao Paoroa, o'inekapua waikao, ahpo nehpu-pakaopua cheekao:

—Tisia kaawe e'raka cheemania no'o nehpuwao, aamoo ki ehpesi yawichituamekopua i'ka weeechio, yooma nane'reka yasitoamekopua aamoo, yooma i'ka weeechi ikiwameo. ¹¹ Muuua iinatukesa, nane'remamua no'oo, ki tehpe simiyamekopua no'o Eerusareni eenario, oosa mariki aampa ooka taawe i'toamekopua no'oo, Riosichi paparamia eenarioiopua Eerusarenio. ¹² Ki tetewitiamenia aaata nekawiameo wa'amahkao, aaataoi weeru nokiteniameoi i'isaeri tiopachio, napawikarichioi, Eerusarenioi wa'amahkaoi. ¹³ Ihji no'o wenejiamea, ka'chi iika pichiwatamapua ahpo wenejiao, kiisi pichiwakopa chaachapao. ¹⁴ Nape no'o ehkoriami Riosiwa yooreka yasitoaa, pichiwa puuua. Pu'ka wa'api Riosi Tijoe Tijoetukame masiteka yasitoame neeea, i'ka Weemera Riosichi Pooe tewaniame, nape pu'kao no'o wenejiamea, ki kaaweruma masitewa teewanipua. Neeea yooma Ehkoriami Iyotetiame pichikiamepua, Moisetaru iyoteria, Riosi na'nayewatura iyoteria tiame. ¹⁵ Neeea no'o wenejiamechitia, nane'reka yasitoamenia, eenechi taamo oijenatesoopua Riosio, wa'achitia napati taamo katewemerikopua, ka'karumao ki ka'karumaoi tiame. ¹⁶ Pukaepa neeea, tisia iyorka yasitoamepua Riosichio, kihta a'chi teerenariapa Riosichio, ti'tijoerioi tisia kaawe e'raka no'o tetewijerapa.

¹⁷ 'Neeea mehka oika, ookapi paamusapa

Eesusi Ajawariae Nokitiame 24:18cxlviiEesusi Ajawariae Nokitiame 24:23

eenechi eenakamenia, ku'iwa u'pakaopua Riosichi poponiwa tooremuamewichioopua, Riosiwichioo, itapiti oowewari u'yepaka tiame. ¹⁸ Pu'ka Riosi oowewa wa'a no'o toayoi tiopachio, wa'a no'o tewakapu ookapi i'isaeri ti'tijoeria Aasia weeechiana e'enakame, no'o Riosi oowewari tooemria simirioiopua, no'o Riosi ahjama kateweriwichioo, i'isaeri ti'tijoeri nokiwarichitiaopua. Nape neeee wa'a tiopachio kihta na'ara ihsikame tetewitiamenia, aaataoi no'o weeru nokiteriaoio, ti'tijoerai wa'ao, kiteeriapua weekao. ¹⁹ Puuukamera i'wa e'ename teeeriaipua no'o wenejimiao, itapiti te'ta ki kaaweruma no'o iintokame enesoo. ²⁰ Nape ki e'nariopua pu'kao, ihji Eerusareni ti'tijoe i'wa e'enakamera, no'o wenejimeripua, aapoekamera Eerusareni te'ta weruma napawitiachio, te'ta itapiti ki kaawe no'o iintokame enesoo, aapoekame inamukamekapapua wa'a napawitiachio. ²¹ Nape wa'a te'ta napawitiachio, kihta te'ta na'ara iintokame tewitiamenia, i'kache no'o cheekopa nenekekamepua wa'ao: "Eemea mukukai eenechi ahjaniame no'o pichikiopa, no'o wenejiamepua."

²² Nape Eeria, kaawe nane'riamekapa pu'ka Weemera Pooe masiteniameo, wa'atia toimo orapariapua pehjio. Pukaepa yooma wa'a napawikameo, chaaneriapua:

—Apoe yawichi Riisia enasopa, katewemania pu'ka aamo peereirao.

²³ Waikao Eeriaa chaaneriapua ahpo kapitaio:

—I'toka i'kao waami yahchaka iinuemachi, kaawe neesetopuapua pu'kao. Yooma wa'a ne'nemia enapameo reesisepuapua pu'kao, itapi-tie ku'inariameopua wa'a enapakao.

²⁴ Paikapi taawechi neipao, wa'a eenare Eeria ahpo uupi Ruusira tewaniame ahjama, isaeri oowitiame. Paoro kahtiachi e'nasaapua, ahpo mochipariachi paaeriaapua Paoroo, keepunariapapua pu'kao, achini teeka paparaniame Eesusichio, Riosie Weratiamechyo. ²⁵ Waikao Paoroa chaaneriaapua, te'ta kaawerumache yasitomerikopua, kiisi newitoteka ahpo ki kaawe yoranarewao, nape pu'ka aaata ki ka'karuma yoorakameo, kokosapuamekopua Riosieo, katewewa taawechio. Nape Eeria wa'a tiame inamukapao, seeweparepua. Wa'a erapakaopua, chaaneriaapua Paoroo:

—Wa'asi, wa'asi, no'raka ehpeo aamo kahtia-chio. Meeriamahka aamo keepumane eenechyo.

²⁶ Eeria weesa paaeriaipua Paoroo, nape ki pichiwa keepunareka paaeriaipua, ohsokamera puuua, Paoro toomiwarakamera inatariaipua, Paoro peereso kahtia, ma'chipawa nateteniname. ²⁷ Ooka paamupari u'matoiopua, pi-irechi yawichi weraretupua Eeri yawichituria-chiopua, Poonsio Ehto tewaniame. Nape Eeria, ahpo yawichiwa toayaiopua, ki ma'chipasa toariaipua Paoroo, kaawe itipinariapa i'isaeri ti'tijoechiopua, wenejiameo.

25

Paoroa Ehto peereirachi

Eesusi Ajawariae Nokitiame 25:1 cxlviii Eesusi Ajawariae Nokitiame 25:8

¹ Ehtoa Sesarea mochiwachi enasaapua, wa'a ahpo yawichituwa yasipamiachio, paika taawe yasisaapa wa'ao, Eerusareni mooenariapua. ² Wa'a asisoopua i'isaeri ti'tijoea te'ta neeseriosi pa'pamiratuamea wa'a tiopachio, wahjachi i'isaeri pa'pamiratuameapua tiameo, Ehto yawichichi e'enariapua Paoro wenejiwa nayewemia. ³ Tesiwa chaachapaka itaneriaipua yawichio, Paoroo Eerusareni upajerakaopua eenechio, Ehtoo wa'a Eerusareni katewejerakaopua Paoroo. Nape aapoeo, oowera wa'a chaachariapua pooechi merinariapa. ⁴ Nape Ehtoa wa'a chaanetiapao, chaaneriapua:

—Ka'i neeee pu'kao. Paoroo wa'api Sesarea peereso yasimeripua pehjio, neeeeaoopua tiameo, ku'we no'rameripua. ⁵ Aaata pu'ka katewenaria Paorochi simiyameo, no'o ahjama siimpapuapua, ookapi i'isaeri pa'pamiratuamea. Itapiti te'ta ki kaawe iintokame enesoo, Sesarea wenejipuapua.

⁶ Ihji Ehtoa, osanao taawe oosa mariki ahka wa'a kahtiaio, no'rariapua eenechi Sesareao. Sesarea asisaapa pu'ka meereo, ahpo yawichitwuachi yasipasaapua, ahpo kahtiachi upanurakapua Paoroo. ⁷ Paoro upatioopa yawichi kahtiachio, puuu i'isaeri pa'pamiratuame Eerusareni e'enakamea, Ehto kahtiachi norikame ajapakaopua, weeka itapiti na'ara tiiame wenejikapua Paoroo. Nape aaataai kihta ahpo wenejia pichiwa chaachapakapua Paoroo. ⁸ Waikao Paoroa Ehto yawichichi ahpo nehpuwachio, cheekapua:

Eesusi Ajawariae Nokitiame 25:9 cxlix Eesusi Ajawariae Nokitiame 25:12

—Nee, Ehto yawichii. Yooma ihji ti'tijoe chaachapariaa, kiisi pichiwapua. Neeea kihta na'arakamepua pu'ka i'isaeri ti'tijoerio, pu'ka iyoriwachioi, pu'ka i'isaeri tioparachi iyoriwachioi, te'ta Seresa yawichichioi, ihtaoi rooma yoorewarichioi.

⁹ Waikao Ehtoa, yooma neneku peereiniame inamusaapua, kihta weruma a'chi tiiamekoipua Paoroo, nape kaawe itipinariapa i'isaeri pa'pamuratuamechyo, oowera iinatukekapua Paoroo:

—¿Eerusareni aamo uhjurajeranimua, wa'a aamo katewepuawichioo?

¹⁰ Nape Paoroa wa'a chaanetiaapa, cheeka nehjiakapua:

—Ka'i. I'wa kahtiame neeeapa rooma peereirachi, te'ta yooma no'o katewepua ttiachikamera. Te'ta nane'riame muuuapa no'oo, kihta iintokamekonia aaataoi i'isaeri ti'tijoecho. ¹¹ Ki nu'unti na'ara iintokame enesaania, meripua nakiyame enesaoinia, kihta chanimiinia meripuaio. Nape kihta na'ara iintokame eenesaane, aaataai ki reesisemetepua no'oo, nanaarame i'isaeri ti'tijoeri no'o i'tomichioo. Nape aamoo ka'chi iika kateweme teeresoo, te'ta Seresa weruma yawichichikamera no'o i'toyeraninia, wa'akamera no'o katewekepuawichioo.

¹² Waikao Ehtoa, ahpo tu'tuyewari ahjama nayewasaapua poanachio, eenechi enasaapua chaanekapua Paoroo:

Eesusi Ajawariae Nokitiame 25:13 cl Eesusi Ajawariae Nokitiame 25:19

—Wa'a tiiame aamo itayopao, wa'a rooma yawichichi i'topuame muuua, Seresa te'ta yawichi aamo katewemichiopua.

Ehto Aaripa nayewia, Paoro wenejiwachi simiyame

¹³ I'ka chaachapatioi ookapi taawe i'toiopua, Aaripa epeche yawichiai, wa'achi eenakapua Sesarea ahpo uupi Werenise tewaniame yeeka. Ihji Aaripa yawichia, Ehto yawichi yawichitumia kaawe e'remia e'enakame eneriaipua wa'ao. ¹⁴ Ehtoa ookapi taawe itipikopa wa'ao, Paorochi simiyame nayeweriapua Aaripa yawichio. Ihjia chaaneriapua pu'kao:

—I'wa kahtiapu piiripi tijoe Eeri toaria peerseso. ¹⁵ Eerusareni no'o oiyocio, wa'a isaeri tiopachi neeseriosi pa'pamiratuamea, o'ochetiamie tewaniame pirenaturi tiamea, no'o itanekaipua Paoroo, ahpo kiapuaichiopua puuua, meripuawichioo. ¹⁶ Nape neeee rooma ti'tijoerio, ki wa'a nokiwameko tuukania pu'kao, ki pirena ajawaka te'ta iiintoria iinatukesaapapua, ki pahcha katewesaopua ahpo nehpupawa wenejiwao. ¹⁷ Pukaepa pu'ka taawechi noochi e'enasoopua Paoro wenejiameo, ikanati pu'ka meereopua, no'o yawichi yasirachi yasipasaapa, i'noranurakania waikao, pu'ka peersesoo. ¹⁸ Nape puuu wenejiamea, aaataai kihta te'ta tiiame chaachapakapua Paoroo, no'oo te'ta weruma iintorio maaeriachitiao. ¹⁹ Puuu pu'ka wenejiamea, aapoeche ahpo yooreka mochiwache eneriapua. Naatiche wenejikapua Paoroo, aaatache

Eesusi Ajawariae Nokitiame 25:20 cli Eesusi Ajawariae Nokitiame 25:25

Eesusi tewaniame, pu'kao mukukai eenechi ahjakameko tuuwame. ²⁰ Neeea ka'chi ikime e'rapania pu'ka katewemiaio, iinatukekania Paoroo, Eerusareni ahpo i'tojeraopua, wa'a ahpo katewepuawichioopua. ²¹ Nape apoe Paoroo, ki Eerusareni ahpo katewenurekapua. Ohso kaawe te'ta yawichichi ahpo katewejerekapua puuua, Rooma kahtiamē te'ta yawichichi. Pukaepa i'wa yachatoamekania pehjio, ahkasi Rooma no'o uhjurachisi, te'ta weruma Aukuhto Seresa yawichichi.

²² Waikao Aaripa yawichia, chaaneriapua Ehtoo:

—Keepusa kaawe eramiinia pu'kao.

—Kaawepua —cheeriapua Ehtoa—. Meere aamo keeputemanē wa'a teesoo —cheeriapua.

²³ Pu'ka meereo Aaripaa, napawiniachi eenariapua ahpo uupima, Paoro keepumia. Te'ta weruma teetoka eenakapua ahpo so'sontarowa ahjama, te'ta weruma te'terewaeme wa'api mochikameai, ahjama muikapua tiame weeresi yoorekoo. Yooma tisia nateyame wakiraemekapua. Waikao wa'a napawitiachio Ehtoa, upanurakapua Paoroo. ²⁴ Ehtoa waikao, cheeka nayewekapua napawitiachio:

—Aaripa yawichii, wahjachi tiame taamo ahjama napawikame, wa'a weerame eemeia i'ka Paoro aamo tetewachio, Eerusareni e'ename pu'ka wenejiameo, pu'ka iintoria chaachapamia aamo keepumiao. No'oo puuu i'isaeria, no'o merinuriaipua pu'kao, ²⁵ nape neeea, pu'ka wenejiwao ki meriwame asiopao, ki me'yakania. Nape apoe wa'api te'ta yawichichi

Eesusi Ajawariae Nokitiame 25:26 clli Eesusi Ajawariae Nokitiame 26:3

ahpo katewenurakopao, wa'a tiiachipa wa'a uhuramo o'rania, te'ta Rooma Aukuhto yawichichi.
²⁶ Nape kihta tewakapa neeee pu'kao, itapiti te'ta weruma na'ara iintoriao, kihta iinuekane no'o te'ta yawichi chaanemiao, Rooma kahtiameopua. Pukaepa i'wa u'pakania napawitiachio, yoomahka iinatukepuachaicioopua, nape muuu te'takamera Aaripa yawichi. Wa'atiao itapiti aamo tewikesoopua na'ara iintoriao, pu'ka iyotesa uhjuramania waikao, te'ta weruma Rooma yawichichiopua. ²⁷ Ki kaawe tiame maaenania, aaata peresoo no'o uhjuraniao, kihta te'ta na'ara iintoria iyotesaopua.

26

Paoroa nayewena Aaripa yawichi ahpo nehprawa

¹ Wa'a chaanetiaapa Aaripaa Ehto yawichieo, chaanekapua Paoro:

—Muuupechi aamo nehpuo.

Waikao Paoroa, sekae ihchitasaopua wa'a napawikameo, eee cheeka o'inekapua:

² —Muuu te'ta Aaripa yawichiii, tisia nateyame e'ramenia, ehpe aamo tetewachi no'o nehpumiaopua, yooma ihta i'ka i'isaeri nanaaramee no'o wenejiwao. ³ Neeee noochio epeche kaawe e'rampua, aamo tetewachi no'o nehpumiapao, epeche machiyamekopua i'isaerio, aachin tiamekopua pu'ka nokiwao, ihta taamo peereitaoipua tiame i'isaerio. Pukaepa no'o anachaka keepusaa, tisia kaawe enemiimua.

Paoro ihsika yasitoria, ke'chu Eesusichi paraio

⁴ 'Neeea i'isaeri ti'tijoeeo, nu'utikai nane'reniamenia, achini teeka yasitoriaopua no'o weewachio, neipaoi no'o weripasoopua Eerusarenio, achini no'o teereriopua.

⁵ Aapoeo nane'rekamekopua no'oo, te'ta pariserokopao, pu'ka pariseroo te'ta Moise nuurari iyorika mochitoao, no'oo pu'kao te'ta iyorika yasitokamekoopua, pu'ka no'o ma'chitanariaa ma'chitamapua. ⁶ Ehpeo i'wa no'o weraniame peereichio, no'o ehkoriami noonoriwa Riosiwarachi paparapa i'wa weraniamenia, pu'ka Riosiwarara iintomo tuuriachi pichikiapa. Puuu Riosi iintomo tuuriaa, weemera ahjari taamo kiapuamepua, ahpo ahjama mochipuame, ki wahjiamesi, nape pahchao taamo oijenatemeripua mukisoo.

⁷ ¡Naakonakoo, yawichi Aaripa! Ihji no'o wenejiamea, ki Riosi iintomo tuuria puuyeka mochitoamepua, nape yooma taamo oosa mariki aampa ooka tetejimarituriaa, Riosi te'ta iintomo tuuriakamera puuyeka mochitoamepua. Pu'kawichio iyorika mochitoamepua, ehkoriamisi o'inia, senepi taawechi kiisi toaka wa'api teetoka. Nape ihji no'o wenejiamea, kihta wa'a te'tiamepua.

⁸ Waikao eemea no'o wenejiamea:

—¿Achini iikai eemea kiisi pichikiamepua Riosio, eenechi ahjatiamekopua mukukoio? — cheekapu Paoroa, ahpo wenejia ne'nepakao.

Paoroa Eesusichi paparame na'arario tuuna

Eesusi Ajawariae Nokitiame 26:9 cliv Eesusi Ajawariae Nokitiame 26:15

9 'Nee, Aaripa yawichíí, neeeeai pukeri simiyachio, kiisi pichikiamekaipua Eesusio Riosichi eenamekoopua. Pukaepa neeeeaa Eesusi Nasarenichi pichikiameo, na'ara yoramia naanariainia pu'kao, yooma ko'inareka. **10** Wa'a iintokamenia Eerusarenio. Neeea Eerusarenio, muuwaeme Eesusichi paparameo, karichi to'wakamenia, wa'a neeseriosi pa'pamiratuame nuurarichio. I'ka Eesusichi paparame ko'iniameo, wa'achi e'rakamepua neeeeai. **11** Kiisi seenepi simikame yomachi napawikarichi oika, utewaeme na'ara yoorakamenia pu'kao, toimichiopua pu'kao, ahpo Eesusichi paparao. Tísia nekamuchiameai neeeeaa pu'kao, wa'a tiiapaonia pu'kao, ahkasi seesenu mochiwachiamioi naanaritokamenia pu'kao, kiisi ta'iria mochiteka.

*Aachin teeka papararia Paoroo Eesusichi
(Nokitiame 9:1-19; 22:6-16)*

12 'Pu'ka eratoka simikamenia Raamahkoo, pu'ka i'isaeri tiopachi pa'pamiratuamee uhjurratiaio. **13** Nape no'oo pooechi ihtoiopua, amori oowetawé enetoioopua, tewekachitepa o'inia no'o tahjepakame tetewakania, nape epache utewaeme tajayame ki taaachitia, no'o norikamesio, yooma no'o ahjama nokisiamechio. **14** Wa'a iikapa teemea, yooma wehchi ruhjikapua. Waikao te'pa o'inia, cheechaniapua eureo naerachio: "Sauroo, Sauroo, ¿achinikai noochi nasiwanimua? ¿Ki aamo wa'api na'atanimua wa'a ihsikao, oisi ahpo ichera chejiwa temuyamechitia?" **15** Wa'a chaanetiapa neeeeaa, iinatukekania: "Paamira,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 26:16 clv Eesusi Ajawariae Nokitiame 26:20

¿aatana muuuu chia?" —chaanekania waikao. Waikao no'o chaanekapua: "Eesusi neeee aamo ahjama nasiwao. ¹⁶ Werisísa. Neeea aamoo, no'o yorakeka yasitomichio aamo machejeniame neeee, aamoo no'o nayewatuamera enemichiopua, yooma i'ka no'o aamo tetewiteriao, yooma ihtaoiopua tiameo, no'o aamo tete-witemiaopua pehjio. ¹⁷ Neee Eesusia, ahkaoi no'o aamo uhjurachi, aamo ahjama ihsimania, i'isaeri ti'tijoecho, ki i'isaeri ti'tijoechoiopua tiameo, aamo neesetoka. ¹⁸ Yooma i'ka nayewejerania ti'tijoerio, nane'reka mochito-michiopua ahpoo, ki kaawe nokaka mochi-toamekopua, pu'ka nane'resaapua, Riosi yooreka mochitomichiopua. Ehpeopua pehjiopua, ki ka'karuma nokaka mochitoamepua tukaparichi nokiwame, ki mamachiriamechitia te'terewachi. Nape muuu Paoroa, muuu ihsimeripua puusira wahjonekaopua, ka'karuma nokiwachio. Wa'a iikame enesaapua waikao, ki Satanasikamera yooreka mochitomeripua, Riosikamera yooreka mochitomeripua waikao, ahjachi paparakao. Noochi paparame enepasoopua Riosia, cheriwemapua pu'ka tatakoririao. Waikao yooma ahpo piipateria tatakorio, ahpo Piipateria Mochitiachi, mochitemapua." Wa'asa no'o chaanekapu Eesusia.

Paoro tewekachi tetewitiame e'wari

¹⁹ 'Wa'asa iikameka neeee, Aaripa yawichi. Waikao o'inia, pu'ka Eesusi e'waka yasitoame neeee, yooma pu'ka no'o chaaneretia yorasika, tewekachi o'inia no'o nayewetioio. ²⁰ Pukeri simiyachio, Raamahko mochiwachi

Eesusi Ajawariae Nokitiame 26:21 clvi Eesusi Ajawariae Nokitiame 26:23

nayewatukania pahchao, neipao Eerusareni mochiwachi, wa'a ikisa yomatiame Uurea mochiwachiami. Yooma wa'ami oisaapa, ki i'isaeri ti'tijoechi oisikania, yooma wa'achi chaanekania tiameo, Riosichi e'enanurekapua pu'kao, ahpo cheriwewa itamichiopua tiameo, ahpo tatakoriwa cheriwepuawichioo. Yooma toinurekania pu'kao, ki ka'karuma yooraka mochikao, ohso kaawe ka'karumakamera yoranurekaopua pu'kao. Wa'a te'teresaapua, pichiwa Riosichi paparamechitia ahpo te'terepo tuukania, ti'tijoeopua pu'kao, yooma tetewipuawichiopua pu'kao, ahpo Riosichi ka'karuma eneparioopua. ²¹ Pukaepa neeee Eerusareni tiopachio, Eesusichi simiyame naewamekapa, chapitiamenia merinarekao. ²² Nape ahkasi ehpeoi Riosie no'o neesetotiamekapaopua, wa'apitia simitiamenia, Eesusichi simiyame nayewatukaopua, yooma ti'tijewichiochio, te'ta weeweruma tiiamewichioo, ki weeweruma tiiamewichooiopua. Kiisi se'wika i'toame neeee, pu'ka ehkoriami Riosi na'nayewatura chaachapariaopua, Moisetaru iyoteriaopua tiame, yooma pu'ka chaachapariaopua, ahka ihtoriachiopua pehjio, itapiti te'ta aiwameri ikipo tu'tuitiameopua Riosie Uutiameo, Meesia tewaniameopua. Puuu Meesiaa, Eesusi puuua, Nasare ohjoekame. ²³ Ihji Meesia Riosie Uutiamea, pu'ka ehkoriami chaachaparia ikirepua mukukao. Ihji Eesusiai apoe cheekamepua tiameo, apoekopua tuuka ehkoriami nayewatiameo, eenechi ahjamio tuutiameopua mukukaio,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 26:24clviiEesusi Ajawariae Nokitiame 26:29

paika taawe simiyachiopua. Ehkoriamio chaachapariaipua tiameo, ihji Eesusia itapiti tajayameka teeremerikopua, yooma ihta ti'tijoechiopua, yooma aaata tukapachi mochitoamewichioopua, yoomahka tatakoriria cheriweka newipatepuachiopua Riosieo, ihta ti'tijoerioipua, i'isaeri ti'tijoerio, ki i'isaeri ti'tijoerioipua tiame.

Paoro Aaripa yawichi Eesusichi paparatenaria

24 Wa'a cheeka ahpo nehpoiopa Paoroo, Ehtoa, sisinaka chaanekapua Paoroo:

—Paoróo, ¿ki rooroikamekosa muuua? Muuua, u'matoame aamo penitapao, rooroikamekoimua.

25 Nape Paoroa nehjiakao chaanekapua:

—Ka'íí, te'ta yawichi Ehtóó. Kiisi rooroikamekaite neeee. Kihta a'chi tiiame neeee. Te'ta pichiwa chiiamenia no'o chiiao.

26 Ihji Aaripa yawichiaa, kaawe machiyamepua i'ka itapiti no'o nehpuka chiiao, pukaepa ahjachi e'raka nayewiamenia pu'kao. Ki wa'ami ahka noriwi ikikamepu no'o chiiaa, pukaepa nane'riamecheko e'ramenia Aaripa yawichio. **27** Aaripa yawichii, ¿pichikiamemua pu'ka ehkoriami Riosi na'nayewatukame chaachaparia? Eje'e, nane'riamenia aamoo pichikiamekoo.

28 Waikao Aaripa yawichia cheekapua Paoroo:

—Kiiya no'o Eesusi Riosie Weratiamechi, parame erapatiamemua.

29 Paoroa chaanekapua waikao:

—Kiiyaoi ahseparioi, noochitia te'ta Eesusi paparame erajeraninia, nape ki no'ochitia i'ka kaarenae o'yaeka; ki aamoche wa'a e'riamenia, yooma i'wa napawikame no'o keepuamechiopua tiámé.

³⁰ Waikao Aaripa yawichia werisikaopua ahpo uupima Werenisseo, Ehto yawichi tiame, yooma na'pa ya'yawichi ahjama e'enakameopua tiame.

³¹ Yooma puuua ajasika ma'chi uumpakaopua, Paorochi simiyame ahpo katewemiaopua, aachin teeremiaopua pu'kao. Wa'ao puuua, ahpo chaachapariapua:

—Kihta iintokame ihji tijoea, meripuameoi ki ahsepamepua, karichi yachapuameoi ki ahsepamepua.

³² Waikao Aaripa yawichia chaaneriapua Ehtoo:

—Ihji tijoea toipuame eneriaipua, ki te'ta Seresa yawichichi itakame enesoo, ahpo katewepuameo.

27

Paoro te'ta Rooma weruma mochiwarichi uhjurawa

¹ Waikao wa'a napawitiachio, Ehto yawichia Aaripa yawichia tiame, yooma katewesaapa taamo uhjurapua, Rooma i'totia teemea waikao Iitaria weeechi. Waikao Paoroa wa'a siinpaniachio, Uurio tewaniame kapitai soontarowae neesetotiapua, wahjachi pe'pereso i'toniame ahjama. Ihji Uurio tewaniamea, te'ta rooma yawichi kapitairakapua, piiie siento soontaro pirenaturi ye'kamekapua, Te'ta

Weruma Yawichi Soontarowara tewaniame, puuua teewaeriaipua tiameo, Aukuhto pirenaturi. ² Sesarea o'iniao, Aramiti upatia teemea, pawekakera chuchupachi. Wa'a o'iniao pawekakerachi mo'moenaka teemea, amori Aasia weeechi pawesimerichi, puuua simiyaio tetekiwachio chukipasimerichi. Taamo ahjamao simikapua tiameo, Arihtako Tesaronika ohjoeme, Maseronia weeechi. ³ Wa'a ikisaa pu'ka meereo, Siironi tewaniachi chukipakapua pawekakeraa. Wa'ao Uurio kapitaia, kaawe uuka tetewikapua Paoroo, reesisekapua wa'ao, Paoro kaawe e'ria ne'nemichioopua, Paoro ku'inariameopua itapitieo, reesisetiapua tiame. ⁴ Siironi puuyasaapa teemea, Chipire pawenasipa weeechiamina uumatokapua, Chipiree nehpupasi eekao, tamomina ekayao. ⁵ Wa'a o'inia pa'we simikao, Siirisia waapiami uumatotiapua Paajiria tiame, waikao Miira muuwari mochiwachi ajasitiapua, Riisia weeechi.

⁶ Wa'a Miira mochiwachio Uurio kapitaia, wa'a tewekapaopua piiripi pawekakera Are-jantia o'inia eenameo, Iitaria simiyamekopua pu'kao, wa'a mo'moenaputia teemea. Waikao pukachi uumatotiapua pawesikao. ⁷ Pukachi pawesikaopua waikao, weeka taawe tehki nokisikaopua muuwénatio, Kiiniro ma'chiachimi e'enatiapua. Eekao tamomina puuchiopa pehjio, Saramoni ma'chiachimi e'enatiapua, ki ekayachiami. Wa'a nokisika Keretami e'enatiapua pawenasipa weeechi, pu'kao noorika ku'risikao. ⁸ Wa'a Kereta tetuyachi muuenati nokisikaopua,

Eesusi Ajawariae Nokitiame 27:9 clx Eesusi Ajawariae Nokitiame 27:13

Kakupa Pawekakera Chuchupaniachi tewani-achi, ajasitiapua waikao, waapi Raasea tewani-achikapua wa'ao.

⁹ Wa'a nokisinioiopua tísia tehki nokisikaopua eekaeo, ki ku'itapi wekatetiamekapaapua, tuurawiai amori asiyachikopa wa'asio, tísia maapori teeremerikapa pa'wesimitiao. Waikao Paoroa, kaaweruma tuuyaipua pawekakera i'toameopua:

¹⁰ —Pa'pamiratuame, maapori teetomeri tetewamenia, i'ka taamo siimpao. Maapori tiame tamochio, ki ahjapuameoi te'tiamepua, yooma taamo i'toai pawekakerachio, wewekatepuamekopua tiame. Pukaepa i'wa itipitia kaawe eneriaipua pehjio, ahkasi tuurawi u'matoachisiopua.

¹¹ Nape soontaro kapitaia, pawekakera i'toamekamera e'wekapua, ki Paoro chia.

¹² Ohso kaawe uumatopo erapakapapua wa'ao, ki kakupakopa wa'a itipipuameo pawekakera chuchupachio, ki kaawe teeremioopa te'ta tuuroi wa'a itipiniamewichioo, uumatotiapua wa'ao. Ihji kapitaia, Weenise ajasimo o'rakapua ohso kaawe, wa'a pawekakera chuchupachio epeche kakupakopua wa'ao tuurawi u'matoachisi itipiniao, epeche kaawe nehpupawichiokopua wa'ao, ahkaoi eenakoi weruma eekao. Wa'a Weenise pawekakera chuchupachio, Kereta weeechi pa'we naasipakaapua.

Weruma yu'ki pa'wechi

¹³ Waikao ke'chu puuyaniaio, tekiyana o'inia eejekoopua teesa, ikanati uumatiapua

Eesusi Ajawariae Nokitiame 27:14 clxi Eesusi Ajawariae Nokitiame 27:21

waikao Kereta chokichiami nokisika. ¹⁴ Nape wa'a nokisinoio, senawato cherayachi kawiyankia ki nu'uti eejekao, ki muuenati taamo takiputokekapua pawekakerao. ¹⁵ Waikao teemea ka'chi iika ye'katoame tiiapa pawekakerao, taamo toaka teemea taamo takiputomichiopua eekao. ¹⁶ Waikao teemea, Kaura tewaniachi pawenasipa, pukaminami uumatoka teemea, wa'a pukaminamio ki te'ta ekayachikopua. Wa'ami nokisiaio, newikakera panitoniameo, tehki nokaka mooenaputiapua, tisia ekayopa. ¹⁷ Mooenapusaapa pu'kao, weruma pawekakerao, wiitarie wipirinaka puritiapua ki kahsimichioopua. Waikaopua ekajitora wisasorio, yooma tekiputiapua tiameo, setechi chaipuameo pawekakerao, siintoka uwatiame panisutotiaapua eekaeo. ¹⁸ Pu'ka meere ma'chirepasoopua eekaa, epeche ki muuwenati taamo wewekopa pawekakerao, pa'weoi ki muuwenati noonotekopa pe'kokao, pawekakera mookecheraa, o'inetiapua waikao ihpapasikao. ¹⁹ Paika taawechi wa'a teetonioipua eekae i'towaeo, waikaopua, aapoe ahpo ahjae tekipana ihpapakapua waikao, yooma pawekakerachi ahjae tekipananiameopua tiameo. ²⁰ Wa'a neerochi nokisikao, muuwaeme taawe ki tetewitia taaa, so'poriai. Epeche tahpitika iintokopa eekao yu'kiopua tiame tamochi motakao, ki taamo ahjamio erakoai teemeapa.

²¹ Tehpe wa'a te'tetonioiopua tisia chorowakao, Paoroa taamo naasipa weripaka chaachakapua, yooma taamo inamuachio:

—Pa'pamira, no'okamera e'weme teeeriai eemea ke'chu puuyanioi Kereta weeechio. Ki puuyasaa teeme wa'ao, ki wa'a ikimiai teemea, i'ka tisia maapori ikiwao, itapiti wewekateniameopua tiameo. ²² Nape tisia maapori tiame teetoiopua tamochio, ka'te yuuwesimitia. I'ka pawekakerao yooma pihtukooipua, ki wahjipamerikaite teemea, aaataai. ²³ Pa'a tukao, Riosi ku'iwarie nayewetiame neeee, no'o Riosiwa iyorika kahtia. ²⁴ Puuu Riosi ku'iwari no'o chokichi weripakao, no'o chaanekapua: "Ka'te mahjamua Paoroo, i'ka aamo maapori ikiyao, asimeriche muuua, te'ta Seresa yawichichiopua. Wahjachi aamo ahjama nokisiameai, aamo i'wa ihtopua ahjamao, newipameripua tiameo." ²⁵ Wa'a ttiachipa eemea ehpeo, oisa erakomitiapua, neeee tisia ahjachi e'ramenia no'o Riosichio, wa'ache iintoka itipimerikopua. ²⁶ Naatichepa wekamerapua, ihji pawekakera wahka weeechi pawenasipa chaika.

²⁷ Kereta puuyatiachi o'iniao, oosa mariki aampa naao taawe nokisinioio ahkaoi i'toniai eekaeo, Aatiatiko pa'wechiami nokisia teemea. Naasipa tukaomi ahkaopua, pawekakerachi tekipanamea, waapi tetewiriapua itapiti we'eka ttiame. ²⁸ Waikao ihtetakapua neeroi weeruo. Wa'ao neeroia, piire weerewa oosa mariki aampa puhsani neneku matokasi, enekapua. Epeche waanami ihtetatiaapua eenechio, piire weerewa aampa oowisani nenekumi matokasi, eneriapua wa'ao. ²⁹ Wa'a kehki ihtekakapa wa'ao, majawekapua

waikao pu'ka pawekakerao, temosochiami ahka motochipuameo. Waikao, naao ihkonchura pawechaira ihpapatiapua waikao pukaminatipoo, neerotere chaimichiopua pu'kao. Waikao wa'a noonisaopua, Riosichi itakapua ku'we ma'chirepario. ³⁰ Nape pu'ka pawekakera chaiputioiopua wa'asi, pawekakerachi ku'kuyamea, newikakerachi ujumamo o'rariaipua pehjio. Puuua, pawekakera tawemina ihpapamerichitia pawechairao, newikakerakamera na'sochariaipua ahjachi puuyanariapua weeechio. ³¹ Waikao Paoroa, wa'a noonimeri erapakaopua, yooma inamuachio, chaanekapua kapitaio:

—Ki aamo wa'inesoo i'ka ti'tijoe ujumanariao, eemeai ki newipamapua waikao.

³² Waikao soontaroa kapitaie nuuretiapao, tehpunekapua newikakera o'yarao, neerochi uumpamichiopua pa'wechio.

³³ Amori ma'chirepoiopua, Paoroa yoomahka ko'konurekapua pu'kao. Pu'kao chaanekapua:

—Oosa oowisani taawe i'tonapa teemea, ih-tana taamo ikipuame puuyetokaopua, kiisi koaka. ³⁴ Aamo utewa chaaninia ko'komichioo, utewaremichiopua aamoo aamo newipawichioo, i'waopua, aaataai ki wekamerikopua, piiripi ku-uparaai.

³⁵ Wa'a cheesaopua Paoroa, piiripi paani uusao, cheriwema kiasaopua Riosio, chi'wanasa ko'kakapua. ³⁶ Waikao yooma oisa erapakao, ko'kosikapua waikao tiame. ³⁷ Wa'a nokisiame pawekakerachio, ooka siento paika weerewa oosa mariki aampa puhsanika teemea. ³⁸ Neipa

ahpo aiwachisi ko'kosaapa, neerochi ihpapati-apu tiiriko i'toniamea, ki te'ta peteremichiopua pawekakerao.

Pawekakera piwitewitiame

³⁹ Ma'chirepasoopa pawekakerachi ku'kuyamea, ki machikapua pu'ka weeee. Nape sihkoraka tiiachikopa wa'ao, wa'ami naasipao ki temosochika tiiopa wa'ao, wa'asi i'toka chuchapamo orapakapua pawekakerao, wa'asi asitepo teeresoopua. ⁴⁰ Waikao pu'ka pawekakera nerochairao, wa'api tehpuñesa toitiapua. Waikao, pawekakera ka'ketora tetekiputiapua ahjae suuwenapanuawichiopua wa'a sihkochio. Waikao tiameo, eenechi na'sonetiapu pawekakera ekajitoraai, oowepote panisuka sa'ranatiapua. Waikao eekaa wa'a ikitiopao, muuenati ku'ika takijipaka, suwenapakapua wa'a sihkochio. ⁴¹ Nape wa'ate ihtoaiopua taweminao, seete roomosachi chaikapua neeroteereo, wa'asio ki noonokapua. Wa'a iikopa pu'ka pawekakerao, pa'we pe'koniraa ki muuenati wepakao, yooma kahsichapua pukaminarao. ⁴² Waikao soontaro kapitairaaa, wa'a ikiyopa pawekakerao, ki ka'keka ujumamichiopua pe'peresoo, ko'imo o'raipua pu'kao. ⁴³ Nape pawekakera kapitaia Paoro newipatenariapaopua, ki reesisekapua ko'imichio. Wa'a ikisaapa nuurakapua, yooma pepeniamera ka'kekao, pahcha puuyamichiopua weeechio. ⁴⁴ Wahjachi ki pepeniamemeopua ka'kekao, taparasichi chuchutoka puuyanuretiapua ka'kekao,

pawekakera chi'wapame uusaopua. Wa'a nokaka puuyatiapua pawekakerachio, ka'karuma e'enatiapua weeechyo, wakiyachio.

28

Paoroa Marata weeechi pawenasipa

¹ Wa'a weeechi newipatiachio, Marata tewaniachiko tuuyetia teemea. ² Wa'a weeechi ti'tijoeria, kaawe uuka taamo tetewikapua, kaawe yooraka. Wa'a e'enatioio, tisia tuuropa wa'ao yukuyopao, yooma muuwaemewichio na'yeketia teemea, muuwaeme wekanami, taamo tatapamichioopua. ³ Paoroa, na'ichi toamia paikapi kuuu kairiaipua; nape pu'ka kuuu na'ichi toanioiopua, kuuuchi machenaka sayawea tataeo, Paoro sekachi ni'yepaka ki'kikapua. ⁴ Waikao wa'a ti'tijoeria, sekachi chuchapakame tetewapa sayaweo, chaachapakapua ahpo:

—Ihji tijoea tijoe ko'yamekoipu seenekachi. Newikameaipua pa'wechyo, Riosia ki ta'iria yahchamepua kokosakao, ahpo tisia tatakoririamekokoipua.

⁵ Nape Paoroa na'ichi sasawekaopua sayaweo, na'ichi ipakapua. Paoroa ka'chi iikapua sayawe ki'kitiaio. ⁶ Puuu Paoro ki'kitiame tetewikamea, mukimeri puuyeka mochikaipua, tisia ahpo a'popakaopua. Nape tehpe puuyenioi ka'chi iikopa pu'kao, sewina erapakapua waikao, "aaata riosikoipu naaju", chaachapaka.

⁷ Wa'a waapi i'ka Paoro ikiriachio, wa'a maniriaipua ookapi waasa, wa'a te'ta weruma

Eesusi Ajawariae Nokitiame 28:8 clxvi Eesusi Ajawariae Nokitiame 28:11

tiiame tijoe wasawara, Puurio tewaniame. Puuua, epeche weruma tiiame eneriaipua wa'ao, wa'a Marata weeechiopua pawenasipao. Puuua tisia kaawe yooraka taamo tetewikapua, paika taawe simiyame taamo ku'ipaka. ⁸ Puuu Puurio noonoraa, erawitari kokoreriaipua pu'ka taawechiamio, che'eka. Paoroa wa'a tiame inamukapa Puurio noonorao, wa'a siimpatiapua waikao pu'ka ne'nemiao. Paoroa wa'a ajasitioopua, pu'kao aampa seekarepakaopua, Riosichi itanekaopua pu'ka yachapario, yachapatekapua pu'kao. ⁹ Waikao yoomachi wa'a weeechi ohjoemea, i'ka yachapateriame inamukapao, wahjachi kokoriameapua tiamea, wa'achi e'enariapua tiame, Paoro i'yasikaopua ahpo yachapatepuachioo. ¹⁰ Waikao taamo mochikoio, wa'api mochikamea taamo kaawe e'rekao, taamo pochiwekapua ahpo kaawe yoorarie, yooma taamo wa'a mochika nakisiaopua. Wa'asi taamo u'matomiachiopua neipamio, taamo ku'ika mo'moenapukapua tiameo, yooma itapiti taamo nakimiaopua pawesiniachio.

Paoroa Rooma muuwarichi asina

¹¹ Uumatopuachi asisoopua, paika meecha i'tonioikapua wa'a Marata weeechi pawenasipao, uumatoka teemea waikao, piirechi pawekakerachiopua. Puuu pawekakeraa, wa'achi puuyekame eneriapua tiameo, tuurawi u'matooiopua pehji. Puuu pawekakeraa, Arejantia eenakamekapua tiiriko i'toame. Pu'ka pawekakera mootaminao, ooka wa'achi te'tiame

Eesusi Ajawariae Nokitiame 28:12clxviiEesusi Ajawariae Nokitiame 28:16

ajawetiamekapua, ri'riosi netetiame. Puuu ooka ri'riosi netetiamea, ahpo poponiemeko tuuyetia teemea, piiripi puuua Kahtori tewaniame, piirea Poorusi tewaniamekapua.

¹² Wa'a puuyasaa, Sirakusi ajasitiapua waikao, pawekakera chuchupachi. Wa'a mochitiapua waikao paika taawe. ¹³ Sirakusi puuyasaapua, Reejio tewaniachi e'enatiapua suwesika teetoka. Pu'ka meereo, tekiyana eejesoopua, Reejio puuyasaapua, eekae panisutotiaapua teemea pawekakerao, piie taawechi ajasitiapua ahkasi Pooteori tewaniachi, pawekakera chuchupachio. ¹⁴ Wa'a tewaka teemea ookapi Eesusichi paparame. Puuua waikao, ahpo ta'pechi taamo paajutekapua, wa'a taamo checherepamichiopua oowisani taawe. Neipa Pooteori o'iniao, wehchi pooesimika teemea, ahkasi te'ta weruma Rooma muuwarichisiopua. ¹⁵ Wa'a Rooma mochikame Riosichi poponiwaa, waapi taamo nokisiame nane'rekapaopua, waapi Aapio pooechiami itapiti noonoipuame naewaniachi karichio, wa'a taamo natepakapua ookapia, Rooma o'inia taamo taamo natepameria; wahjachi Rooma neipa puuyakame taamo natepameria, pu'ka wa'api Aapio pooechiamio, Paikaná Nawajira tewaniachi waapi taamo natepakapua. Paoroa wa'a ahpo natepatiame tetewapao, oisa erapakapua. Waikao Paoroa kaawe e'rakao, cheriwema ki'yakapua taamo Noono Riosipu. ¹⁶ Wa'a uumatosapa, ahkasi Rooma ajasitiapua waikao, te'ta muuwarichi. Wa'ao Paoroa, te'ta weruma Rooma muuwarichi ajasisaopua, piineri

Eesusi Ajawariae Nokitiame 28:17clvxviiEesusi Ajawariae Nokitiame 28:20

ohjoremichio reesisetia Paoroa, piiripi soontaro neesetoeka.

*Paoroa i'isaeri ti'tijoe pa'pamiratuame
nayewena Rooma muuwarichi*

¹⁷ Paoroa paika taawe wa'a kahtiaio, i'isaeri pa'pamiratuame paaenurekapua, ahpo kahtiachi napawimichio. I'kao ahpo kahtiachi napawisoopa, eee cheeka chaanekapua pu'kao:

—Poponiwa, i'wa aamo paaenurekania, itapiti Eerusareni no'o ikiria naewanariapa, pu'kawichio i'wa upatiapa peersoso. Neeea, i'ka nane'rejeraninia, neeea ahkaoi no'o oiriachiamio, kihta ki kaawe ihsikamenia i'isaeri ti'tijoechyo, ihtaoi taamo ehkoriami o'inia nokaka mochitoniamemeo. Nape Eerusareni i'isaeri pa'pamiratuamea, rooma ya'yawichichi no'o nehjakapua wenejikao. ¹⁸ Puuu ya'yawichi rooma yawichituachi ihchiamea, utewaeme no'o iinatukekaio, kihta tewakapa noochio, mukiwame asiyame wenejiwao, no'oopua waikao, no'o toinariaipua. ¹⁹ Nape puuu no'o wenejiamie i'isaeri pa'pamiratuamea, ki nahkekapua pu'kao no'o toimichioo, ohsotia no'o merinurekapua. Pukaepa i'wa te'ta yawichichi itakania no'o upapuaichioo, no'o katewepuawichioo, kihta iinuekainia no'o iiintoria wenejipuawichioo. Nape wa'a chaachapatiainia merinarekao, kihta nekamuchiamenia pu'kao, aaataoi no'o tetejimari i'isaeriopua. ²⁰ Pu'kawichio i'wa aamo paaekamenia, aamo tuuyenariapa aatia tiiachipa i'wa no'o kahtiaopua kaarenaekao. I'wa

Eesusi Ajawariae Nokitiame 28:21clxixEesusi Ajawariae Nokitiame 28:23

eee teeka no'o kahtiaa, naati tiiachiwichopua: Riosi taamo uhjuremo tuuria taamo puuyeka mochitoawichiopua, aaata taamo tatakori cho'weka newipatemeriwichioo, Riosie Apoe uhjurepo tuutiameopua. I'wa kahtiamenia kaarenaakaopua o'yetiame tiame, pu'ka aaata taamo newipatemerि eenariame nayewatuka oiyamekapa.

21 Aapoeo chaachapakapua waikao:

—Teemea, Rooma mochikame i'isaeri pa'pamuratuamea, kihta wenejiwa i'tochetiamen u'yepaniame teemea pehgio, aaataeoi Eerusareni mochikame te'ta pa'pamiratuameeo. I'wa enapameai, aaataai ki aamo wenejiamepua, itapiti ki kaawe aamo iintorio tuukao. **22** Nape kaawe taamo naewejerani teemea, pu'ka weemera Eesusichi simiyame paparaniameopua, muuwaeme ti'tijoerio ki kaawerumako tuuya.

23 Waikaopu i'isaeri pa'pamiratuame napawikamea, piie taawe yahchakapua eenechi napawipuachio. Pu'ka napawipuachi asisoo, muuwaeme napawikapua wa'ao, Paoro checherepachio. Paoroa napawikopao, piari o'inia ahkasi ariwachisi naewekapua pu'kao, weemera simiyamechiopua Riosi pooechiopua, Riosi ye'karichi tiiameopua. Pu'kao aapoeo machiyamekopua Moisetaru Iyoteriopua, wahjachi Ehkoriami Riosi na'nayewatura Iyoteriaopua tiameo, pu'ka Iyoteri chiae Paoroa, oowe eratemo o'rakapua pu'kao, pu'ka aapoe chaachapaopua aaata enamerikoo, Eesusiko tuukaopua pu'kao. Puuukopua tiameo, taamo kokosapuame newipatemeria, ki kaawe

Eesusi Ajawariae Nokitiame 28:24 clxx Eesusi Ajawariae Nokitiame 28:28

taamo nokariawichioopua. ²⁴ Waikao ookapi puuua, —¡Naakona! ¿Puuukaitepu? — chaachapakapua—. ¡Puuukaitepu wa'a teesoo Eesusi enamio tuutiamea?

Nape wahjachia wa'a tiame inamukaio, ki wa'achi erapakapua. ²⁵ Ki yooma wa'achi erakopa Paoroa, chaanekapua pu'kao, ke'chu no'rapoio:

—Pichiwa machenakame Riosi cheeriaa, Ehkoriami Isaia Iyoterichio, ahpo chii taamo noonori chaanemichio uhjurarioiopua. Riosia Isaiao chaaneriaipua ahpo Riosiwarieo, eee tiame:

²⁶ Wa'a siimitia pu'ka mochiwachi, pu'kao chaanemia:

Eemea keepuaio, ki nakiyamepua.

Eemea, ma'chiame pichiwa tetewameaipua, ki wa'a eranariamepua.

²⁷ Ihji ti'tijoeria wa'a te'tiamepua, peewame iikaemekapa;

ihji ti'tijoeri nahkaraa, peewamepua pichiwari ahpo inamumiao,

te'ta pichiwariwichioo, kupiyamepua puusiraa;

ki pahteka tetewinariamepua, ahpo puusieo,

ki pahteka inamunariamepua, nahkaeo,

ki pahtenariamepua ahpo iikachio.

Wa'a te'tiapaopua, ki noochi e'enanariamepua ahpo sautepuawichiopua tatakorio.

²⁸ Neeea aamo tuuyenarenia, i'ka Riosi kaaweruma tuuyewario, seesenu ti'tijoeri tuuyepuamekopua tiameo, ki i'isaeri ti'tijoerichi. Puuuape no'o keepumapua, i'ka Eesusichi simiyame ka'karuma tuuyewariopua, puuua wa'a ikisaapua Eesusichi paparamapua.

Eesusi Ajawariae Nokitiame 28:29clxxiEesusi Ajawariae Nokitiame 28:31

29 I'ka cheesaapa Paoroa, wa'asi kajukapua pu'ka napawitiameo. Waikao puuua wa'a napawikamea no'rapaio, Paoro nayewaria Eesusichi simiyame, ahpo chaachapasiriapua, poechoio.

30 Paoroa pu'ka napawitiachi u'matosoopua pehjio, ooka paamupari yasakapua wa'ao pehji, Rooma weruma muuwari mochiwachiopua. Wa'a yasakaopua, yooma ahpo kahtiachi enapameo, kaawe e'raka asipukapua pu'kao. **31** Yooma pu'ka ahpo kaawe e'raka asipuao, ta'iria masitekapua pu'kao, Riosi ye'kariwachi simiyameopua naawesari, Eesusi Riosie Weratiamechiopua, apoe taamo Paamirachi simiyameopua tiame. Aaataai ti'tijoeai, kihta a'chi chaachapakapua ihtaoi itapitio.

I'ka no'o iyotiao, wa'asi kajunania, Eesusi ajawaria nokariao. Cheriwema wa'asi.

**Riosia Warijio Nayewani Ahpo Tisiwa
Kaaweruma Tuuyewari
Huarijío: Riosia Warijio Nayewani Ahpo Tisiwa
Kaaweruma Tuuyewari New Testament**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Huarijio

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022
c8002ff9-eafc-5d29-b2c7-a847cdca6c74